

בתי המשפט

פ 5672/99		בית משפט השלום תל אביב-יפו	
10/02/02		כב' השופט דוד רוזן	בפני:

בעניין: מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד אילנה מודעי ועו"ד ציפי גז

הנאשמים

1. חברת השקעות דיסקונט בע"מ

2. דב תדמור

3. שלמה כהן

4. עמוס בנקירר

5. יוסף בוק

6. יעקב אשל

ע"י ב"כ עו"ד ד"ר אמנון גולדנברג, עו"ד עזגד

שטרן ועו"ד חגי דורון בשם נאשם 1

עו"ד יגאל ארנון, עו"ד רונית אמיר ועו"ד מיטל

בן בסט, בשם נאשם 2

עו"ד אורי וגמן בשם נאשם 3

עו"ד פרופ' דוד ליבאי - בשם נאשם 4

עו"ד שינמן, עו"ד נויט נגב ועו"ד נועה קרם

בשם נאשם 5

עו"ד י. פירדי ועו"ד ברוך בשם נאשם 6

<p>לגור-דין בשלום (13-05-2002): תפ 5672/99 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: דוד רוזן, עו"ד: אילנה מודעי, ציפי גז, עזגד שטרן, חגי דורון, ארנון, רונית אמיר, מיטל בן בסט, אורי וגמן, שיינמן, נויט נגב, נועה קרם, י. פירדי, ברוך</p> <p>לפסק-דין במחוזי (01-11-2004): רעפ 70949/02 מדינת ישראל נ' יוסף יהונתן (ג'ון) בן שמואל בוק שופטים: ד' ברלינר, ז' המר, י' שיצר, עו"ד: אלה רובינק, דן שינמן, עזגד שטרן, חגי דורון, אורי וגמן, יגאל ארנון, רונית אמיר-יניב, ומיטל בן-בסט</p> <p>להחלטה בעליון (19-01-2005): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: אדמונד לוי, עו"ד: חגי דורון, אפרת ברזילי, בקשה, בקשה, בהסכמה, להארכת מועד להגשת תגובה עד ליום, 05 בקשה מיום</p> <p>להחלטה בעליון (19-12-2006): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: אילה פרוקצ'יה, סלים ג'ובראן, דוד חשין, עו"ד: פרקליטות המדינה, שטרן עזגד, אמיר-יניב רונית, וגמן אורי, שינמן דן, עזגד שטרן, חגי דורון, אוריאל פרינץ 1, רונית אמיר-יניב, יגאל ארנון 2, אורי וגמן 3, דן שינמן, נויט נגב, זהבית עזרן 4, אפרת ברזילי, אילנה מודעי, אלעד פרסקי</p> <p>לפסק-דין בעליון (21-02-2010): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: א' פרוקצ'יה, ס' ג'ובראן, ד' חשין, עו"ד: עזגד שטרן, חגי דורון, אוריאל פרינץ, יגאל ארנון, רונית אמיר יניב, אורי וגמן, נויט נגב, זהבית עזרן, אפרת ברזילי, אילנה מודעי, אלעד פרסקי, ציפי גז</p> <p>להחלטה בעליון (24-02-2010): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: א' פרוקצ'יה</p> <p>לפסק-דין בעליון (14-04-2010): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: א' פרוקצ'יה, ס' ג'ובראן, ד' חשין, עו"ד: עזגד שטרן, חגי דורון, אוריאל פרינץ, רונית אמיר יניב, אורי וגמן, שי וויזלברג הררי, נויט נגב, גל הררי גולדמן, אפרת ברזילי, אילנה מודעי, אלעד פרסקי</p> <p>להחלטה בעליון (15-07-2010): רעפ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ שופטים: א' פרוקצ'יה, ס' ג'ובראן, ד' חשין, עו"ד: עזגד שטרן, חגי דורון, אוריאל פרינץ, רונית אמיר יניב, אורי וגמן, שי וויזלברג הררי, נויט נגב, גל הררי גולדמן, אפרת ברזילי, אילנה מודעי, אלעד פרסקי, שלמה כהן לתקן פרוטוקול מיום 1</p>

חקיקה שאוזכרה:

[חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968: סע' 1, 14א, 19, 36, 36ג, 53\(א\)4, 53\(ג\)8, 53\(ד\)](#)

[תקנות ניירות ערך \(עריכת דוחות כספיים שנתיים\), תשנ"ג-1993: סע' 1, 23, 51, 61](#)

[תקנות ניירות ערך \(דוחות תקופתיים ומידיים\), תשל"ל-1970: סע' 1, 13, 44](#)

[חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 8](#)

[חוק סדר הדין הפלילי \[נוסח משולב\], תשמ"ב-1982: סע' 9](#)

[פקודת מס הכנסה \[נוסח חדש\] - לא מרובד: סע' 219](#)

[תקנות רואי-חשבון \(דרך פעולתו של רואה-חשבון\), תשל"ג-1973](#)

[פקודת החברות \[נוסח חדש\], תשמ"ג-1983](#)

[חוק העונשין, תשל"ז-1977: סע' 23, 34יח](#)

ספרות:

[ש"ז פלר, יסודות בדיני עונשין \(כרך א, תשמ"ד\)](#)

ספרות:

[ש"ז פלר, יסודות בדיני עונשין \(כרך א, תשמ"ד\)](#)

הכרעת דין

פתח דבר

נאשמת 1, חברת השקעות דיסקונט בע"מ (להלן - "דיסק"ש"), הינה חברה ציבורית אשר ניירותיה נסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (להלן - "הבורסה"). נאשם 2, מר דב תדמור, שמש בתקופה הרלבנטית כמנכ"ל נאשמת 1. נאשם 3, מר שלמה כהן, שימש בתקופה הרלבנטית כמזכיר נאשמת 1 וכיועצה המשפטי. נאשם 5, מר יוסף בוק, שימש בתקופה הרלבנטית כמנהל כספים בנאשמת 1, וכדירקטור בה. נאשם 6, מר יעקב אשל, שימש כמנהל בכיר בנאשמת 1 וכדירקטור בה. נאשם 6 שימש גם כדירקטור בקבוצת ישקר וכן היווה איש הקשר בין הנאשמת 1 לקבוצת ישקר.

נאשם 4 בכתב האישום המקורי, מר עמוס בנקירר, שמש כחשב נאשמת 1, הורשע עפ"י הודאתו (ר' הכרעת הדין מיום 25.5.2000 עמ' 39 לפרוטוקול) ונידון ל-12 חודשי מאסר על תנאי ולקנס בסך 230,000 ש"ח (ר' גזר הדין מיום 28.5.2000).

חברת ישקר בע"מ וחברת טכנולוגיה להבים בע"מ, הינן חברות פרטיות הנמצאות בשליטת משפחת ורטהיימר. נאשמת 1 החזיקה מעל 25% מהון המניות ומכוח ההצבעה בחברות ישקר וטכנולוגיה להבים.

נאשמת 1, כחברה שמניותיה נסחרות בבורסה, היתה מחויבת עפ"י חוק בהגשת דוחות כספיים, לרשות ניירות ערך (להלן - "**הרשות**"), לבורסה ולרשם החברות, אליהם צריכים היו להצטרף הדוחות הכספיים של חברת ישקר וחברת טכנולוגיה להבים, אשר אין חולק שהינן "חברות כלולות", כמשמעות מושג זה **בחוק ניירות ערך**, התשכ"ח - 1968.

נאשמת 1 הגישה לבורסה ולרשם החברות, עותק של הדוחות הכספיים אליהם לא צורפו הדוחות של החברות הכלולות הנ"ל.

הנאשמים מואשמים, כי פעלו בצוותא חדא, בעצה אחת, להסתיר מן הציבור את הדוחות הכספיים של החברות הכלולות הנ"ל. זאת, ע"י אי צירופם לדוחות הכספיים המגיעים לידיעת הציבור. עפ"י כתב האישום, הגישו הנאשמים לבורסה ולרשם החברות ב- 18 הזדמנויות דוחות כספיים, להם לא צורפו הדוחות הכספיים של החברות הכלולות (חברת ישקר, חברת טכנולוגיה להבים וחברת תפרון בע"מ). כתוצאה מפעילות הנאשמים הגיעו לידיעת הציבור דוחות חסרים ומטעים.

מן הראוי לציין, כי אין מחלוקת בין הצדדים שהדוחות הכספיים של שלוש החברות, לא צורפו לדוחות חברת דסק"ש, שהוגשו לבורסה בשנים 90 - 95 (הצהרת הסניגורים, עמ' 15 שורות 1 - 3). הנאשמים הואשמו בכך שלא קיימו את הוראות **ס' 36 לחוק ניירות ערך**, ו**תקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים)** שהותקנו מכוחו, וגרמו לכך שבדוחות שנמסרו לרשות, לרשם החברות ולבורסה, יהיו פרטים מטעים, והכל כדי להטעות משקיע סביר. מדובר בחמש עבירות לפי **סעיפים 53(א)(4) לחוק ניירות ערך**, ביחד עם **סעיפים 1 ו-36 לחוק ניירות ערך**, **לתקנות 1, 23 לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים)**, תשנ"ג-1993. לפני שנת תשנ"ד - תקנות 1, 51, 53 ו-61 לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים), תשכ"ט-1969. כמו כן, 13 עבירות על **סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך**, ביחד עם **סעיפים 1 ו-36 לחוק ניירות ערך**, ו**תקנות 1, 13 ו-44 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים)**, תש"ל - 1970. לפני תיקון תשנ"ז מיום 31.3.97 **תקנות 1, 13 ו-42 לתקנות הנ"ל**.

תמצית עדויות וראיות

גב' אירית הראל, הינה מנהלת יחידת הקשר עם החברות הציבוריות בבורסה. גב' הראל תיארה בבית משפט אופן קבלת הדוחות הכספיים. הבורסה מקבלת את הדוחות ומפרסמת תמציתם. הנתונים מופצים בכל המערכות הממוחשבות: "**אנו מפסיקים את המסחר כדי לפרסם את התמצית**" (ישיבה מיום 04/05/00, עמ' 12 שורה 19).

על פי הנחיות הבורסה, כל חברה מוסרת 170 עותקים מכל דו"ח כספי, שנתי ותקופתי. הבורסה מפיצה את הדוחות, לחברי הבורסה, עיתונאים, מנהלי תיקים ולמנויים ופעילים בשוק ההון. העדה ציינה, כי חברה שלא מגישה דו"ח כספי במועד: "**... המסחר היה עובר למסחר פעם בשבוע ביום ג'**" (עמ' 15 שורה 20).

לשאלת עו"ד יגאל ארנון, ציינה העדה שאינה יודעת: "**על אדם שפנה ושאל על העדר הדוחות של שלושת החברות**" (עמ' 17 שורה 19).

מר חנן קרמרמן שימש מינואר 1989 כסגן מנהל מחלקת חשבונאות ודיווח ברשות לניירות ערך, ומשנת 1995 משמש כמנהל המחלקה.

העד סיפר בבית המשפט על בדיקות שנעשות ברשות לניירות ערך עם קבלת הדוחות הכספיים. לדבריו, מדובר בבדיקה מדגמית, חלקית. בלשונו: "**הדבר עשוי להצריך היקף משאבים שאינו בנמצא, הייתי אומר גם שבתפיסה של פיקוח אין גם כוונה או רצון או את האמצעים שיאפשרו בדיקה של מאה אחוז לדוחות. הדוחות בראש ובראשונה באחריות החברות המגישים אותם, הדירקטורים ובעניינים הרלבנטיים רואי החשבון שסקרו או ביקרו את הדיווח. הדוחות השנתיים הם מבוקרים, דוחות מבוקרים במשפט אחד הם דוחות לגביהם רואה החשבון מחווה דעה בשאלה האם הם נערכו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים. סקירה מתבצעת לגבי דוחות כספיים ביניים שהם מצומצמים בהיקפם וגם הסקירה מצומצמת ובה רואה החשבון לא מחווה דעה אלא מציין שלא בא לידיעתו דבר העשוי להצביע שהדוחות אינם תקינים. בסקירה רואה חשבון בוחן שהדוחות נערכו בהתאם לכללים אבל הוא לא בוחן ברמה של ביקורת. זאת בדיקה שטחית ביותר**" (פרוטוקול ישיבה מיום 14/05/00, עמ' 13 משורה 26, עד עמ' 14 שורה 5). במקרים בהם נמצא שדבר לא תקין, נשלח מכתב לבורסה, על מנת שהבורסה תדע, שהרשות לא קיבלה דוחות המקובלים עליה. להודעה זו לבורסה יש משמעות: "**אחת שקודם כל יש בה ידיעה**

לציבור שהרשות לא קיבלה את הדוחות. הנפקות השנייה היא שאם עובר זמן מהמועד האחרון להגשת הדו"ח הבורסה מן הסתם תעביר את ניירות הערך של אותה חברה למסחר חד שבועי" (עמ' 14 שורות 12 - 15).

לשאלת התובעת הסביר העד את חשיבות הדוחות הכספיים של החברות הכלולות:

"... למעשה, בלי הדוחות הכספיים של החברה הכלולה מי שרוצה לעשות שימוש בדוחות המחזיקה לא יודע ממה נובע הרווח, האם הוא חד פעמי, דברים בסיסיים כאשר הוא מנסה לנתח דוחות כספיים. למעשה יש מן קופסא שחורה, סגורה. השורה הזו לא נותנת כלום בלי דוחות כספיים. זה מספר רב של חברות. ללא הדוחות הכספיים של החברות הכלולות לא ניתן ללמוד מה הרווח הכללי של כל אחת מהחברות. את הרווח וההפסד ניתן ללמוד ממקור אחר בדו"ח תקופתי. לא ניתן לנתח ממה נוצר הרווח והאם הוא חד פעמי. אני מוסיף ואומר שאחת לשנה במסגרת החלק הלא כספי של הדו"ח התקופתי ניתנת רשימה של השקעות של החברה המחזיקה ובמסגרת רשימה זו ניתן הנתון של הרווח של כל חברה בנפרד בנתון אחד..."

" (עמ' 15 שורות 23 - 31)

העד סיפר בבית המשפט כיצד הודע לו, שהדוחות של שלושת החברות לא צורפו לדוחות דסק"ש, שהוגשו לבורסה (ישיבה מיום 14/05/00, עמ' 16 שורות 8 - 19).

מר צבי בקר ז"ל שימש בתפקיד מנהל מרכז הדיווחים ברשות לניירות ערך (נפטר מאז). העד עמד בעדותו על הייחוד שיש בדוחות מיידיים: "הדוחות נועדו להדריך את המשקיע מיידיים אם לעשות איזו שהיא פעילות בבורסה באותו יום. להבדיל מדוחות תקופתיים או ריבעוניים" (ישיבה מיום 14/05/00, עמ' 33 שורות 16 - 17). העד מצא להבחין בעדותו בין דוחות מיידיים "שבולונים" המדווחים על החלפת נושא משרה וכו', לעומת דוחות היכולים להשפיע על שער המניה בבורסה. לדבריו: "... אנו קוראים את כל הדו"ח. אם יש אי בהירות מצלצלים למי שכתב את הדו"ח ומבקשים הסבר או דו"ח מתקן או דו"ח מתוקן במידת הצורך" (עמ' 33 שורות 31 - 32). לשאלת התובעת, האם הייתה אפשרות לציבור לעיין בדוחות מיידיים המוגשים לרשות לניירות ערך, השיב העד:

"לא היה דבר כזה. מדי פעם אולי הוגשה בקשה מיוחדת. ככלל לציבור אין גישה לחומר שמוגש לרשות ניירות ערך"

(עמ' 34 שורה 26).

העד ציין, שהוא יוצא מתוך הנחה שכל דו"ח, כולל דו"ח מיידי, המגיע לרשות מגיע באופן זהה גם לבורסה ולרשם החברות: "כך כתוב בחוק" (עמ' 34 שורה 30). העד הסביר מדוע לא יכול היה להבחין בהערה בת 31 א, לפיה רק לדוחות הנשלחים לרשות מצורפים דוחות החברות הכלולות (עמ' 35). הפעם הראשונה שהבחין במילים: "ואליכם בלבד", הייתה: "שבאה חוקרת ושאלה אותי" (עמ' 35 שורה 23).

מר גדעון ארהרד שמש בתפקיד מנהל בכיר וחבר דירקטוריון בדסק"ש. העד תיאר את פורום ישיבות ההנהלה בדסק"ש, בין השאר: "הפורום נועד לעדכון החברים על נושאים שקרו במשך השבוע ונדונו בעיות שונות שהתעוררו" (ישיבה מיום 04/07/00, עמ' 53 שורה 7). כמו גם את ההיררכיה מנאשם 2 ומטה. העד סיפר על נאשם 2 וסגנון ניהולו: "מר תדמור איש עסקים חריף, יזם. מאוד ריכוזי בסגנון הניהול שלו, כמעט ולא ניתנו סמכויות החלטה לאנשים שמתחתיו, הוא מעודכן כל הזמן בכל מה שקורה בחברה" (עמ' 53 שורות 17 - 18). הדוחות הכספיים נדונו בשלב הראשון בוועדת ביקורת של הדירקטוריון, שהתכנסה לפני ישיבת דירקטוריון. מיד לאחריה, התכנס הדירקטוריון כולו. הדוחות הוצגו על ידי המנכ"ל והחשב עמוס בנקירר (עמ' 53 שורות 20 - 21).

העד ציין את חשיבות חברת ישקר. חלקה של ישקר ברווחיות דסק"ש היה משמעותי (עמ' 58 שורות 27 - 30).

מר אלי כהן הינו מנהל כללי ושותף של חברת אי. די. בי. - חברת האם של דסק"ש. כמו כן, משמש כדירקטור בדסק"ש.

העד העיד בבית המשפט על מבנה החברות. בנושא מערכת היחסים בין דסק"ש לישקר ציין ש: "ישקר נחשבה לאחת ההשקעות המוצלחות של דסק"ש" (ישיבה מיום 04/07/00, עמ' 64 שורה 28).

לבקשת התובעת, התייחס העד לת/102 ולפרשה במסגרתה סרבה חברת אמישרגז למסור דוחותיה לחברת דלק. באותה תקופה לא הועלה עניינה של חברת ישקר (עמ' 66 שורה 6).
 מר אלי כהן גרס, כמו במהלך חקירתו במשרדי הרשות, כי לא ידע על כך, שדסק"ש מדווחת לרשות לניירות ערך באופן שונה מדיווחיה לבורסה ולרשם. (עמ' 67 שורות 18 - 28).
 לשאלת עו"ד ד"ר אמנון גולדנברג, השיב העד: **"בכל השנים לא נתקלתי בבקשה או דרישה לפרסם את הדוחות הכספיים באותם שנים"** (עמ' 68 שורה 27). עם זאת:

"אין ספק שבקבלת דו"ח של חברה אפשר לקבל יותר נתונים מאלה שמופיעים בדסק"ש. אני רוצה לומר שבמשך השנים חלה התפתחות בנושא זה. ההנחה הבסיסית שלי שקודם כל צריך לקיים את החוק"

(עמ' 68 שורה 29 - 31).

מר עמוס בנקירר שמש בשנים 88 - 95 בתפקיד חשב נאשמת 1.
 העד סיפר בבית המשפט על המוסדות השונים ואיושם בחברת דסק"ש. משהתעוררה התנגדות משפחת ורטהיימר לפרסם הדוחות הכספיים בציבור, נדונה השאלה: **"... אם אפשר באיזה שהיא דרך לנסות למנוע מצד אחד את הסכסוך עם משפחת ורטהיימר שסביר שהיה פורץ בעקבות הנושא הזה. מצד שני לעמוד בדרישות"** (ישיבה מיום 05/09/00, עמ' 77 שורות 13-14). הפתרון אליו הגיעו: **"... היה לצרף לרשות לניירות ערך, לכתוב להם שאנו מצרפים רק אליה את הדוחות של החברות הכלולות שלא קיבלנו בגינן פטור"**. לגבי הרשויות האחרות: **"לא לצרף לבורסה ולרשם החברות את הדוחות של החברות הכלולות"** (עמ' 78 שורות 5-1). ההחלטה הסופית נתקבלה על ידי נאשם 2.

העד הסביר את גדר ההתלבטויות: מצד אחד זכותה של חברה פרטית לשמור נתונה ולא לפרסמם לציבור, מצד שני דרישות החוק. לשאלתי האם מישהו נזעק נוכח ההחלטה שהתקבלה, השיב העד:

"הנושא לא פשוט. ישנה הבקשה שלנו לרשות והרשות לא פטרה אותנו מצרף הדוחות. אתה יודע שזה החוק ונשאלת השאלה אם אתה יכול ללכת בין הטיפות. כל אחד הסתובב בכסא מבחינה זו שידע שיש חוסר פטור מרשות לניירות ערך [מהצד האחד] ומשפחת ורטהיימר מהצד השני".

(עמ' 78 שורות 26-28)

העד הוסיף: **"אף אחד מבין הנוכחים בישיבה ובישיבות לא הניף דגל אדום. לפחות אני לא שמעתי על זה, ואמר שהפתרון הזה הוא בלתי חוקי ... כולנו הרגשנו לא נוח ונענו בכסא ..."** (עמ' 79 שורות 4-13).

העד הסביר, כי לא דיווח במועצת המנהלים משום שהנושא לא בתחום טיפולו וכן: **"... יש בפתרון משום הליכה בין הטיפות"** (עמ' 81 שורה 6-7). הנושאים שהועלו לדיון בישיבות הדירקטוריון וההנהלה היו מתואמים עם המנכ"ל. סדר היום נקבע על ידי נאשם 2 והיה צורך לתאם עמו לפני הדיון.

העד אישר לעו"ד יגאל ארנון שבישיבה בה סוכם אותו פתרון: **"... לא מישהו אחד בא עם הרעיון, ואני לא חושב שאני הצעתי את זה"** (עמ' 89 שורה 9-10). ההחלטה לא היתה מתקבלת, להערכת העד, אם מישהו היה אומר: **"שזה לא חוקי"** (עמ' 89 שורה 11).

עו"ד וגמן הציג בפני העד את גרסת נאשם 3, לפיה הדגיש בפני נאשם 2 ואחרים העובדה, שאי-צרוף הדוחות הכספיים של ישקר לכל העותקים של הדוחות הכספיים של נאשמת 1 הינה בלתי חוקית. העד השיב: **"אני מכיר את שלמה הרבה שנים - משנת '86. לא נתקלתי בשלמה שהוא שיקר לי אי פעם. אני עמוס בנקירר לא שמעתי את שלמה כהן [מדגיש] כפי שמתואר פה. יכולה להיות סיטואציה אולי שלא הייתי בחדר או שלא שמעתי"** (ישיבה מיום 07/09/00, עמ' 99 שורות 13-15).

משהניח עו"ד וגמן בפני העד את עמדת נאשם 3 ונאשם 6 בחקירתם במשטרה, ציין העד:

"אני אומר שוב. אנחנו סברנו שישנה בעיה. מצד אחד חוק ניירות ערך. מצד אחד ישנה דרישה של הרשות לניירות ערך, חוק ניירות ערך, שדורשת צירוף הדוחות הכספיים. מצד שני ידענו שתהיה בעיה אם הדוחות הכספיים יפורסמו בציבור. היו ישיבות לראות האם ישנו פתרון שאני חייתי אתו כהליכה בין הטיפות. אני אומר שוב, אם הייתי שומע את שלמה כהן מניף דגל אדום ואומר שהפתרון לא חוקי אני לא הייתי תומך ברעיון זה. אני חשבת שהפתרון הסופי הזה עליו פעלנו, סברתי שזה הליכה בין הטיפות. כך סברתי"

(עמ' 100 שורות 20-15)

להבהרת דברי העד, אביא קטע נוסף מפרוטוקול ביהמ"ש:

"ש. אתה אומר שהפתרון האחרון של צירוף המכתב לרשות ניירות ערך זה היה מבחינתך דרך של הליכה בין הטיפות?

ת. שאפשר לחיות איתה.

ש. היה ברור לך שאי הגשת הדוחות הכספיים לבורסה ולרשם החברות זה בלתי חוקי?

ת. אי הצירוף לרשות ולבורסה זה בלתי חוקי.

ש. המכתב ריכך את אי החוקיות?

ת. נכון"

(עמ' 101 שורות 10-2)

מר בנקירר אישר לעו"ד נויט נגב, שלו היה שלמה כהן מגלה שמדובר בעבירה פלילית, הוא היה מתנגד לדרך הפעולה שננקטה בצירוף הדוחות, וכן: **"...יכול להיות שזה נאמר, אני לא שמעתי. יכול להיות ששלמה אמר את זה למישהו אחר או בארבע עיניים או בשש עיניים. אני לא שמעתי"** (עמ' 105 שורות 29-30).

העד לא חשב, שהדרך שנבחרה הינה דרך בלתי חוקית (עמ' 106 שורות 7-1). עם זאת, היה ברור לו: **"...אני ידעתי שהנושא הוא לא חד"** (עמ' 106 שורה 18).

בכל זאת, לו היה יודע שהפתרון אינו חוקי, לא היה נוהג כך.

מר איתן וורטהיימר הינו הבעלים של חברות ישקר וטכנולוגית להבים ומנהלן משנת 1982. העד תיאר מערכת היחסים בין משפחת וורטהיימר ובין דסק"ש, עד כניסתו של נאשם 2 לתפקיד מנכ"ל דסק"ש.

העד סיפר על החששות, שאינפורמציה היוצאת מישקר אל דסק"ש ומשם החוצה, עלולה לגרום נזק לחברת ישקר.

לשאלת התובעת, האם ידע על חובתה של דסק"ש לצרף את הדוחות הכספיים של ישקר לדוחות שלה המוגשים לרשם ולבורסה, השיב העד: **"לא היה לי שום מושג על הדבר הזה לשלוח או לצרף דוחות"** (ישיבה מיום 04/10/00, עמ' 113 שורה 1). לדבריו: **"אנו דרשנו שלא תצא כל אינפורמציה שמזיקה לחברה, כולל מכירות וגידול במכירות, כולל אחוזי יצוא, כולל נתוני כמות עובדים או כל פרט אחר שמופיע בדו"ח. יש נתון גם על ההון"** (עמ' 113 שורות 5-4).

לשאלתי, פרט העד מה ניתן ללמוד מת"מ 40/01 עמ' 15 (עמ' 113 שורות 27-16). ועוד: **"אפשר ללמוד על חשיפה פיננסית, על מדיניות מלאי ומדיניות שירות, על אחוז היעילות של היצור לפי רווח גולמי, על הצלחה או אי הצלחה במוצרים בשנים מסוימות, חיבור אינפורמציה פיננסית עם אינפורמציה טכנית בשוק נותנים תמונה שלמה על החברה"** (עמ' 114 שורות 3-1).

לשאלת עו"ד יגאל ארנון, אישר העד שלא ידע שדסק"ש מצרפת את דוחות ישקר לדוחותיה הכספיים שהיא שולחת לרשות לניירות ערך. לו היה יודע, היה נוקט בצעדים אותם נקט בשנת 95: **"הייתי מפסיק לשלוח להם דוחות או שהולך לביהמ"ש"** (עמ' 117 שורה 26).

נאשם 2, מר דב תדמור, העיד בביהמ"ש.

הנאשם סיפר על השכלתו המשפטית, מכלול תפקידים שביצע עד להתמנותו כמנכ"ל דסק"ש. משכנס לתפקידו שווי מניות דסק"ש היה כ- 50 מיליון דולר. לאחר 15 שנה, משעזב את החברה שווי המניות היה בסביבות 2 מליארד דולר. דסק"ש נחשבת חברה השייכת למשפחת רקנטי. בפועל, אחזקת משפחת רקנטי, מגיעה לכ- 10%, והיתרה הינם עשרות אלפים של בעלי מניות מקרב הציבור (עמ' 127 שורות 13-6).

דסק"ש שולחת את דוחותיה הכספיים אל כ- 1,700 אנשים אישית, לבעלי מניות, לגופים, ולפי דרישת הבורסה. מעולם לא נשאל על ידי אנליסט כלשהו אודות חברת ישקר. מעולם לא פנה אליו מנהל תיקים או אדם אחר בטענה, כי חסרים לו דוחות ישקר **"מעולם לא"** (ישיבה מיום 26/11/00, עמ' 129 שורה 14).

משמשפחת וורטהיימר התנגדו: **"באופן קיצוני שפרטים על המאזן יהיו נחלת הציבור. ידענו שכפי שמסתבר, שוורטהיימר היו מפסיקים לתת לנו בכלל את המאזנים. ידענו שיש דילמה לכפות על חברות פרטיות לפרסם מאזנים כאלו"** (ההדגשות שלי ד.ר. עמ' 129 שורות 18-16).

נאשם 2 נשאל בחקירתו הראשית, הכיצד לא זכר לומר בחקירתו ברשות לניירות ערך, דברים עליהם הוא מעיד בביהמ"ש. העד הסביר:

"זו שאלה שאני חי איתה כבר שנתיים מאז החקירה. אין יום ולילה שאני לא שואל עצמי את השאלה. נחקרתי בחקירה ברשות לניירות ערך בגיל קרוב ל-70, אחרי 45 שנות עשייה. חצי שנה לפני הפרישה, הואשמתני בעשיית עבירה.

ש. האם אי פעם נחקרת בקשר לאיזה עבירה שעשית?
 ת. מעולם לא נחקרתי. בשבילי זו היתה טראומה קשה מאוד. גם היום. קיבלתי בלק
 אאוט מוחלט.

ש. איך זה שדברים שהיו לטובתך, כמו העמדה של וורטהיימר לא זכרת?
 ת. אני לא זכרתי כיוון שלא זכרתי. אי אפשר לעשות דבר אחר, אם בנסיבות כאלה של
 חקירה כזו, הרבה שעות, היתה לי מה שנקרא תדהמה. אני צריך להתמודד עם שאלה
 של עשיית עבירה. עכשיו, לאחר שהוגש כתב האישום, קראתי את ההודעות של חברי
 לעבודה, שהם בעיני אנשים שעבדתי איתם בצורה הכי חברית ואני יודע שהם אנשים
 ישרים. אין לי שום סיבה לא לקבל את מה שהם אומרים.

ש. האם בחלק מהדברים כן נזכרת?
 ת. אני לא יכול להבחין בין מה שנזכרתי. אבל אני קראתי את העדויות, קראתי את
 ההודעות. ניסיתי לשחזר את התמונות, מה שהיה אז. התוצאה היא שהתמונה כולה
 היא כפי שמצטיירת פה שהיתה דילמה. אבל, דבר אחד ברור, שההודעות של החברים
שאני לא נתתי שום הוראה לעבור על החוק, ואם מישהו היה אומר שמה שאנחנו עושים
זה עבירה על החוק, לא הייתי אומר לעבור על החוק. לא יכול להיות, אני לא מתאבד
שיעי זה לא מבחינת המצב הנפשי שלי"

(ההדגשות שלי ד.ר. עמ' 130 שורות 1-17)

העד הדגיש בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "אני לא מסוגל לעבור עבירה. לא מסוגל לעבור
 על החוק" (עמ' 130 שורה 31).

העד המשיך והשיב לשאלות הסניגור, שלמרות הדברים שמסר בחקירתו, הרי הוא, כמנכ"ל
 החברה, קיבל החלטה לשלוח את הדוחות לרשות (עמ' 131 שורות 27-29).
 לדודו:

"אני אומר על סמך הניסיון שלי והידיעה של שנים רבות ניהול חברות בשוק ההון,
 פרטים שנמסרו בדוחות של דסק"ש היה בהם מספיק אינפורמציה בשביל משקיע
 סביר שיוכל להחליט על השקעתו"

(עמ' 132 שורות 3-4)

ועוד: "למשקיע סביר קיבל את על המידע החיוני לו לקבל את החלטה איך ומתי להשקיע
 בדסק"ש. לא היה בזה שום דבר בשביל להטעות אלא ההפך מזה. כל מה שנעשה זה כדי לא
 להטעות את המשקיע. המשקיע קיבל את המידע החיוני"

(עמ' 132 שורות 6-9).

בישיבת ביהמ"ש מיום 18.1.2001, עלה לדוכן העדים מר שלמה כהן.
 לאחר תחילת החקירה הראשית בה סיפר נאשם 3 על ניסיונו המקצועי, ותחילת עבודתו בחודש
 ספטמבר 83 בדסק"ש, סוכם כי חקירתו הראשית של נאשם זה תוגש באמצעות תצהיר.
 כמסוכם הונח על שולחני תצהיר ערוך ומסודר של נאשם 3 (ב.מ.2).
 בחקירתו הראשית התייחס נאשם 3 למוצגי תביעה והגנה.
 במוקד הדיון מסר, בין היתר, את הדברים הבאים:

"כמזכיר דסק"ש הייתי מופקד, בין השאר, על ההגשה הפיזית של הדיווחים השונים
 של דסק"ש לרנ"ע, לבורסה ולרשם החברות. מר תדמור הוא שהחליט על אופן צירוף
 הדוחות הכספיים של חברות ישקר, טכנולוגית להבים ותפרון אחזקות לדוחות הכספיים
 של דסק"ש. מדובר בהחלטה ניהולית של מנכ"ל דסק"ש, לו הייתי כפוף ישירות. בשל
 תפקידי כמזכיר דסק"ש, ביצוע החלטתו היה מוטל עלי, והחלטתו חייבה אותי. כיועץ
 משפטי ומזכיר של דסק"ש, ביכולתי ומחובתי להסביר למר תדמור את המצב המשפטי
 בקשר להחלטה ניהולית או עסקית העומדת להתקבל ולהבהיר את השלכותיה
 המשפטיות, אך אין בכוחי לכפות קבלת החלטה מסוג זה או למנוע את קבלתה.
 סברתי כדבר המובן מאליו שכעובד דסק"ש אינני יכול לסרב לבצע את עבודתי, ובמצב
 שנוצר - אם אינני מוכן לבצע את החלטת המנכ"ל, כי אז עלי להתפטר מעבודתי
 בדסק"ש. שקלתי את הנסיבות הבאות: אני לא יזמתי את הרעיון של צירוף לרנ"ע
 בלבד; אני לא החלטתי ולא גרמתי שיוחלט על צירוף כאמור; אני הבהרתי למנכ"ל, לפני
 קבלת החלטתו, שיש צורך לצרף את דוחות ישקר, טכנולוגית להבים ותפרון אחזקות
 לכל דוחות דסק"ש המוגשים לשלושה הרשויות כנדרש בחוק, ושצירוף לרנ"ע בלבד
 אינו עונה על דרישות החוק, וייצור הן עילה לתביעה אזרחית והן עבירה פלילית;
 התקבלה דעתי שלכל הפחות יש להודיע בכתב לרנ"ע (בהיותה הגוף המפקח על ביצוע

החוק) כי הצירוף נעשה לה בלבד; גם אחרי שהמנכ"ל קיבל את החלטתו ניסיתי להביאו לחזור בו ממנה; וההבנה שלי שאי הצירוף לבורסה ולרשם החברות במקרה הנדון אינו מסתיר מהמשקיעים במניות דסק"ש מידע שחשוב להם.

בנוסף לכך, הבאתי בחשבון גם את האילוצים והקשיים המיוחדים שלי בקשר לעבודה הן בעבר והן לעתיד, שמקורם הבלעדי בנכותי. ההתרשמות הראשונית שמתקבלת ממצב נכות כשלי, ומהחזות החיצונית של נכות כזו מהווים מחסום סף להזדמנות תעסוקה בדרך כלל ובמקצועי בפרט, בלא כל קשר לכישורים ויכולת מקצועיים. התנסיתי בכך באופן אישי. אכן הגעתי למעמדי בזכות ההערכה הרבה לעבודתי אך נדרשתי לעמל רב ביותר, שאין לו דבר עם כישורי המקצועיים, כדי להשיג זאת...

לאור כל זאת, ועל אף הרגשתי הרעה מביצוע החלטת המנכ"ל, סברתי שאינני חייב להתפטר מעבודתי בדסק"ש רק משום שכמזכיר דסק"ש עלי לחתום על דוחות מידיים הנלווים להגשת דוחות כספיים, ולהגישם ביחד עם הדוחות הכספיים לרנ"ע, לבורסה, לרשם החברות. משבחרתי שלא להתפטר מעבודתי, חתמתי על אותם דוחות מידיים כמתחייב מהעבודה המוטלת עלי בשל תפקידי כמזכיר דסק"ש"

(ב.מ.2 עמ' 202 שורה 11 עד עמ' 203 שורה 10)

נאשם 3 ציין כי לא ידע, כל עיקר, על הדילמה המשפטית שעלתה בדסק"ש בנושא של צירוף דוחות כספיים, בעקבות פרשת דלק - אמירגז. נאשם 2 לא הזכיר את פרשת דלק - אמירגז בפגישה בחדרו שבה החליט בנושא הצירוף לדוחות דסק"ש. יתר על כן: "...בישיבות הדירקטוריון והנהלה של דסק"ש ובישיבות אחרות בדסק"ש, בהן השתתפתי לא היתה, עד 1995, דילמה משפטית בין חובות הדיווח של חברה ציבורית לבין הזכות לפרטיות של חברה פרטית, או דילמה משפטית אחרת כלשהי, בקשר לצירוף דוחות כספיים של חברות פרטיות לדוחותיה של דסק"ש" (ב.מ.2 עמ' 204 שורות 20-23).

נאשם 3 הדגיש את התחושה של האנשים בדסק"ש, נאשם 2 ובנקירר, שאין בדוחות הכספיים של החברות המדוברות מידע שחשוב להדגיש או להביא לידיעת הציבור השוקל החלטת השקעה במניות דסק"ש, מעבר למידע הבא כבר לידי ביטוי בדו"ח התקופתי של דסק"ש, ושעניינית לא יגרם לציבור נזק כתוצאה מאי צירוף הדוחות הנ"ל.

נאשם 3 תיאר בפרוטרוט את הפגישה בחדרו של נאשם 2, בה התקבלה ההחלטה בדבר אופן הצירוף של הדוחות הכספיים של חברות ישקר, טכנולוגית להבים, ותפרון אחזקות לדוחות הכספיים של דסק"ש (ב.מ.2 עמ' 207).

נאשם 3 ציין, כי חוות דעתו היתה ברורה: "אי עמידה בדרישות החוק תהווה עילה לתביעה אזרחית מצד משקיעים במניות דסק"ש אם יגרם להם נזק וכן תהווה עבירה פלילית" (ב.מ.1 עמ' 207 שורות 25-26). משנוכח שמר תדמור דבק ברעיון לצרף עותק אך ורק לרשות, חזר נאשם 3 והטעים, שצירוף כזה אינו עונה על דרישות החוק, וכן: "...בשלב זה הצעתי שאם ההחלטה תהיה לצרף לעותק המוגש לרנ"ע בלבד, כי אז לכל הפחות על דסק"ש להודיע בכתב לרנ"ע שהצירוף נעשה רק לעותק המוגש לרנ"ע. בעקבות זאת החליט מר תדמור שהצירוף יהיה לעותק המוגש לרנ"ע בלבד, תוך מתן הודעה בכתב לרנ"ע שכך דסק"ש עושה..." (ב.מ.2 עמ' 208 שורות 2-5).

נאשם 5, מר יוסף בוק, נולד בניו זילנד. פעילותו בתנועת הנוער הציונית הובילה אותו, בסיום לימודים והכשרה כרואה חשבון, לעלות ולהשתקע בישראל. החל משנת 1983, כיהן כמנהל כספים בדסק"ש. בשנים 87-97, כיהן בנוסף כדירקטור בחברה. נאשם 5 אימץ בחקירתו הראשית את עדויותיו ברשות ניירות ערך (ת/ת 7/8) (עמ' 224 ש' 3).

נאשם 5 תיאר בבית המשפט את מעורבותו בהכנת הדוחות הכספיים. מי שהיה נאשם 4, מר עמוס בנקירר, עבד תחתיו וזכה לגיבוי והערכה מלאה מצד כולם. נאשם 5 חתם על כל הדוחות הרבעוניים, כל רבעון ורבעון של דסק"ש. כמו כן חתם על הדוחות התקופתיים שהוגשו לרשות, לבורסה ולרשם החברות. לדידו, בנושא הדיווחים, עסקו אלה: "בקשר לדיווח לרשויות, הצד החשבונאי היה באחריות עמוס בנקירר, ובצד היועץ המשפטי ומזכיר החברה שלמה כהן" (עמ' 226 ש' 20). לו לא היה קשר למשפחת ורטהיימר.

נאשם 5 סיפר בבית המשפט על האירועים שקדמו לקבלת ההחלטה בעניין אי צירוף הדוחות. בתחילת ינואר 91, דווח על כך, שהרשות לא הסכימה לתת פטור על צירוף הדוחות של החברות הפרטיות. בהמשך התקיימה ישיבה בה דווח על צירוף הדוח של החברות הפרטיות לרשות בלבד, ולא לצרף אותם לבורסה ולרשם החברות. לדבריו, שמע על כך מעמוס בנקירר: "...לי זה היה נראה סביר והיה מקובל עלי, ולכן אני חתמתי על המכתב שנשלח לרשות ניירות ערך בתחילת 91, שאנו מצרפים דוח של דסק"ש את הדוחות של ישקר, טכנולוגיית להבים ותפרון אחזקות לרשות בלבד." (עמ' 228 ש' 12-13). עד קבלת המכתב מרשות ניירות ערך (ת/ת 94): "...הייתי משוכנע שהדרך שפעלנו היתה מקובלת על ידי הרשות" (עמ' 228 ש' 24-25). נאשם 5 הסביר, כי מי שהיה נאשם 4 הוא איש מקצוע מעולה, מקובל על הכל, וכנ"ל נאשם 3: "...שניהם יזידים

טובים. לא היה לי שום ספק במקרה זה כמו במקרים אחרים, למה לא לקבל את חוות דעתם. (עמ' 229 ש' 8-9).

נאשם 5 ציין, כי לא שמע את נאשם 3 מבטא עמדה לפיה דרך הדיווח שננקטה על ידי דסק"ש אינה חוקית: **"...אמרתי מקודם שאני לא חושב שהייתי בישיבה הזו. לא שמעתי את זה ממנו. גם לא שמעתי את זה בהזדמנות אחרת."** (עמ' 230 ש' 12). הנאשם 5 הוסיף וציין:

"...אני חושב שגילינו לציבור נתונים מעל שהיינו צריכים לפרסם, גם בקשר ליסקר ותפרון אחזקות. המשקיעים בדסק"ש, לדעתי, לא עניין אותם הנתונים המפורטים

שהיו בחברות האלה, ואני יכול לציין שאני הצגתי את הדוחות של דסק"ש לאנשים בכל העולם, ולא נתבקשתי פעם אחת למסור דוח של יסקר או של החברות האחרות בכלל..."

(עמ' 232 ש' 1-5).

לאחר הגשת כתב האישום, התפטר מתפקידו בדסק"ש, וסירב לקבל תפקידים דומים בחברות אחרות.

נאשם מס' 6, מר יעקב אשל, השתתף במלחמת העצמאות ושירת בצבא עד 1955. השתחרר בדרגת רב סרן (בשירות המילואים התקדם בדרגות לדרגת סגן אלוף). הנאשם סיים לימודי הכלכלה בשנת 59, ובשנת 69 החל את עבודתו בדסק"ש.

מר אשל שימש מנהל בכיר בדסק"ש. בתפקידו עשה, בין השאר, כרפרנט של דסק"ש בחברות שונות, וכן כדירקטור (בנוסף להיותו רפרנט או בנפרד). ביום 1.4.98, פרש מכל פעילות בדסק"ש. בחברות יסקר ולהבים, שימש כרפרנט מטעם דסק"ש, החל מסוף שנות השבעים. בסוף שנות השמונים, מכרה דסק"ש לורטהיימרים 50% מאחזקתה (ירדה ל - 25%) תמורת 20 מיליון דולר. כתוצאה מכך, משפחת ורטהיימר החזיקה קצת פחות מ - 75%, ודסק"ש קצת יותר מ - 25% (עמ' 267 ש' 8).

הנאשם ציין, כי לא היתה לו כל מעורבות בהכנת הדוחות הכספיים של דסק"ש. החשבות של דסק"ש היתה מוציאה לכל החברות המוחזקות פנייה, ובה פרוט מה נדרש מכל אחת, ובאיזה מועד הדבר נדרש. הדוחות היו מועברים באופן ישיר בין החשבויות של החברות המוחזקות, לחשבות דסק"ש. אם בגלל סיבה כלשהי, התעורר חשש בחשבות של דסק"ש, שמתעכב משהו, או איזה דו"ח לא הגיע בזמן, היתה החשבות מבקשת מהרפרנט של דסק"ש באותה חברה מוחזקת, להאיץ את התהליך, וכאשר זה נגע לחברה, שבה הנאשם היה הרפרנט, הוא היה עושה זאת (עמ' 269 ש' 9-15).

הורטהיימרים הביעו מורת רוח מבקשות דסק"ש למסור לה את דוחותיהם הכספיים. תחילה בצורה מינורית, ואחר כך ההתנגדות הלכה ונעשתה תקיפה יותר בטענה, שכל פרסום נתונים על יסקר בחברה פרטית, גורם לה נזק בעולם תחרותי (עמ' 270 ש' 4-5).

מר אשל לא ידע לציין הסכם כלשהו בין דסק"ש לורטהיימר, לפיו דסק"ש התחייבה לא לפרסם את הדוחות לציבור (עמ' 271 ש' 4).

מר אשל ציין, כי לו לא היתה מעורבות בפניה לרשות בבקשה לפטור את דסק"ש מהחובה לצרף את הדוחות של החברות הכלולות לדו"ח שלה (עמ' 271 ש' 20).

פרקליטו של מר אשל, עו"ד ירון פירדי, שאל את הנאשם לגבי ההפרדה בדיווח דסק"ש לרשות, לבין הבורסה ורשם החברות. מר אשל השיב כדלהלן:

"...אני רוצה לומר ראשית, חד משמעית, אני לא השתתפתי בשום דיון או דיונים לקראת קבלת החלטה כזאת, ולא בשום פגישה שבה החלטה כזאת התקבלה. הדברים נודעו לי לאחר מעשה, והדבר הזה שעליו נשאלתי מספר רב של פעמים בכל חקירותי ברשות ניירות ערך, חזר על עצמו שוב ושוב, ושוב ושוב חזרתי לטענה הבסיסית הזאת. ש - מהו המועד הראשון שבו אתה יכול לומר בוודאות, שידעת על החלטה שנתקבלה לגבי שיטת הדיווח הזו.

ת - בעניין הזה אני מתחבט עם עצמי מאז חקירותי ברשות ניירות ערך עד היום הזה. אני מתקשה עד לרגע זה לומר בוודאות מה היה ידוע לי, ממי, ומתי. הדברים התרחשו שנים רבות קודם לכן, אני יכול לומר בוודאות לשאלתך שכאשר ישבנו בשנת 95 להכין תצהיר לבית המשפט במסגרת ההליך המשפטי בין יסקר לבין דסק"ש, אז בוודאי ידעתי כי זה היה נושא מבין נושאים אחרים שדובר בהם באותו מועד. יחד עם זאת, אני מעריך, ושוב, לא מתוך ידיעה פוזיטיבית או יכולת להצביע על אירוע או תאריך מסויים, אלא מתוך הערכה שבחלקם הדברים היו ידועים לי במועד מוקדם יותר. לאחר קבלת ההחלטה, תקופה קצרה יותר או פחות לאחר קבלת החלטה.

כאשר היועצים המשפטיים של דסק מהמשרד של ש הורוביץ, ערכו את התצהיר בשנת 95, הוצגו בפני מסמכים רבים והועלו נקודות רבות שבעצם השלימו תמונה של דברים שהתרחשו על פני תקופה קודמת, וכל מה שאני יודע בעניין הזה התגבש סופית בידיעתי בשנת 95. היות וזה לא היה תחום שעסקתי בו, הזכרון שלי לגבי מועדים ספציפיים איננו מדויק, ולכן התחבטתי בעניין הזה גם בחקירותי וגם היום על דוכן העדים אני מתקשה לדייק יותר. כשנחקרתי הייתי בן 70 ודובר על דברים שהתרחשו 7 שנים לפני החקירה ו - 10 שנים לפני העדות היום.

ש - האם לאחר קבלת ההחלטה שבה אתה אומר שלא השתתפת, ההחלטה הזו נדונה מחדש באיזה שלב בנוכחותך?

ת - לא. נאמר לי על ידי חברי בסמוך לאחר קבלת ההחלטה, (אני לא יודע אם בסמוך, אם מדובר בשבועות או בחודשים) שדסקש נוהגת כפי שאנו יודעים איך היא נהגה, נאמר לי כי דסקש מיידעת את רשות ניירות ערך על ידי אחד המטפלים בכך או שלמה כהן או בנקירר, שכך היא נוהגת.

לכן לכשלא שמעתי במשך כל השנים האלה שום דבר נוסף בעניין זה, הנושא בכלל לא היה בתודעתי עד שהתעורר מחדש בשנת 95..."

(ההדגשות שלי ד.ר. עמ' 272 ש' 30-5)

הנאשם 6, מר אשל, ציין כי לא הבין עד לחקירתו בשנת 98, כי חומר הנשלח לרשות, אינו חומר המצוי ברשות הרבים. ובלשונו: "...לא הבינתי שדיווח לרשות הוא בעצם סוגר בפני הציבור..." (עמ' 273 ש' 4).

חבריו בדסק"ש לא התכוונו בהחלטתם להסתיר מידע מהציבור. היועץ המשפטי הסביר שמדובר בפעולה שמנוגדת לחוק, והוא הבין שמדובר: "בסטיה בעלת מהות טכנית". (עמ' 273 שורה 29). וביתר תוקף: "נאמר לי כל הזמן שהרשות יודעת על כך שדסק"ש כך נוהגת, ההתייחסות שלי לענין היתה כי חברי בעלי המקצוע עוסקים בו, ולא ראיתי את הענין כחמור". (עמ' 273 שורות 29-28).

מר אשל תיאר בביהמ"ש את פרוץ הסכסוך בין ישקר לדסק"ש בשנת 95. להערכתו: "זה לא היה בעקבות ארוע ספציפי, מדובר על התנגדות במהלך שנים קודמות, התקבלה החלטה, אני מעריך שאיתן ורטהיימר הוא זה שקיבל את ההחלטה לא להגיש את הדו"ח לדסק"ש. לפי הערכתי הוא דיבר על כך וזה קשור לרצון להוציא את דסק"ש מישקר". (עמ' 275 שורות 7-4) אי מסירת הדו"חות הכספיים ע"י ישקר היתה עלולה לגרום לנזק לציבור המשקיעים. הדבר הזה היה יכול לגרום להפסקת מסחר בבורסה של מניות דסק"ש. (עמ' 275 ש' 14). מר אשל הדגיש שלא עלה על דעתו אף לרגע אחד, לא בעבר ולא בהווה, איזה שהיא כוונה או: "שידעתי או שיכול היה להשתמע ממה שאני עושה, שאפשר יהיה לייחס לי איזה שהיא כוונה זדונית להטעות מישהו חלילה, או להעלים איזה דבר חלילה, לא עלה על דעתי אף לרגע אחד שאפשר לייחס לי כוונה כזו".

(עמ' 281 ש' 2-4).

עד ההגנה, עו"ד יעקב פרידגוט, יועץ משפטי ומזכיר חברת דלק, העיד מטעמו של נאשם 2. העד סיפר בבית המשפט על החברה בה הוא משמש יועץ משפטי כ - 20 שנה. חברת דלק החזיקה בשנים 85-95 כ - 30% מהבעלות של חברת אמירגו, שהינה חברה פרטית.

דב תדמור, היה דירקטור בחברת דלק עוד לפני שהעד הגיע לחברה. עו"ד יעקב פרידגוט, ציין בבית המשפט, לבקשת עו"ד יגאל ארנון, כי חברת דלק ביקשה פטור מהגשת הדוחות הכספיים, ובקשתה נענתה בחיוב. חברת אמירגו צרפה, בכל פעם שמסרה את הדוחות הכספיים לחברת דלק, הודעה בכתב ובעל פה, שבו ציינה עמדתה, לפיה הדוחות הכספיים נמסרים לחברת דלק בלבד: "...והיא אוסרת עלינו למסור אותם לאחרים" (עמ' 348 ש' 4).

העד עבר על פרוטוקולים, שהונחו בפניו על ידי הסגור המלומד, עו"ד יגאל ארנון, פרוטוקולים ששיקפו את המצב המשפטי, בנושא הגשת הדוחות הכספיים, של אמירגו לחברת דלק בשנים 89-91. העד ציין, כי עמדתה המשפטית של חברת דלק היתה, שהדין הוא עם חברת אמירגו. חברת אמירגו מסרה לחברת דלק דוחות בתנאי, שאלה לא ימסרו לאחרים.

נאשם 2 - דב תדמור, גילה התעניינות וגם פעילות בסוגיית פרסום הדוחות של אמירגו: "...דיווחתי לו ישירות גם על כל ההתפתחויות שהיו סביב בעיית אמירגו, וגם התייעצתי איתו - עו"ד בהשכלתו - לגבי דרך הטיפול שלנו בבעיה" (עמ' 352 ש' 19-17).

בסיס משפטי

התיישנות

בתחילת המשפט העלו פרקליטיהם המלומדים של הנאשמים, בין היתר, את טענת ההתיישנות. התביעה סבורה, שטענה זו ראויה להדחות.

שלושה אדנים מציבה התביעה לביסוס גישתה: א. פעולות החקירה שעשתה הרשות החל מפברואר 1996, הפסיקו את מרוץ ההתיישנות. ב. עבירה על [סעיף 53\(א\)4 לחוק ניירות ערך](#) היא עבירה נמשכת, ולפיכך מרוץ ההתיישנות מתחיל רק מיום הגשת הדוחות על פי חוק. ג. היקש [מסעיף 8 לחוק ההתיישנות](#) תשי"ח.

טרם אני בא לגוף הדיון, ראוי להסיר שני אדנים, לאלתר.

התביעה סבורה, שהוראת הפתיחה בחקירה בתיק זה ניתנה ביום 2/4/96, כפי שעולה מיומן החקירות, [ת/111](#). עוד גורסת התביעה, שקודם לכן בוצעו מס' פעולות, שיש לראות בהן בגדר "חקירה" כאמור [בסעיף 9 לחסד"פ](#).

עיון במוצג [ת/111](#) מלמד, שביום 2/4/96 נרשם ביומן החקירות: "הוראת פתיחה בחקירה". ביום 7/5/96 נרשם: "שיחת טלפון עם חנן קרמרמן – קבלת חומר רקעי". ביום 16/5/96 נרשם: "הקפאת חקירה עד למתן פסק דין בערעור". הרישום הבא במוצג [ת/111](#), הנוגע לענייננו, בוצע למעלה משנה אחר כך. האם ניתן לראות ברישומים הנ"ל במוצג [ת/111](#) פעולות חקירה? בית המשפט העליון נדרש לסוגיה זו.

נראה [ע"פ 207/56 מוחמד צויטאת נ' היועץ המשפטי פורסם פד"י לא' עמ' 518, 524; ע"פ 211/79 גזית שחם בע"מ נ' מדינת ישראל פורסם פד"י לדי' \(1\) עמ' 716; ע"פ 309/78 ברמי נ' מדינת ישראל פורסם פד"י לג' \(1\) עמ' 576, 577; בר"ע 268/85 פורסם פד"י לטי' \(2\) עמ' 336; בג"צ 6972/92 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי פורסם פד"י נא' \(2\) 767](#). על פי הפסיקה, התביעה "חקירה" אינה כוללת בתוכה שלבי בדיקה והכנה משרדיים. הפעולה המשטרתית - בשלנו, חקירת הרשות - צריכה להיות "פעולה" ממשית, לאחר תלונה. בדיקה ובחינת החשד, פעולה שדורשת, למשל, איסוף וחיפוש חומר ראיות. רוצה לומר, פעולות החקירה של הרשות לא החלו בשנת 1996, כנטען ע"י התביעה.

התביעה סבורה, שבענייננו יש להחיל בהיקש את [סעיף 8 לחוק ההתיישנות](#). [סעיף 8](#) הנ"ל קובע כי העלמות עובדות מן התובע, מסיבות שלא היו תלויות בו, מאפשרת שינוי במנין תקופת ההתיישנות.

אזן זה שהוצב ע"י התביעה הינו "מענין", אבל אינו יכול לסייע בהליך פלילי.

במצב זה בחנתי טענת התביעה להיות העבירה המיוחסת לנאשמים בגדר "עבירה נמשכת", ומצאתי אותה מעוגנת בהלכות בית המשפט העליון.

כב' השופט ש. לוי (כתוארו דאז) בחן [בר"ע 122/82 עלפי נ' מדינת ישראל \(פורסם פד"י לז' \(2\) עמ' 326, 330\)](#) את הדוקטרינה של העבירה "המתחדשת" מול העבירה "הנמשכת". לענין העבירה האחרונה קובע כב' השופט לוי: "...מחייבת קיום משך זמן כלשהו עד להשלמתה התחילית, ועם זאת היא הולכת ונמשכת עד להשלמתה הסופית, מבלי שהיא חדלה להיות עבירה אינטגרלית אחת... היא 'מבשילה' כאשר ארע מאורע, המנתק את רציפותה, או כאשר מוגש כתב אישום...".

בפסק דין מקיף שפורסם בעת האחרונה בנושא, [ע"פ 4745/97 בוני הבירה בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל \(פורסם פד"י נב' \(3\) עמ' 766\)](#) מצטט כב' השופט גולדברג ההלכות וגם את ביקורתו של פרופ' פלר. לענין עבירה לפי [סעיף 219 לפקודת מס הכנסה](#) קובע כב' השופט: "...העבירה נמשכת על קיומה של החובה לשלם לפקיד השומה מס שנוכה וכל עוד לא שולם המס, נמשכת חובת התשלום ועימה גם העבירה שבגין אי מילוי החובה... ההמנעות מהעברת כספי מיסים לרשויות המס, הנוגעת לסעיף 219 לפקודה, הינה עבירה ככל העבירות הנמשכות. אין כל הבדל בין העבירה לפי סעיף 219 לפקודה לבין עבירות של החזקת סמים מסוכנים, החזקת נשק ללא רשיון, או החזקת רכוש שהושג בעבירה... " (ההדגשה שלי ד.ר. שם עמ' 777).

בנשוא ענייננו, חברת דסק"ש במשך מספר שנים הגישה דוחות לבורסה ולרשם החברות, שלא בהתאם לחוק. רק בראשית 1996 הוגשו הדוחות, בשלמותם. לאמור, רק בשנת 1996 הבשילו העבירות והחל מנין תקופת ההתיישנות.

ס' [53\(ד\) לחוק](#) נ"ע מטעים היות העבירה [53\(א\)4](#) עבירה נמשכת. המחוקק ראה את העבירה כמי שנושאת עמה פוטנציאל תמידות נמשכת.

פרקליטיה המלומדים של נאשמת 1 סוברים אחרת. (עמ' 29, 33 לסיכומי הגנה נאשמת 1). עיינתי בטענותיהם הנכבדות ולא מצאתי לקבלן. אכן, דוחות דסק"ש הוגשו לרשם החברה ולבורסה, ברם מדובר בדוחות, שלא נערכו והוגשו בהתאם לחוק. לא ניתן לדבר על הגשת דוחות, אלא כאשר הדוחות ערוכים ומוגשים בהתאם לדרישות החוק. דוחות כספיים אחרים יכולים להיות דומים לדוחות כספיים, יכולים להיות תחת כותרת דוחות כספיים. מבחינת החוק אינם דוחות כספיים הצריכים ונדרשים על פי חוק.

סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך

פרקליטיה המלומדים של חברת דסק"ש גורסים, כי על התביעה היה להוכיח, כי כל אחד מהדוחות שלא צורף היה דוח מהותי. וכן כי החברות היו חברות "כלולות" (תיבה שתוקנה מ"מסונפות"). הפרקליטים המלומדים סבורים, שבעצם אי-צירוף דוחות שלוש החברות לדוחות דסק"ש, אין די על מנת לגבש את היסוד העובדתי של סעיף 53(א)(4) לחוק. על התביעה היה להוכיח, כי אי-הצירוף גרם לכך שבדוחות דסק"ש נכלל פרט מטעה. אי צירוף, כשלעצמו, שאינו גורם להכללת פרט מטעה, נופל לגדר סעיף 53(ג)(8) לחוק, אך אינו נופל לגדרי סעיף 53(א)(4) לחוק. המבחן לקיומו של פרט מטעה הוא מהותי באופיו. על התביעה היה להוכיח, כי הוחסר ממשקיע סביר פרט מהותי, שאילו היה מגולה, היה בכך כדי לשנות את החלטת השקעה של אותו משקיע סביר. ברם, התביעה לא עמדה בנטל הוכחה זה (ראה סיכומי הגנת נאשמת 1, עמ' 8-2). (גם התייחסותם מיום 24/1/02).

כאמור, הנאשמים הואשמו על פי סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך.

"(א) מי שעשה אחד מאלה, דינו – מאסר שלוש שנים או קנס...

...
(4) לא קיים הוראה מהוראות סעיף 36. הוראה של הרשות לפי סעיף 36 א', הוראה החלה עליו מכח סעיף 36 ב' או הוראה מהוראות סעיף 37, או תקנות לפי הסעיפים האמורים, או גרם לכך שבדו"ח או בהודעה לפי חוק זה או תקנות לפיו שנמסרו לרשות או לבורסה, יהיה פרט מטעה, והכל כדי להטעות משקיע סביר; ..."

לאמור, סעיף 53(א)(4) מורכב משני נדבכים עובדתיים הרלוונטיים לענייננו: א. לא קיים הוראה מהוראות סעיף 36 ב. גרם לכך שבדו"ח שנמסר לרשות או לבורסה יהיה פרט מטעה.

אפתח בדיון קצר בנדבך ראשון:
סעיף 36 לחוק ניירות ערך קובע:

"36. חובת דיווח של תאגידים.

(א) תאגיד שניירות ערך שלו הוצאו לציבור על פי תשקיף חייב להגיש לרשות ולרשם דוחות או הודעות לפי פרק זה כל עוד ניירות הערך שלו נמצאים בידי ציבור; תאגיד שניירות ערך שלו נסחרים בבורסה או רשומים בה למסחר חייב להגיש דוחות או הודעות לפי פרק זה לרשות, לרשם ולבורסה.
(ב) שר האוצר יתקין, לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עמה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, תקנות בדבר הפרטים שיש לכלול בדוחות או בהודעות האמורים, צורתם ומועדי עריכתם והגשתם, לרבות פרטים שיש לכלול בדוחות או בהודעות האמורים לפי מיטב ידיעתם של דירקטורים בתאגיד."

התקנות שחוקקו מכח סעיף 36 לחוק ניירות ערך הינן תקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים) ותקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים).

חובת צירוף הדוחות חלה [לפ"י תקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים) שעודכנו מחדש במרץ 93, אך לנשוא ענייננו חלות גם התקנות משנת תשכ"ט] גם על חברות מסונפות של התאגיד.
סעיף 1 לחוק ניירות ערך מגדיר "חברה מסונפת" מהי:

"חברה מסונפת" – חברה, אשר חברה אחרת – שאינה חברה אם שלה – מחזיקה בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המונפק של או מכח ההצבעה בה, או רשאית למנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר מהדירקטורים שלה".

תקנות ני"ע (עריכת דוחות כספיים), תשכ"ט-1969 אשר חלו במועדים הרלבנטיים, בוטלו בחודש מרץ 1993, ובמקומן הותקנו תקנות חדשות. תוקפן של התקנות החדשות ידון להלן, אולם לעניין המחלוקת שהאידנא חלות גם התקנות מתשכ"ט.

[תקנה 51](#) לתקנות:

"לדוחות השנתיים של התאגיד יצורפו דוחות שנתיים מבוקרים אחרונים של חברות הבת שלא אוחדו עם דוחות התאגיד, למעט דוחות שאינם מהותיים לעסקי התאגיד."

[תקנה 61](#) לתקנות דנה בחברות מסונפות:

"(א) הוראות תקנות 54, 53, 51 יחולו גם על חברות מסונפות של התאגיד, ויראו אותן לצרכי ההוראות האמורות כאילו היו חברות בת של התאגיד שדוחותיהן לא אוחדו."

עולה, איפוא, כי דוחותיה של חברה מסונפת, המהותיים לעסקיו של תאגיד (שניירות הערך שלו הוצאו לציבור), יצורפו לדוחות השנתיים של אותו תאגיד בנפרד.

[תקנה 1](#) לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים) מגדירה "חברה כלולה" כ:

"חברה, למעט חברה מאוחדת, וחברה מאוחדת באיחוד יחסי, שהשקעת התאגיד בה כלולה בדוחות התאגיד על בסיס השווי המאזני".

[תקנה 23](#) לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות שנתיים) אשר תוקנה בשנת 1993, קובעת:

23. דוחות של חברות כלולות

(א) לדוחות התאגיד יצורפו דוחות כספיים מבוקרים של חברות כלולות, למעט דוחות שאינם מהותיים לעסקי התאגיד."

כב' הנשיא ברק נדרש לשאלת הגדרת היותה של חברה חברה כלולה בע.א. [218/96](#) ישקר בע"מ ואח' נ' חב' השקעות דיסקונט בע"מ (פורסם תקדין עליון, כרך 97 (3), תשנ"ז/תשנ"ח-1997 ס' 18-19).

כב' הנשיא ברק מתבסס על גילוי דעת 22 של לשכת רו"ח בישראל, ובעיקרו של דבר קובע:

"נקודת המוצא לבחינת טענות אלה הינה בהגדרתה של "חברה כלולה". כפי שראינו, "חברה כלולה" היא חברה, "שהשקעת התאגיד בה כלולה בדוחות התאגיד על בסיס השווי המאזני" (תקנה 1 לתקנות דו"חות כספיים). האם השקעת דיסקונט ביסקר כלולה (או צריכה להיכלל) בדו"ח דיסקונט על בסיס השווי המאזני? תשובה לשאלה זו מצויה בכללי החשבונאות. תקנות דו"חות כספיים קובעות כי "הדו"חות ייערכו לפי כללי החשבונאות וישקפו באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות את מצב עסקי התאגיד לתאריכי המאזנים, את תוצאות פעולותיו, את השינויים בהונו העצמי ואת תזרימי המזומנים שלו בשנות הדיווח" (תקנה 3). אכן, עריכת הדו"חות הכספיים "לפי העקרונות החשבונאיים המקובלים וכללי הדיווח המקובלים" היא עקרון מרכזי בדיני ניירות ערך (השווה למשל, סעיף 36(ז)(2) ו-36א לחוק ניירות ערך). על כללי החשבונאות המקובלים וכללי הדיווח המקובלים אנו למדים - בהיעדר הוראה אחרת בדין - מגילויי הדעת של לשכת רואי החשבון בישראל (ראה א. פלמן, דיני חברות בישראל להלכה ולמעשה 1022 (כרך ב', 1994); ראה גם תקנה 24 לתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973).

19. על פי גילוי דעת 22 של לשכת רואי החשבון בישראל, שיטת השווי המאזני היא שיטה חשבונאית, "שלפיה מוצגת עלות ההשקעה בתוספת חלקה של החברה המחזיקה ברווחי החברה המוחזקת, או בניכוי חלקה בהפסדיה או בשינויים האחרים בהון העצמי של החברה המוחזקת, שאירעו מאז תאריך הרכישה" (סעיף 1.2.1). על פי שיטה זו - להבדיל משיטת העלות - מעדכנים את שווי ההשקעה בחברה המוחזקת - כהצגתה בספרי החברה המחזיקה - לאורך תקופת החזקה.

גילוי דעת 22 קובע, כי תחולת שיטת השווי המאזני מותנית בכך, שלחברה המחזיקה "השפעה מהותית" בחברה המוחזקת (סעיף 2.1.1). "השפעה מהותית" מוגדרת כ"זכות הצבעה מעל 25%, או זכות למנות בחברה המוחזקת, במישרין או בעקיפין, יותר מ-25% מחברי הדירקטוריון. זכות הצבעה, בשיעור של 25% ומטה תיחשב, כאילו אינה מקנה השפעה מהותית, אלא אם ההשפעה נראית בעליל" (סעיף 1.2.6). נמצא, כי במקום שמצויה זכות הצבעה מעל 25% המבחן הוא כמותי בלבד. בענייננו, יש לדיסקונט זכות הצבעה של 26.7%, ועל כן יש לה "השפעה מהותית" בישקר. דבר זה מתבטא, הלכה למעשה, בין השאר, בכוחה של דיסקונט למנוע "החלטה מיוחדת" בישקר (ראה, למשל, סעיפים 115(א) ו-144 לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983 (להלן - פקודת החברות)). משקבענו כי לדיסקונט "השפעה מהותית" בישקר, הרי היא חבה בדיווח על ישקר על פי שיטת השווי המאזני. ממילא ישקר היא "חברה כלולה" של דיסקונט. דיסקונט חבה איפוא בצרוף דו"חותיה הכספיים של ישקר לדו"חותיה היא" (שם, פסקאות 18-19 לפסק דינו של הנשיא ברק)

פרקליטיה המלומדים של נאשמת 1 מביאים את גילוי דעת 68 של לשכת רו"ח, בטענתם כי המבחן ה"השפעה מהותית" להיותה של חברה חברה כלולה, אינו מבחן טכני, אלא לעולם מבחן מהותי, הקשור לנסיבות כל מקרה ומקרה לגופו. הפרקליטים תומכים טענתם בספרו של ד"ר דנציגר (ראה עמ' 3-4 לסיכומי ההגנה נאשמת 1). הצדקה, שגילוי דעת 68 פורסם בשנת 1997, ואשר על כן אינו מענייננו.

רוצה לומר, חברת ישקר הינה "חברה כלולה" לכל דבר וענין.

עתה נותר לבחון, האם מדובר ב"חברה כלולה" המהותית לעסקי דסק"ש.

בפס"ד ע.א. 5320/90 ברנוביץ נכסים נ' רשות ניירות ערך (פורסם כרך מ"ו, חלק שני, עמ' 818 בעמ' 836) נקבע ע"י כב' הנשיא שמגר, כי אמת המידה של ה"מהותיות" הינה זו השלטת במשפט האמריקני, שם נקבע, בין היתר:

"חובת הגילוי משתרעת על עובדה אשר לו המשקיע הסביר בניירות ערך היה יודע אודותיה, היה בכך כדי לשנות באופן משמעותי את מכלול האינפורמציה שעל בסיסה יקבל החלטות הנוגעות להשקעה בניירות ערך בחברה הנוגעת לענין..."

(שם, מול "א" עמ' 877)

לאמור, כל מקרה לגופו, כל מקרה לנסיבותיו.

בנשוא ענייננו:

הכנסות החברות ה"כלולות" במועדים הרלבנטיים היו מהותיות לדסק"ש. מוצג ס' 7/ מלמד על חלקה הניכר של ישקר ברווחיה של דסק"ש. למשל, בשנת 1990 חלקה הגיע ל-26%. בשנת 1994 צמחו הרווחים וגדלו עד לכדי 41.4%. מדובר בתנודות משמעותיות ביותר למשקיע הסביר (ראה בענין זה קביעותיו של כב' נשיא ביהמ"ש המחוזי בת"א (כתוארו דהיום) כב' השופט גורן, בה"פ. (ת"א) 691/91 חברה אמריקאית ישראלית לגז נ' דלק (תקדין מחוזי, 93 (4), 1, עמ' 13).

גם בענין חב' "טכנולוגיה להבים" וחברת "תפרון" מדובר היה בתנועות בלתי מבוטלות, שחשיבותן רבה למשקיע הסביר.

יתר על כן, דסק"ש עצמה הצהירה, הלכה למעשה, כי החברות הללו הינן מהותיות לרווחיה.

למה אני מכוון?

ביום 6.7.1988, ביקשה דסק"ש לפטור אותה מצירוף דוחות של חברות מסונפות, בין היתר, הואיל וצירוף הדוחות הכספיים יכביד על המשתמש (ת/13). הרשות לניירות ערך השיבה ביום 4.8.88 לדסק"ש:

"בתשובה למכתבם מ-6.7.88 הנני להודיעכם כי הרשות לניירות ערך החליטה לתת פטור לכל החברות המצויינות במכתבכם לעיל, פרט ל-'טלעד בע"מ', 'ישקר', 'להבי ישקר בע"מ', אשר הינן מהותיות ודוחותיהן הכספיים יצורפו לדוחות הכספיים של חברתכם ביום 30.6.88".
(הדגשות שלי, ד.ר., ת/14).

חברת דסק"ש פנתה שוב לרשות לניירות ערך ביום 23.8.88, (ת/15). חברת דסק"ש לא טענה כנגד היות החברות הנ"ל "מהותיות". בבקשותיה הנוספות בשנים 89-90, לא טוענת חברת דסק"ש, בשום מקום, כי החברות הכלולות והמסונפות לגביהן מבקשת היא פטור – אינן "מהותיות" לרווחיה. לאמור, חברת דסק"ש השלימה בהסכמה, עם קביעת הרשות, כי מדובר בחברות "מהותיות" לעסקיה. השלמה, שהינה כעין הודאה של דסק"ש בהיות אותן חברות כלולות "מהותיות" לרווחיה.

ועוד, אביא מדברי עדים במשפט.

נאשם מס' 5 בחקירתו ברשות ביום 10.11.98, נשאל בנושא ותשובתו: **"במשך כמה שנים הרווחיות והתרומה של ישקר היתה מהותית..."** (ת/8 עמ' 4 שורה 18).
נאשם מס' 6 בחקירתו ברשות: **"...שמירה על ערך ההשקעה הזו בישקר, שהיה אחד העסקים המרכזיים של דסק"ש, החשוב ביותר אולי..."** (הדגשות שלי, ד.ר., ת/12 עמ' 5 שורות 22-25).

מר גדעון ארהרד: **"...בשנים 90-95 הרווחיות של חברת ישקר, חלקנו היחסי ברווחיות של ישקר היה משמעותי ביחס לרווחיות ביחס לכלל הרווח של דסק"ש..."** (עמ' 58 שורות 28-29).

מר אלי כהן: **"...ההשקעה בישקר היתה מוצלחת ותרמה לרווחיות השוטפת...אני אומר שישקר היתה חברה חשובה בתיק ההשקעות"** (עמ' 67 שורות 30-32).

פרקליטיה המלומדים של נאשמת 1 התייחסו בסיכומיהם בכתב למבחן EX-POST לקביעת היותו של מידע מהותי. הסניגור התבסס על [ע.פ. 4675/97 ישראל רוזוב נ' מ"י פורסם פד"י כרך נ"ג \(4\) עמ' 337, 355](#). כבי' השופט חשין:

"...באומרנו כי המחוקק מחזיק במבחן שעתו היא לעת עשיית השימוש במידע הפנים וקודם הגילוי לציבור, כמו הוספנו ואמרנו כי אין נודעת משמעות משפטית מהותית לאשר אירע בשוק ההון, הלכה למעשה, לאחר גילוי המידע לציבור (POST FACTUM). עיקר הוא בניבוי המושכל – לעת עשיית העיסקה וקודם הגילוי לציבור – על התנהגותו המשוערת של שוק ההון לאחר הגילוי לציבור, ולא באשר אירע למעשה בשוק ההון לאחר הגילוי. עם זאת, לא יתעלם ביהמ"ש מההשפעה הלכה למעשה שהיתה לגילוי מידע הפנים – משנתגלה – כמבחן בין מבחנים לבחינת אופיו ומשקלו של מידע הפנים. התנהגות השוק לאחר הגילוי, הגם שאין היא מהותית, רלוונטית היא לבחינת משמעותו של מידע הפנים ויכולה היא לשמש אינדיקציה למהותיות המידע..."

הפרקליטים המלומדים של נאשמת 1 הוסיפו וציטטו מדבריה של כבי' השופטת ברכה אופיר בפס"ד קרן. ביהמ"ש העליון נדרש לדברים, וכבי' השופט גולדברג בר.ע.פ. [5174/97](#) משה קרן נ' מ"י פורסם פד"י נ"ב, (2) עמ' 177, 189:

"...בחינתה של שאלה זו בעיקרה אינה יכולה להיעשות אלא דרך משקפיו של המשקיע הסביר. השאלה אם בפועל, לאחר שנודע המידע בציבור (EX-POST), השתנה מחיר נייר הערך, יכולה אמנם לסייע לביהמ"ש, אך אין היא העיקר. לא זו בלבד שיש קושי לנטרל את השפעת גילוי המידע על מחיר נייר הערך ולבחון אותו במנותק מגורמים אחרים. אלא שהסתמכות – יתר – על השינוי שאירע

בפועל במחיר נייר הערך לאחר גילוי המידע לציבור, תפגע בכוחה של נורמת ההתנהגות שאותה בא החוק לקבוע...

ללמדנו, המבחן אינו כנטען על ידי הסניגורים, מבחן ה-EX-POST, אלא עיקר הוא בניבוי המושכל, לעת עשיית העסקה וקודם הגילוי לציבור. עיקר העיקרים, במבחן המהותיות הוא בבדיקת היות המידע מהותי, כלומר בעל יכולת השפעה על המשקיע הסביר בעת ההטעיה.

אמור מעתה: שלוש החברות הינן חברות "מהותיות" לכל דבר וענין.

הנדבך השני הנוגע לענייננו בסי' [53\(א\)4](#) לחוק ני"ע: "גם לכן שבדוח או במסמך... יהיה פרט מטעה".

ס' [1 לחוק ניירות ערך](#) מגדיר את התיבות "פרט מטעה", כדלהלן:

"לרבות דבר העלול להטעות משקיע סביר וכל דבר חסר שהעדרו עלול להטעות משקיע סביר".

כב' הנשיא ברק בר.ע.פ. 4827/95 פולק בע"מ נ' מ"י, פורסם ני"ד, 2, עמ' 97:

"...ההטעיה עשוי שתהיה על ידי אי גילוי פרט שיש בו כדי להביא לידי הטעיה..אכן, לעיתים אי גילוי של פרט מהותי שקול כנגד גילוי של פרט מטעה..."

אמת המידה של המהותיות נקבעה על ידי כב' הנשיא שמגר בפס"ד ברנוביץ', כמצוטט לעיל. היותו של מידע בגדר "פרט מטעה" הינה שאלה נורמטיבית אשר תבחן על ידי ביהמ"ש. [ראה ע.פ. 5640/97 רפאל רייד נ' מ"י (פורסם פד"י, ני"ג, 2, עמ' 433)].

בנשוא ענייננו, הסתירה דסק"ש דוחותיהן הכספיים של חברות כלולות.

הנשיא ברק בע.א. [218/96](#) ישקר בע"מ ואח' נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ קבע:

"...חובת הגילוי הנאות.

נקודת המוצא העקרונית שלנו הינה, כחברה ציבורית, אשר מניותיה נסחרות בבורסה, חייבת לגלות את הדוחות שלה את רווחיה והפסדיה של 'חברה קשורה'... זהו הביטוי לעיקרון הגילוי הנאות עליו מושתתים דיני ניירות הערך... תפיסת היסוד של דיני ניירות ערך היא גילוי, ושוב גילוי ועוד גילוי... חובת הגילוי הנאות חלה הן בשלב הנפקת ניירות ערך לציבור (השוק הראשוני) והן בשלב בו נסחרים ניירות הערך בבורסה (השוק המשני). בשוק הראשוני לובש הגילוי אופן חד פעמי, המתבטא בתשקיף. בשוק המשני לובש הגילוי אופי מתמשך. עניינו בעדכון המידע המצוי בידי המשקיע מתקופה לתקופה..."

(שם ס' 20 לפס"ד)

בהמשך:

"...חשיבות מכרעת טמונה, במסגרתו של עקרון הגילוי הנאות, בגילוי דוחות כספיים (שנתיים ורבעוניים). הדוחות הכספיים הם מקור חיוני למידע על מצבה של החברה. עמד על כך פרופסור א. פרוקצ'ה בציינו... במסגרת חובת הגילוי של דוחות כספיים של חברה בורסאית, נדרשת החברה לחשוף את רווחיה (או הפסדיה) של כל חברת בת או חברת קשורה לה (תקנה 13 לתקנות דוחות תקופתיים); עליה לצרף דוחות כספיים של חברה כלולה (תקנה 23 לתקנות דוחות כספיים ותקנה 42 לתקנות דוחות תקופתיים). ביסוד חובות גילוי אלה, עומד הצורך ליתן תמונה מלאה על מצב עסקי החברה לציבור המשקיעים. בכך, ביקש מחוקק המשנה לוודא כי בהירות התמונה לגבי החברה הציבורית לא תתערפל מקום בו זו פועלת באמצעות חברות מוחזקות... רק בדרך של גילוי נתונים כספיים על החברה הקשורה או הכלולה או המסונפת, ניתן לתת לציבור המשקיעים תמונה אמינה ומלאה על מצבה ותוצאותיה של החברה המחזיקה..."

בענייננו, אין חולק על מהותיות המידע לגבי ישקר לציבור המשקיעים של דיסקונט..."

(שם, ס' 25 לפס"ד)

כב' הנשיא ברק פסק את דברו בנושא ישקר.

הנה כי כן, עמדתי על מהותיות החברות הכלולות לחברת דסק"ש. רק פרסום הדוחות הכספיים יכול היה להבטיח קבלת כלל הנתונים העדכניים והנכונים, נתונים המעידים על מצבה הכספי של דסק"ש.

המשקיע הסביר לא יכול היה לדעת מרחב ועומק הנתונים הנמנעים הימנו.

רוצה לומר, מן המשקיע הסביר נמנע מידע מהותי וחיוני להשקעתו. בפני המשקיע הסביר הוצגו נתונים מנתונים שונים. דסק"ש הציגה דוחות כספיים המכילים, כביכול, "עולם ומלואו" על היקף עסקיה ומצבה הכלכלי – כספי. המשקיע הסביר לא יכול היה לדעת כי מדובר בנתונים חסרים. המשקיע הסביר לא ידע, ולא יכול היה לדעת, כי התמונה הכספית שהונחה לפניו אינה מלאה. בוודאי, אינה עומדת בדרישות החוק ובתכלית החוק, ליתן גילוי נאות ובהיר לדוחות הכספיים, הצריכים לשקף מצבה של דסק"ש על כלל החברות הכלולות בה.

כאן אולי המקום לסטות קמעה מרצף ניתוח סעיפי החוק הרלוונטיים ולפנות לטענותיהם המלומדות של פרקליטי נאשם 2 בעניין "המשקיע הסביר".

עו"ד יגאל ארנון הטעים בסיכומיו בע"פ (ר' עמ' 9-7 לפרוטוקול המוקלט מיום 2/1/02) ואחר כך בתוספת סיכומיו בכתב, שהתביעה לא העידה מטעמה ולו אחד שבא בנעליו של "המשקיע הסביר", שטעה בשיקוליו נוכח פועלה של דסק"ש.

הפרקליטים המלומדים הוסיפו וציינו כי דסק"ש פרסמה בדוחותיה הכספיים, בצורה נאותה, כל הפרטים שהיו נדרשים למשקיע הסביר לשם קבלת החלטה בעניין השקעתו (ראה עמ' 14 לסיכומי הגנת נאשם 2 בכתב). לגישת הפרקליטים המלומדים התביעה לא השכילה להוכיח אחרת.

לא אוכל לקבל גישת הפרקליטים המלומדים.

דוחות חברת ישקר בשנת 1994-1995 הונחו בפני. הדוחות מצביעים על גידול במכירות החברה, השקעה מסיבית ברכוש קבוע, רכישת מכונות, ציוד ומתקנים. באותה תקופה גם חל גידול משמעותי במצבת האשראי מהבנקים, אשראי בגודל כזה יכול היה לרמוז על התרחבות בהיקף העסקים. כל הנתונים הללו, נתונים בעלי משמעות עסקית וכספית ממעלה עליונה לא היו בפני המשקיעים. נתונים אלה הינם חשובים להערכת התרומה העתידית של ישקר לדסק"ש. (ראה הרחבה בעמ' 31 למטה לסיכומי תביעה).

הטיב לדמות זאת מר חנן קרמרמן: "למעשה בלי הדוחות הכספיים של החברה הכלולה מי שרוצה לעשות שימוש בדוחות המחזיקה לא יודע ממה נובע הרווח, האם הוא חד פעמי, דברים בסיסיים כאשר הוא מנסה לנתח דוחות כספיים. למעשה יש מן קופסא שחורה, סגורה. השורה הזו לא נותנת כלום בלי דוחות כספיים..." (עמ' 15 שורות 27-23) (ראה גם דברי איתר וייטהיימר עמ' 114 למעלה).

הדבר בלט פי כמה וכמה באי צירוף הדוחות הכספיים של חברת תפרון. מדובר היה בחברה מפסידה, אליבא דכלא עלמא, אשר פורקה מאוחר יותר. לא ניתן לטעון ברצינות, כי המשקיע הסביר לא נזקק ונדרש לדוחות הכספיים של חברת תפרון. הסתרת דוחות אלה היתה בבחינת כריית בור בפני אותו משקיע סביר שהילך כסומא בנתיבי הבורסה.

חשוב לעיין בהלכות שיצאו מלפני שופטי בית המשפט העליון בנושא. ביהמ"ש העליון הקדיש מקום לדיון בשאלת זהות המשקיע הסביר. שאלת המשקיע הסביר נתונה לביהמ"ש. מדובר בשאלה נורמטיבית הנקבעת על ידי ביהמ"ש. המדובר במשקיע וירטואלי, משקיע שהוא יציר בית המשפט.

"...פרט מטעה' הינו מונח משפטי בעל אופי נורמטיבי וכזה מקבל את תוכניו מפרשנותו של בית משפט. היותו של ה'פרט מטעה' נבחן דרך עיניו של 'משקיע סביר' (ס' 1 לחוק), על פי מדיניותו המשפטית של ביהמ"ש, כאשר עדותו של המומחה יכולה לתרום אולי היבט נוסף כלשהו לצורך גיבוש שיקול דעת זה..."

(ע.פ. 5640/97 רפאל רייך נ' מ"י פורסם פד"י נ"ג (2), 433, 465)

ב.ע.א. 5320/90 (ברנוביץ) מתאר הנשיא ברק דמותו של המשקיע הסביר :

"...אין המדובר במשקיע מתוחכם במיוחד, כפי שאין הכוונה למשקיע חסר הבנה. יש גם לזכור כי חלק ניכר מההשקעה בבורסה לניירות ערך אינה נעשית על ידי החזקה ישירה של המשקיע אלא דרך משקיעים מוסדיים שונים (קרנות נאמנות, קופות גמל, חברות ביטוח וכיו"ב). גם בעובדה זו יש כדי להשפיע על עיצובה של אמת המידה של המשקיע הסביר, ובהתאם לכך על תחמתה של חובת הגילוי..." (שם, פסקה 10)

ועוד קביעותיו של כב' השופט חשין ב.ע.פ. 4675/97 רוזוב נ' מ"י פורסם פד"י נ"ג (4) עמ' 354, 337 :

"אותו משקיע וירטואלי שאין הוא אלא שיקלול של מרכיבים מקצועיים, יושר ויושרה, נסיון-חיים, הגיון ושכל ישר"

[ראה גם ע.א. 1928/93 רשות ניירות ערך נ' גבור סברניה מפעלי טקסטיל בע"מ פורסם פד"י מ"ט, (3), עמ' 177, 189.];

הנה כי כן, התביעה וההגנה נמנעו מלהעיד מטעמן עדים שיעידו בנושא. פרקליטי הצדדים כולם בחרו שלא לעשות כן, ויפה החליטו. לא נדרש היה להוסיף על שנצטייר בבירור מכלל הראיות והעדויות שהוכחו בתיק.

טרם אני בא בניתוח המחשבה הפלילית הצריכה לענייננו, ברצוני להתייחס עוד לטענת פרקליטיה המלומדים של נאשמת 1. הפרקליטים המלומדים גרסו, שהנאשמים טעו טעות כנה באשר לקיומו של פרט מטעה באי פרסום דוחות החברות הכלולות נשוא כתב אישום זה. הפרקליטים המלומדים הסתמכו על ס' 34 לחוק העונשין התשל"ז – 1977. לשיטתם, הנאשמים האמינו באמונה כנה, כי אי צירוף דוחותיה של ישקר ושל החברות הכלולות האחרות – אינו פרט מטעה.

עקת טענה מלומדת זו, שלא הונחה בפני תשתית עובדתית שבכוחה להינות הנאשמים כולם מהגנת הטעות. פורט לעיל, ויפורט עוד בהמשך הכרעת הדין בהרחבה, על חשיבותה של חברת ישקר לדסק"ש. הוצגו ויוצגו ראיות על היותן של חברות ישקר מהותיות ומשמעותיות לדסק"ש. יובהר בהמשך - הנאשמים היו מודעים לנתונים הרלוונטיים, הנאשמים לא טעו באלה.

הכוונה הפלילית

בשלב זה, אדון אך ורק בראיית הפסיקה את הכוונה הפלילית הצריכה לעבירה לפי ס' 53(א)(4) לחוק ניירות ערך. כוונתם הפלילית של כל אחד מן הנאשמים, תבחן על ידי המשך, ובמיוחד בפרק ההטעיה.

נשיא בית המשפט העליון, כבוד השופט ברק, דן וניתח הסוגיות העולות מהוראת חוק זו ברע"פ 4827/95 פולק בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל פורסם פד"י נ"ד (2) עמ' 97.

עקרון הגלוי הנאות עומד ביסוד ההוראה. השקעה בשוק ההון צריכה להתבסס על נתונים אמיתיים ומהימנים. היא באה למנוע קבלת החלטות על בסיס מידע שגוי. היא באה לשמור על אמון הציבור. עקרון הגלוי הנאות: "...באה גם להרתיע בעלי כח בחברות צבוריות ולפקח על פעולתם" (ראה עמ' 105, ראה ציטוט פסיקה).

כבוד הנשיא ברק מנתח את היסוד העובדתי של סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך. העבירה לפי חוק ניירות ערך היא "עבירה התנהגותית". אין זו "עבירה תוצאתית". "פרט מטעה" הוא ענין נסיבתי ולא תוצאתי. באשר ל"יסוד הנפשי" קובע כב' הנשיא ברק:

"המחשבה הפלילית הנדרשת היא מודעות לרכיב ההתנהגותי והנסיבתי. העושה צריך להיות מודע שהוא גרם לכך שבדו"ח או בהודעה שנמסרו לרשות או לבורסה מצוי פרט מטעה. אך בכך לא סגי. ההוראה מוסיפה וקובעת כי 'הכל כדי להטעות משקיע סביר'. מהו יסוד מחשבתי זה? אכן, בכמה עבירות התנהגותיות מופיעה, כאחד ממרכיבי המחשבה הפלילית, הדרישה כי העבירה תבוצע במטרה להשיג יעדים מסוימים. זוהי

התכלית אשר המבצע מעמיד לנגד עיניו שעה שהוא מבצע את העבירה. זוהי המטרה שאליה הוא שואף. מטרה זו מהווה מחשבה פלילית מיוחדת, שענינה הרצון או השאיפה להשגת יעד מסוים או חתירה אליו...

הדרישה כי העבירה (לפי סעיף 53(א)(4) לחוק נירות ערך) תבוצע 'כדי להטעות משקיע סביר' מהווה מחשבה פלילית מיוחדת. בצד המודעות לטיב ההתנהגות ולקיום הנסיבות, הוצפה הדרישה כי העושה פעל 'כדי להטעות משקיע סביר'. זוהי מחשבה פלילית מסוג 'מטרה', בלי שנדרש, כי המשקיע הסביר הוטעה, הלכה למעשה...

משקבענו כי היסוד הנפשי הנדרש הינו מסוג 'מטרה', נשאלת השאלה, כיצד ניתן להוכיח כי המטרה שעמדה לנגד עיני המערערים היתה 'כדי להטעות משקיע סביר'. לעיתים קיימות ראיות (ישירות או נסיבתיות) שניתן להסיק מהן את דבר קיומה של מטרה זו. בהיעדר ראיות שכאלה ניתן לעיתים להיזקק ל'הילכת הצפיות'. על פי הלכה זו – אשר מקורה בדין ההילכתי – המודעות להתממשות הטעיה של משקיע סביר כאפשרות קרובה לודאי שקולה כנגד המטרה להטעות משקיע סביר. "

(שם עמ' 108-110)

הדרישה "כדי להטעות משקיע סביר", אינה מהווה מחשבה פלילית מסוג מניע, אלא מחשבה פלילית מסוג מטרה. יש להבחין בין ה"מניע" שהביא להכללת פרט מטעה, ובין המטרה, שבהכללתו של פרט מטעה.

בעקבות הלכת פולק, ה"מניע" שהוביל להכללת הפרט המטעה בדוח אינו מעלה ואינו מוריד דבר :

על מהות המטרה הנדרשת ניתן ללמוד מתוך תכלית הסעיף. על פי כבי הנשיא ברק, התכלית המונחת ביסוד הוראת הסעיף הינה הגנה על יעילותו של שוק ההון ועל קיומו של מידע אמין וזמין בידי המשקיע הסביר. תכלית זו עומדת בפנינו בבואנו לפרש היסוד הנפשי הנדרש.

"מניעת המטרה של הטעיית המשקיע הסביר, היא המונחת ביסוד האיסור על הכללת פרט מטעה. היא המגשימה בצורה הראויה ביותר את התכלית המונחת ביסוד הסעיף"

פרופ' פלר היטיב להסביר הדברים :

"...המטרה היא איפוא בבחינת 'מה' ששואפים להגשימו או להשיגו באמצעות המעשה, בהבדל מן ה'מדוע' המתקיים במניע. האבחנה היא בין 'תכלית' לבין 'מוטיב'. אם ניתן להשוות את ה'מניע' לכוחות המפעילים את מנוע הרכב, המצויים בתוכו, ה'מטרה' נמצאת בקצה הדרך, אליו חותר הרכב בנסיעתו והיא מצויה, כמובן, מחוץ לרכב. אם, כאמור, עם ביצוע העבירה מוצא המניע פורקן לרגשות המעיקים עליו, הרי באשר למטרה – רק נפתחת הדלת להצגתה או להגשמתה בעתיד. העבירה, כשלעצמה, נמצאת בין המניע שהביא לביצועה לבין המטרה ששואפים להשיג או להגשים באמצעותה. המניע מתקיים, את מעשה העבירה מבצעים ואל המטרה חותרים...."

(ספרו של פרופ' פלר, יסודות בדיני עונשין, כרך א', עמ' 510).

בשלנו, ביקשו הנאשמים להסתיר את דוחותיה הכספיים של ישקר. זו היתה מטרתם. הם ביקשו להסתירים מפני שחששו מציבור המתחרים של ישקר. הם ביקשו להסתירם מהבורסה לניירות ערך, בכך ביקשו להסתיר את המידע מציבור המשקיעים כולו. הרצון להסתרת המידע מהבורסה, כמוהו כרצון להסתיר המידע מהציבור הרחב. זוהי המטרה שלשמה פעלו. המניע, בין אם היה הוא השאיפה לרצות את הורטהיימרים, או רצון אישי אחר שלהם – אינו מעלה ואינו מוריד.

כשנתיים אחר כך בע"פ 5640/97 רפאל רייך נ' מ"י פורסם פדי נג 2 עמ' 433 אימץ בית המשפט העליון, ככלל, את הלכת פולק.

כבי השופט אילן מתייחס, בין השאר, לטענה כי לא ניתן להרשיע בכוונה מיוחדת להטעות משקיע סביר, אם פעל הנאשם מתוך מניע אחר. בית המשפט העליון דוחה הטענה, ומציין גם, בין היתר :

"...רבות מחשבות ומניעים בלב איש, אולם ברור כי משיקש המערער זנן להיפטר מהחזקותיו במניות החברה, ונבחר להלך בין הטיפות...בדרך של הסתרת מידע ממר סמואל ומן החברה, בחר למעשה להסתיר מידע חיוני מציבור המשקיעים. שהרי, אילו לא חשוב היה להסתיר מידע זה לציבור המשקיעים, גם לא חשוב היה להסתיר את המידע ממר סמואל ומן החברה. המערער לא זיווח למר סמואל

ולחברה, כדי למנוע דיווח למשקיע הסביר. יוצא אפוא כי המניע הישיר במעשה העבירה היתה הטעיתו של צבור המשקיעים...

(הדגשות שלי – ד.ר. שם עמ' 451, 452)

כב' השופט אילן מוצא לאבחן בין "מניע ישיר" ו"מניע עקיף" (לגופו של עניין דומה הבחנה זו מבחינת משמעותה המעשית להבחנה שבין מניע ומטרה).

לאמור, המחשבה הפלילית הנדרשת בעבירה על ס' [53\(א\)\(4\)](#) לחוק ני"ע, היא מודעות לרכיב ההתנהגותי והנסיבתי. מודעות, של הנאשם להוראות ס' [36](#) לחוק ני"ע. על פי ההלכה הפסוקה, מדובר במחשבה פלילית מיוחדת. העברין פועל "כדי להטעות משקיע סביר". מחשבה פלילית מסוג "מטרה". מדובר בעבירה התנהגותית, אין צורך, כי המשקיע הסביר הוטעה הלכה למעשה.

לעניין זה ניתן להסתפק בהלכת הצפיות. מודעות להתממשות הטעיה של משקיע סביר, ברמה של אפשרות קרובה לוודאי, כתחליף למטרה להטעות משקיע סביר.

השופטים הנכבדים קבעו את תחולת הלכת הצפיות בענייננו. תמציתה של הלכה זו היא, שראייתה מראש של תוצאת המעשה יכולה להחליף מקומה של כוונה מיוחדת.

הלכת הצפיות נבחנה בהרחבה שוב בפסק דינה של כב' השופטת ד. בייניש ברע"פ [7153/99 אלגד נ' מ"י \(פורסם פד"י נ"ה \(5\) עמ' 729\)](#).

קביעות כב' השופטת בינייש בנושא שנדון בפרשת אלגד, יפים לענייננו בשינויים המחוייבים.

"...הסיבה שבעטייה שיקר המערער בחקירתו היה רצונו להרחיק מעצמו חשד שמה עבד במועדון ללא היתר. אף שמסקנתו של ביהמ"ש קמא היתה כי הוכחה אצל המערער שאיפה של ממש לשיבוש החקירה בענין הקטטה, מוכנה אני להניח כי המערער לא היה מעונין בהכשלת החקירה דווקא, אלא רצה למנוע את פיטוריו מן המשטרה. עם זאת חששו של המערער מפיטורין מהווה מניע חיצוני ליסודות העבירה, והוא מסביר את הסיבה שהמריצה את המערער לפעול כפי שפעל. מניע זה, כשלעצמו, אינו שולל כי התנהגותו נעשתה תוך קיומה של צפיה בהסתברות ברמה גבוהה וקרובה לוודאי כי היא אמירת האמת במהלך חקירת הקטטה תפגע באופן התנהלות החקירה ובתכליתה..."

(שם עמ' 752, 753)

בשלנו, אם נניח לטובת הנאשמים, שהסתירו את הדוחות הכספיים, בשיטת ההפצה שהותוותה ב"פתרון", מתוך רצון למנוע "משבר" עם הורטהיימרים ובשל מה שכונה על ידם ה"דילמה", ולא מתוך שאיפה להטעות את המשקיע הסביר. הרי, חששם מ"משבר" עם הורטהיימרים מהווה מניע חיצוני, והוא מסביר את הסיבה שהמריצה אותם לפעול כפי שפעלו. מניע זה, כשלעצמו, אינו שולל כי התנהגותם נעשתה תוך קיומה של צפיה והסתברות ברמה גבוהה וקרובה לוודאי, כי שיטת ההסתרה – שתואר בהרחבה בהמשך – תגרום במישרין להטעיית ציבור המשקיעים בכלל, והמשקיע הסביר בפרט.

נוכח קביעותיי הנחרצות לענין מודעותם ומחשבתם הפלילית של כל אחד מן הנאשמים - לא אזקק להרחיב עוד בנושא הלכת הצפיות, שכן זו תזדקק ותראה מאליה.

"מצב משפטי"

פרקליטו המלומד של נאשם 2, עו"ד יגאל ארנון, טען בסיכומיו בע"פ ובכתב, כי הנאשמים כולם, ובוודאי שולחו נאשם 2, לא עברו עבירה פלילית ולא יכלו לעבור עבירה פלילית, שכן המצב המשפטי בזמן הרלוונטי, ובמיוחד בתקופה בה נתקבלה ההחלטה, הכשיר יפה את ה"פתרון".

הפרקליט המלומד נסמך בטענתו על פסק דינו של כב' השופט בן יאיר בע"ש [\(תל אביב\) 737/89 ברנביץ נכסים והשכרה בע"מ נ' רשות ניירות ערך](#) (פורסם פסי"מ, תשנ"א, (ב) 89 שניתן ביום 23.10.90).

עו"ד יגאל ארנון, הפנה למוקד הדברים :

"...במקרה שבו האינפורמציה נמצאת בידו של התאגיד המנפיק, אך הוא אינו זכאי לחשוף אותה. הטעם לאיסור הוא, שהאינפורמציה שייכת לאדם אחר או לגוף אחר – בעלי חוזה של התאגיד המנפיק להתקשרות העיסוקית – והיא מגלמת בחובה את סודותיהם המסחריים או האחרים. אם בעלי האינפורמציה אינם מתירים את חשיפתה, מפאת החשש לפגיעה באינטרסים שלהם, ואם חשיפתה של האינפורמציה אינה מותרת מכח הוראת דין מפורשת, התאגיד המנפיק אינו רשאי לחשוף אותה. במקרה זה, ניתן לומר, שהוא נעדר יכולת נורמטיבית לחשוף את האינפורמציה שהגיעה לידינו. גם במקרה זה לא תועיל אכיפתה של חובת הגילוי, שכן היא אינה חלה, על פי הבנתי, אלא על אינפורמציה ששייכת לתאגיד המנפיק, או על אינפורמציה שחשיפתה הותרה על ידי בעליה או מכח הוראת דין מפורשת."

לגישת הפרקליט המלומד, במקרה שלנו ברור, שהחברה הפרטית לא הרשתה לחברה הציבורית לצרף את דוחותיה לדוחות החברה הציבורית, באופן שאלה יפורסמו. אליבא דסניגור המלומד: "אם האמור לעיל לגבי 'המצב המשפטי' נכון; אז אין חשיבות אם תדמור ידע או לא ידע מה שנפסק במשפט ברנוביץ'; שכן גם אם אדם חושב שכשאינו מצרף דוח כספי זה לא חוקי; וגם אם מזהירים אותו שזה לא חוקי; אם בפועל לפי 'המצב המשפטי' באותה תקופה זה כן חוקי, לא ניתן להרשיעו – והוא לא עבר עבירה" (עמ' 4 לסיכומי פרקליטי נאשם 2 בכתב).

הסניגור המלומד נשען על [בג"צ 653/83 מבע מוציאם לאור בע"מ נ' סגן נציב מס הכנסה ואח' \(פורסם פד"י ל"ט \(3\) עמ' 29\)](#) שהלכה היוצאת מלפני ביהמ"ש המחוזי, הינה הלכה מנחה, וניתן לראות בה פסיקה עקרונית, המשקפת נאמנה את המצב המשפטי לאשורו. (עמ' 41-42 מפס"ד). הילכך, ביום קבלת הפתרון, במרץ 1991, "המצב המשפטי" אליבא דהגנה: "...התקף והיתך לגבי הדילמה בדבר העדר הכוח של חברה ציבורית לחייב חברה פרטית לתת לחברה הציבורית את דוחות החברה הפרטית שעם פרסומם, היתה הלכת ברנוביץ' בביהמ"ש המחוזי". (עמ' 18, סיכומים בכתב פרקליטי נאשם 2). (ראה הדגשות נוספות מטעם פרקליטי נאשם 2 בתגובתם מיום 21.1.02, ראה גם תגובת פרקליטי נאשם 5 מיום 22/1/02)

טענות הפרקליט המלומד, עו"ד יגאל ארנון, שובות אוזן, אך רחוקות מלשבות לב. דומני, כי הפרקליט המלומד גילה פנים שלא כהלכה בחוק.

ס' [36 לחוק ניירות ערך](#) קובע, כאמור, את חובת הדיווח של תאגיד שניירות הערך שלו הוצאו לציבור. ס' [36](#) מקנה סמכות לרשות ליתן פטור מדיווח. אביא את ס' [36](#):

"(א) הרשות רשאית לפטור תאגיד מגילוי פרט בדוח לפי פרק זה אם ראתה שנתמלאו התנאים האמורים בס' 19 (א) (1), בשינויים המחוייבים.
(ב) בית המשפט המחוזי רשאי לפטור תאגיד מגילוי פרט בדוח לפי פרק זה אם ראה שנתמלאו התנאים האמורים בס' 19 (א) (2), בשינויים המחוייבים; היועמ"ש יהיה המשיב בבקשה לפי סעיף קטן זה.
(ג) ניתן פטור מגילוי לפי סעיף זה, יצויין הדבר בדוח."

[סעיף 19](#) הינו "פטור מגילוי":

"(א) הרשות רשאית לפטור את המציע מהכללתו של פרט בתשקיף אם –
(1) לדעתה, שמירה על סוד מסחרי של המציע מצדיקה אי גילוי הפרט, ובלבד שאינו פרט שאילו היה כלול בתשקיף היה משקיע סביר עשוי להמנע מרכישת ניירות הערך המוצעים;
(2) גילוי עלול לפגוע בבטחון המדינה או בכלכלתה או בחקירה שמנהלת משטרת ישראל או הרשות, ושר הבטחון או שר האוצר או שר המשטרה או יו"ר הרשות, לפי הענין או מי שאחד מהם הסמיכו לכך, אישר בתעודה בחתימת ידו כי יש בגילוי פגיעה כאמור.
(ב) מצאה הרשות כי מבחינת עניינו של משקיע סביר, השוקל רכישת ניירות הערך המוצעים, גילוי פרט כאמור בסעיף קטן (א) (2) הוא חשוב, לא תתיר את פרסום התשקיף.
(ג) ניתן פטור לפי סעיף קטן (א), יצויין בתשקיף כי ניתן פטור מגילוי."

תקנה 23 לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים) קובע:

" (א) לדוחות התאגיד יוצרפו דוחות כספיים מבוקרים של חברות כלולות, למעט דוחות שאינם מהותיים לעיסקי התאגיד.
 (ב) הרשות רשאית לפטור את התאגיד מצירוף דוחות של חברה כלולה כאמור בתקנת משנה (א), אם לדעתה כרוך צירוף הדוחות בקשיים מיוחדים או שאינו רצוי, ובלבד שמתן הפטור לא יפגע בענייניו של המשקיע בניירות ערך של התאגיד.
 (ג) הרשות רשאית להתנות את מתן הפטור לפי תקנת משנה (ב) בצירוף דוחות קודמים של חברות כלולות או בציון פרטים אחרים אודותיהן.
 (ד) .... "
 (ראה גם תקנה 44 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים)).

ס' 14 לחוק ניירות ערך הינו הסעיף הדין בערעור על החלטת הרשות :

"הרואה עצמו נפגע על ידי החלטת הרשות רשאי לערער עליה לבית המשפט המחוזי"

עינינו הרואות. לרשות – לביהמ"ש מחוזי – הכח והסמכות ליתן לתאגיד פטור מדיווח, או פטור מצירוף דוחות כספיים של חברות כלולות.

ייחודה של החברה הפרטית בישראל, הוכרה על ידי המחוקק בכל הדינים הנוגעים לחברות פרטיות בישראל. חברה פרטית אינה חייבת, ככלל, במסירת דוחות כספיים לעיונו של הציבור. הלכת ברנוביץ חרטה, כי במקום שבו התאגיד הציבורי נעדר יכולת נורמטיבית לחשוף האינפורמציה: "... לא תועיל אכיפתה של חובת הגילוי, שכן היא אינה חלה, על פי הבנתי, אלא על אינפורמציה ששייכת לתאגיד – המנפיק או על אינפורמציה שחשיפתה הותרה על ידי בעליה או מכח הוראת דין מפורשת". (ראה ציטוט לעיל, שם, ס' 5 א' לפס"ד).

אין חולק, הלכת ברנוביץ עמדה במלוא אונה בעת הרלוונטית. הלכת ברנוביץ לא שינתה את הדין, ולא נגעה בהוראות החוק, החד משמעיות, הנוגעות לנשוא ענייננו.

בוודאי ובוודאי, הלכת ברנוביץ לא איינה מן הסמכויות והכוחות שהוקנו בחוק לרשות. לדסק"ש עמדו טענות מטענות שונות לתמיכה בגישתה, לאלו נוספה הלכת ברנוביץ. דסק"ש נדרשה לפנות לרשות – בהמשך אולי, גם לביהמ"ש המחוזי - ולבקש, שזאת תעשה שימוש בסמכותה על פי החוק והתקנות, ותפטור אותה מצירוף דוחות שלוש החברות. לאחר דחית בקשותיה – כאמור, בקשות שהטעימו את היות החברות הכלולות, חברות פרטיות, על כל הכרוך בכך – היה עליה לחזור ולערער על ההחלטה, ויכול ובהמשך לפנות לביהמ"ש המחוזי. דסק"ש לפני הלכת ברנוביץ, וגם לאחר דבריו הבהירים של כב' השופט בן יאיר – דברים המשמשים אבן שתיה בטיעוני ב"כ נאשם 2 – נזקקה להחלטת הרשות. דסק"ש פנתה לרשות. דסק"ש, מסתמא, היתה מכבדת תשובת הרשות לו זו היתה תואמת את ציפיותיה. משהתשובה לא עלתה עם כוונותיה, פעלה דסק"ש על פי דרכה. הנאשמים גיבשו דרך "עצמאית", "נסתרת", מרוחקת מגדרות החוק. דסק"ש לא יכלה ליטול את הדין לידיה.

לא ניתן לטעון ברצינות, כי הלכת ברנוביץ "המיתה אותיות" חוק והעבירה מן העולם הוראותיו. פרקליטיו המלומדים של נאשם 2, הציגו אסמכתאות משפטיות התומכות, לכאורה, בעמדתם. בכל אלה לא נטען, ולו בשמץ קצת, כנגד מלוא הכוח והסמכות של הרשות – או ביהמ"ש מחוזי – להכריע בשאלת הפטור.

בכל האסמכתאות בהם ביקשו הפרקליטים המלומדים להסתייע, הבריה התיכון הינו החלטת הרשות. על החלטת הרשות השיגו, ואת הנחיותיה ביקשו לקעקע.

פרקליטיו המלומדים של נאשם 2 ציטטו בהרחבה מהלכת ברנוביץ. כמצוטט לעיל, על פי הלכה זו אינפורמציה נדרשת לא תתכנס לתחום הגילוי, כאשר התאגיד אינו זכאי לחשוף אותה, מפני טעמים שונים (האינפורמציה שייכת לאדם אחר או לגוף אחר; האינפורמציה מגלמת בחובה את סודותיהם המסחריים או אחרים; חשיפת האינפורמציה אינה מותרת מכח הוראת דין מפורשת

וכו'). ברור, שהמבחנים המנחים, גם על פי הלכת ברנוביץ, תחולתם תבחן ותקבע על ידי הרשות וביהמ"ש. הלכת ברנוביץ לא העבירה את סמכות הרשות – ביהמ"ש - לגורם המעוניין, לתאגיד הציבורי הנוגע בענין.

עקרון הגילוי הנאות הינו מאבני היסוד של חוק ניירות ערך. בע.א. 5320/90 א.צ. ברנוביץ נכסים והשכרה בע"מ נ' רשות ניירות ערך (פורסם פד"י מו', חלק שני, עמ' 818) פסק כבי הנשיא שמגר :

"...חובת הגילוי, המוטלת על החברות אשר ניירות הערך שלהן נסחרות בבורסה, עיקרה בחשיפתם של הנתונים הרלוונטים למשקיע ובמניעת הטעייתו, ואין מטרתה לכוון דרכיו של המשקיע או להמליץ לפניו בבחירת השקעותיו... לא ניתן לנהל שוק הון הוגן ללא פומביות הגונה, שכן מניפולציה והתנהגות לא הגונה בשוק ההון משגשגות בתנאי מסתורין וסודיות... עיקרו של דבר, מקובל לראות את פועלו של הגילוי בשניים : האחד – אספקתו של בסיס מידע נאות למשקיעים, באופן המאפשר קבלת החלטות רציונליות בנוגע להשקעותיהם ; השני – הרתעתם של בעלי הכוח בחברות ציבוריות מתרמית ומהתנהגות מניפולטיבית, תוך אפשרות פיקוח על פעולותיהן... יש להבין את המטרה שבבסיס הוראות החוק, וברוח זו יש לפרש את האמצעים החוקיים שנתנו בידי הרשות לשם הגשמתה של המטרה הנ"ל, היינו, לשם אכיפתה של חובת הגילוי הבאה להגן על ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך. מגמת החוק היא לשאוף לגילוי מושלם, עד כמה שרק ניתן, של הפרטים הרלוונטים..."

(שם, עמודים 830-832)

הנשיא ברק בע.א. 218/96 ישקר בע"מ ואח' נ' חברת השקעות דיסקונט (פורסם תקדין עליון, 97 (3), תשנ"ז/תשנ"ח-1997, 513) קבע, בין השאר :

"...במסגרת חובת הגילוי של דוחות כספיים של חברה בורסאית, נדרשת החברה לחשוף את רווחיה (או הפסדיה) של כל חברת בת או חברה קשורה לה (תקנה 13 לתקנות דוחות תקופתיים) ; עליה לצרף דוחות כספיים של חברה כלולה (תקנה 23 לתקנות דוחות כספיים ותקנה 42 לתקנות דוחות תקופתיים). ביסוד חובת גילוי אלה, עומד הצורך ליתן תמונה מלאה על מצב עיסקי החברה לציבור המשקיעים, בכך, ביקש מחוקק המשנה לוודא כי בהירות התמונה לגבי החברה הציבורית לא תתערפל מקום בו זו פועלת באמצעות חברות מוחזקות... רק בדרך של גילוי נתונים כספיים על החברה הקשורה או הכלולה או המסונפת, ניתן לתת לציבור המשקיעים תמונה אמينة ומלאה על מצבה ותוצאותיה של החברה המחזיקה... בענייננו, אין חולק על מהותיות המידע לגבי ישקר לציבור המשקיעים של דיסקונט..."

(פיסקה 25)

ובהמשך :

"...שני הטעמים עליהם עמדתי לא היה בהם כדי לבסס את חובתה של החברה הפרטית למסירת דוחות כספיים לחברה הציבורית, אילו סברתי כי הטלת חובה זו על החברה תעמיד אותה בפני מצבים קשים של גילוי, בלא שניתן למנוע ממנה את הנזק התחרותי הכרוך בכך. נחה דעתי כי חוק ניירות ערך מאפשר להגמיש את חובתה של החברה הפרטית, תוך התחשבות באינטרסים הלגיטימיים שלה. הגמשה זו מקורה בסמכותה של הרשות לניירות ערך לפטור את תאגיד מחובת גילוי פרט, מקום שהרשות שוכנעה בכך כי ההיזק התחרותי מצדיק סודיות המידע. ס' 36 ג' לחוק ניירות ערך קובע כי הרשות מוסמכת לפטור תאגיד מגילוי פרט בדוח אם הרשות ראתה כי שמירה על סוד מסחרי מצדיקה אי גילוי הפרט. הוראות דומות מצויות בתקנות דוחות תקופתיים (תקנה 42 (ב)) ובתקנות דוחות כספיים (תקנה 23). הוראה אחרונה זו מרחיבה את סמכותה של הרשות, מעבר לענין גילוי הסודות המסחריים, ומאפשרת את הפטור, אם לדעת הרשות 'כרוך

צירוף הדוחות בקשיים מיוחדים או שאינו רצוי'. הסייג למתן פטורים אלה הוא, שאין בכך כדי לפגוע בענייניו של המשקיע בניירות ערך של התאגיד. בכך ניתן לרשות לניירות ערך שיקול הדעת לאזן בין צרכי הכלל לצרכי החברה הפרטית, תוך שהוא מאפשר לרשות ליתן לחברה הציבורית ולחברה הפרטית פטור, מקום שהרשות שוכנעה כי גילוי המידע יזיק באופן רציני ולא הוגן לאינטרסים של החברה הפרטית. דוגמא לפטור שכזה הוא המצב בו מתחרי החברה הפרטית, אשר בגינה מתבקש הפטור מגילוי, אינם חייבים בגילוי דוחותיהם הכספיים, או כאשר הגילוי יביא חורבן על החברה... על הרשות להפעיל את שיקול דעתה בסבירות ובהגינות. אכן, הרשות לניירות ערך היא רשות שלטונית, וכללי המשפט המנהלי באשר לאופן הפעלתו של שיקול דעת שלטוני, חלים עליה... החלטתה של הרשות נתונה לביקורת שיפוטית של ביהמ"ש המחוזי (ראה ס' 14 א' לחוק ניירות ערך), ובערעור לביהמ"ש העליון. היקף הביקורת השיפוטית על החלטות הרשות לניירות ערך הוא כהיקף הביקורת השיפוטית על החלטת כל רשות שלטונית... " (שם, פסקה 30).

לאמור, גישת פרקליטי נאשם 2 אינה מתיישבת, ולו כמלוא הנימה, עם עקרונות היסוד [בחוק ניירות ערך](#).

כאמור, דסק"ש פנתה לרשות. ביום 4.8.88 הודיעה הרשות, כי החליטה:

"...לתת פטור לכל החברות המצויינות במכתבכם לעיל רק ל-טלעד בע"מ, ישקר בע"מ, להבי ישקר בע"מ, אשר הינן מהותיות ודוחותיהן הכספיים יצורפו לדוחות הכספיים של חברתכם ל-30.6.88". (ת/14).

ביום 23.8.88, חוזרת דסק"ש לרשות בהקשר לת/14, ובין השאר:

"...בקשר לכך הננו לציין כי שלוש החברות המוחזקות הנ"ל הינן חברות פרטיות. לחברתנו אין שליטה באף אחד מהן ולבעל המניות העיקרי האחר בכל אחת מהן החזקה של 50% או קרוב ל-50% באותה חברה.

כידוע, הדוחות הכספיים של כל חברה פרטית בישראל אינם טעונים פרסום ברבים, ואף אינם פתוחים בפני הציבור. בהתאם לכך, ולפי החוק, זכאים לעיין בהם רק אותם אנשים מקרב הציבור שהינם בעלי מניות, בעלי אגרות חוב או דירקטורים של החברה הפרטית.

ההנהלות של כל אחת משלוש החברות המוחזקות הנ"ל, וגם בעלי המניות העיקריים האחרים בכל אחת מהן, מעוניינים בשמירת זכותה החוקית של אותה חברה פרטית שדוחותיה הכספיים לא יפורסמו במלואם ברבים, וזאת – בעיקר כדי שלא לחשוף את החברה הפרטית בפני סיכוני פגיעה בעסקיה מצד מתחריה. במצב דברים כזה אין חברתנו חופשית להתעלם לחלוטין מהעמדה של כל אחת מחברות אלה ושל בעל המניות העיקרי האחר בה, מה גם שאף חברתנו שותפה לחששות הנ"ל..."

לאור כל זאת נבקשם לשקול מחדש את החלטתכם בקשר לצירוף הדוחות הכספיים של חברות 'טלעד', 'ישקר', ו-'להבי ישקר' תוך התחשבות במוסבר לעיל, ולהרחיב את הפטור שניתן לנו באופן שהוא יחול גם על שלוש החברות הנ"ל... " (ת/15).

בדומה, ביום 2.12.1990, ב-ת/20:

"...חברות פרטיות - חלק מהחברות הבנות והמסונפות הינן חברות פרטיות אשר אינן מעוניינות בחשיפת הדוחות הכספיים המלאים שלהם בציבור בעיקר משיקולים עסקיים. לחברת השקעות דיסקונט אין שליטה במרבית החברות הנ"ל ואין היא חופשיה להתעלם מבקשת החברות הנ"ל ובעלי מניותיהן שלא לפרסם במלואו את הדוח הכספי של חברות אלה..."

(ראה גם למשל: ת/17, ת/19, ת/20, ת/22)

הווי אומר, דסק"ש הציגה עמדתה בפני הרשות. דסק"ש הציגה מכלול נימוקיה הסובבים סביב ה"פרטיות" של החברות. דסק"ש פנתה לגורם המוסמך על פי חוק, לרשות, בבקשה לפטור אותה מהגשת הדוחות הכספיים.

עד קבלת ה"פתרון" על ידי הנאשמים, נראה שדסק"ש פעלה בנתיב הסלול של החוק. דסק"ש אף קיבלה פטור מצירוף דוחות כל החברות הפרטיות הנזכרות בבקשת הפטור (ת/20), למעט שלוש החברות הנזכרות בכתב האישום.

מכאן, נהגה דסק"ש, כביכול, כמי שנסתתמו טענותיה, כמי שמקבלת בכבוד החלטת הגורם המוסמך. דסק"ש לא ערערה בפני הרשות על ההחלטה, ולא השיגה בפני גורם משפטי כלשהו. בד בבד, מבלי לדווח לגוף כלשהו, מבלי לדווח בדוחותיה, בחשאי - גמרו ועשו הנאשמים מעשה, והגיעו ל"פתרון".

הנאשמים שתו עצה והגיעו ל"פתרון" לא בשל אי הבנה או אי ידיעת החוק על דקדוקיו. הנאשמים עשו כן במודע ובנפש חפצה, כפי שיפורט בהמשך בפרק ההטעיה.

לטענות ב"כ נאשם 2 יושב; העובדה שהנאשמים בחרו לפעול בניגוד לחוק, מצביעה על חשש המושתת על אמונתם והכרתם המשפטית – למרות נימוקיהם ו"המצב המשפטי" - שהרשות, כמו גם ביהמ"ש, ידחו ערעורם לפטור אותם מהגשת הדוחות הכספיים של שלוש החברות. סירוב שעלול היה לגרום נזק לחברת ישקר, ובעקבותיו נזק כלכלי לדסק"ש.

הנאשמים שקלו שיקולים כלכליים, וביכרו את ה"פתרון" הבלתי חוקי על פני נקיטת צעדים על פי חוק.

הנאשמים הטוענים ל"מצב משפטי", שהכשיר אי צירוף הדוחות, מצאו לצרף, במשך מספר שנים, פעם אחר פעם, את הדוחות הכספיים של שלוש החברות לרשות.

מדוע עשו כך?

השאלה רטורית. הנאשמים "טכסו" דרך עקלקלה להטעות הרשות, כמו את ציבור המשקיעים, בניגוד מפורש לחוק, אותו הכירו ועמו התעקלו.

ועוד, התביעה בתגובה לסיכומי ב"כ נאשם 2 (ראה תגובה מיום 9.1.02) איבחנה בין פס"ד ברנוביץ למקרה שלפנינו. בענין ברנוביץ, לא היתה חברה ציבורית בעלת מניות בחברה הפרטית, בניגוד למקרה שבפנינו. במקרה ברנוביץ החברות נשלטו על ידי אותו בעל שליטה וכו', (עמ' 7 לתגובה).

(ראה עוד אבחון הלכת ברנוביץ לענייננו, בסיכומיו של פרקליט נאשם 3, עו"ד וגמן, עמ' 89-85 פרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02. השלמת סיכומיו מיום 6/1/02, והערותיו המלומדות בנושא זה מיום 4.2.02).

יתרה מזו, משפחת ורטהיימר לא ידעה, כל עיקר, על חובת דסק"ש לצרף את הדוחות הכספיים של ישקר לשלוש הרשויות, על פי חוק:

ש: מה נאמר לך על ידי אשל על כך שלדסק"ש חובה בחוק לצרף הדוחות ולשלוח יחד עם הדוחות שלה לרשויות.

ת: שום מילה עד שהתחלנו את הסירוב לתת את הדוחות ב 95.

(עדות איתן ורטהיימר עמ' 113 שורות 9-11)

לאמור, על פי דברים אלה של מר איתן ורטהיימר, ספק רב אם יכלה דסק"ש לפנות לרשות או לביהמ"ש ולהסתמך על הלכת ברנוביץ. האם ניתן לדבר על סירוב של בעלי האינפורמציה, כאשר אלה אינם יודעים אפילו על חובת דסק"ש לצרף הדוחות הכספיים של ישקר לבורסה ולרשות!?

ביתר הדגשה, משפחת ורטהיימר לא התנגדה, בשום פנים ואופן, לפרסום דוחותיה הכספיים של חברה טכנולוגיה להבים. איתן ורטהיימר הסביר, כי לא היתה להם כל בעיה עם חברת להבים, מאחר שללהבים "אין מתחרים" (עמ' 116 שורה 14).

קל וחומר, בעלי חברת תפרון - שאינה מקבוצת ישקר - לא התנגדו לצירוף דוחותיהם הכספיים. [דסק"ש ראתה שתי חברות אלה (להבים ותפרון) כמקשה אחת עם ישקר, בשל רצונם להסתיר ולהטעות (כפי שיפורט בפרק הנוגע להטעיה המכוונת)].

הנה נא, שתי חברות מתוך שלוש החברות המוזכרות בכתב האישום, אינן חוסות תחת כנפי ה"הגנה" לה טענו פרקליטי נאשם 2.

הנה כי כן, בהלכת ברנוביץ אין דבר וחצי דבר היכול לשמש כסות ומגן לנאשמים.

פס"ד ברנוביץ לא התיר לחברה ציבורית, לה חברות פרטיות קשורות, מסונפות, כלולות, שלא לצרף את דוחותיהם הכספיים של אותן חברות - על פי החלטת החברה הציבורית.

פרקליטיו המלומדים של נאשם 2 טענו עוד, והציגו שורת מסמכים התומכים בגישתם. אקצר במקום שיכול הייתי להרחיב הרבה :

מתחילת המשפט ועד סיומו (ראה עמ' 5 למטה, סיכומים בכתב נאשם 2) גרס עו"ד יגאל ארנון, כי אם דסק"ש לא היתה מקבלת את הדוחות של החברות הפרטיות, היא לא היתה יכולה לפרסם את דוחות דסק"ש (או לפרסם דוחות בשיטת העלות). התוצאה היתה יכולה להיות אקוטית, הגבלת המסחר במניותיה ביום אחד בשבוע (אם בכלל). בכל מקרה, נזק אדיר למשקיע בלי כל פרופורציה לנזק שיכול להגרם לו מאי צירוף דוח כספי. התרחיש שהוצע על ידי ב"כ נאשם 2 - שאינו מוסכם, כמובן, על התביעה - תרחיש הבנוי על מיני הנחות, ועל מבחני "אילו" ו-"אלמלא לא". יהיו הדברים אשר יהיו, האופציה של פעולה בלתי חוקית אינה אופציה העומדת בפני חברה הגונה ומהוגנת.

ב"כ המלומדים של נאשם 2 הציגו התכתבויות ומסמכים המצביעים על מעורבותו של נאשם 2, בקשת תפקידיו ועיסוקיו הכלכליים, בנושא שעל מדוכת דיוננו. הטענה בדבר זכות חברה פרטית לפרטיות דוחותיה הזדקרה שנים רבות טרם פרוץ הסכסוך בין דסק"ש לורטהיימרים. עו"ד פרידגוט העיד על קשריו עם נאשם 2, ומודעות האחרון לבעיות הסובבות עם ענייננו. פרשת דלק -אמישראלגו התעוררה אמנם לאחר קבלת ההחלטה, אבל התגלגלותה המשפטית בערכאות השונות מעידה, אליבא דהגנת נאשם 2, על "ערפול" במצב המשפטי. "ערפול" המערער בסיס כתב האישום. לא מדובר רק על מחשבתו הפלילית של נאשם 2, אלא על כלל המצב המשפטי בכל אותן שנים בהן לא צורפו הדוחות על ידי דסק"ש.

ראשית לכל אבחן עמדה זו מן הפן העובדתי.

במהלך חקירתו ברשות מיום 22.10.98 נשאל נאשם 2 ב"רחל בתך הקטנה" מה הבין ומה הסיק מפרשת אמישראלגו. הנאשם השיב בצורה נחושה והחלטית:

"אני דיווחתי פה שמחקו את דלק מהמסחר בבורסה ושהחזירו אותה למסחר. לא הייתי מעורב בצד המשפטי. אני לא יודע מה הקשר בין תביעת אמישראלגו לדלק לענין ישקר".

(ת/2 עמ' 4 ש' 10-12)

צא ולמד, נאשם 2 טוען בחקירתו הראשית, כי אין כל קשר בין תביעת אמישראלגו לנושא ענייננו. דברים נחרצים אלה ממוטטים, לא מעט עמדת ההגנה בנושא זה.

יתר על כן, היועץ המשפטי של דסק"ש הבהיר באופן שאינו משתמע לשתי פנים המצב המשפטי הקיים. היועץ המשפטי (כמפורט להלן), הדגיש בפני נאשם 2 ואחרים, בעת הרלבנטית, היות "ה"פתרון" הנבחר "פתרון" פלילי, המסבך את דסק"ש בביצוע עבירה פלילית ומקים עילה לתביעה אזרחית נגדה.

היועץ המשפטי לא הסתמך, בעת הרלבנטית, על תביעת אמישראלגו. הנושא לא הועלה, כלל ועיקר, על ידי מי מהנאשמים, וממילא לא נדרש היועץ המשפטי - או משרד עורכי הדין בה נסתייעה דסק"ש - לנושא זה.

לו היה ממש בטענת הגנה זו, היועץ המשפטי היה הראשון להתבסס עליה על מנת להקהות או ליתר דיוק להקטין את גודל האחריות. מי כמו היועץ המשפטי של דסק"ש יכול היה בעת הרלבנטית לקשור ולהקיש בין תביעת אמישראלגו לענין דוחות ישקר !!

נאשם 3 נדרש בביהמ"ש לנושא בחקירתו הנגדית של עו"ד יגאל ארנון. בתשובתו דחה גישת הסניגור המלומד (עמ' 198 ש' 29 עד עמ' 199 ש' 10). עו"ד יגאל ארנון, הטיח בנאשם: "אתה טועה...". ברם, נאשם 3 לא שינה מטעמו (עמ' 199 ש' 11-15).

נאשם 3 הבהיר עמדתו בחקירתו הראשית (במ/2 עמ' 25 ש' 14-17), שעל פי היועץ המשפטי שנתן לא היה אי בהירות בנושא חובת חברה פרטית לצרף דוחותיה: "... היעוץ שאני נתתי היה שהחוק דורש צירוף לכל העותקים המוגשים לכל הרשויות, ושיצורף רק לעותק המוגש לרנ"ע אינו עונה על דרישות החוק, כפי שפירטתי לעיל. נתתי אותו בפגישה בחדרו של מר תדמור, שבה

החליט מר תדמור על צירוף לעותק המוגש לרנ"ע בלבד. בפגישה זו לא נמסר על יעוץ משפטי אחר בנושא. אני לא השתתפתי בדיון כלשהו בו נמסר על יעוץ משפטי אחר כאמור בנושא". (ראה עוד התייחסותו המפורטת של ב"כ נאשם 3 בסיכומיו, פרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02).

היעוץ המשפטי מסר בחקירתו הראשית, שבנוסף לשיבת הנהלת דסק"ש מיום 16.6.91 בה דיווח נאשם 2 בעניין חב' דלק, כי: "... ביהמ"ש המחוזי נענה לבקשה החברה מחייבת הבורסה להחזיר את המניות של דלק למסחר יומי עד לדיון בתביעת אמישראלגז, למנוע את צירוף דוחותיה הכספיים לדוחות הכספים שלחב' דלק. מר תדמור הוסיף כי רשות ניירות ערך פועלת כדי לערער בביהמ"ש העליון על החלטה זו ואף ביקשה לעכב בינתיים את ביצועה, אך אין ביהמ"ש המחוזי וביהמ"ש העליון החליטו שלא לעשות כן...". (ת/102) הרי:

"...ההתייחסות בשנת 1991 לענין דלק – אמישראלגז היתה גם בשתי ישיבות הנהלה נוספות: האחת – שהתקיימה ביום 9.6.91, והשניה – שהתקיימה ביום 30.6.91...".

(תצהיר ערוך ומסודר על פי שאלות עורך דין וגמן במ/2 עמ' 12 ש' 19-12).

עיון בפרוטוקולי הישיבות: פרוטוקול ראשון מיום 9.6.91, מלמד, שתדמור דיווח בנושא דלק על החלטת הבורסה להעביר מניות דלק למסחר השבועי, וכן: "... חב' אמישראלגז הגישה לביהמ"ש בקשה לצו נגד חב' דלק ונגד רשות ניירות ערך שימנע את צירוף דוחותיה הכספיים לדוחות הכספיים של חב' דלק, ואף ניתן צו זמני נגד דלק בענין זה עד לבירור סופי של הנושא ביהמ"ש הצפוי להתקיים בחודש ספטמבר הקרוב. מר תדמור הוסיף כי ל מרות זאת לא שונתה החלטה הנ"ל של הבורסה, ומשום כך חב' דלק ביקשה מביהמ"ש צו זמני שיחייב את הבורסה להחזיר את מניות דלק למסחר רגיל כבעבר...". (ס/24)

פרוטוקול שני - בישיבת הנהלת דסק"ש מיום 30.6.91 דווח נאשם 2, שבעקבות הצו הזמני שניתן ע"י ביהמ"ש, החזירה הבורסה את מניות דלק למסחר רגיל: "...ועתה נותר להמתין להחלטה הסופית של ביהמ"ש בענין צירוף הדוחות הכספיים של חב' אמישראלגז לדוחות הכספיים של החברה...". (ס/25)

אמור מעתה, היועץ המשפטי של דסק"ש, נאשם 3, נחוש בעמדתו כי הסוגיה המשפטית הסובבת אמישראלגז-דלק, עלתה על שולחן הדיונים רק בחודש יוני 1991. מספר חודשים לאחר החלטת הנאשמים על ה"פתרון".

יתר על כן, על פי עדותו של נאשם 3, השאלות המשפטיות שעלו בענין אמישראלגז-דלק לא נקשרו באופן כלשהו לנשוא עניינו. בכל מקרה, לא היועץ המשפטי ולא מי מהנאשמים, נשען על ההתפתחויות המשפטיות בענין אמישראלגז-דלק (שהתעוררו בשלב מאוחר יותר) בעת גיבוש, וסיכום ה"פתרון".

ציטטתי ממוצגים ס/24, ס/25, ת/102, פרוטוקולי ישיבות הנהלת דסק"ש מחודש יוני 91. נאשם 2, מוצא לדוח על הסכסוך המשפטי בין דלק לאמישראלגז. נאשם 2, לא מקשר, ולו במעט, בין סכסוך זה לבין נשוא עניינו. נאשם 2, לא מדבר על נשוא עניינו, לא מאזכר את נשוא עניינו.

מוצג ס/41 הינו ריכוז ההחלטות המשפטיות הנוגעות לסוגיית אמישראלגז-דלק. אביא בתמצית את המסמכים:

ביום 27.5.91, הגישה אמישראלגז בקשה ליתן צו מניעה כנגד דלק האוסר על דלק למסור נתונים של אמישראלגז. באותו יום, הודיעה דלק שאינה מתנגדת למתן צו מניעה כמבוקש. באותו יום נתן כב' השופט גורן צו מניעה זמני כמבוקש בהגבלות ובתנאים המפורטים בהודעת דלק.

ביום 10.6.91, נתן כב' השופט הומינר, צו מניעה זמני נגד הבורסה האוסר עליה להעביר את המסחר מניירות ערך של דלק, ממסחר יומי למסגרת של מסחר חד שבועי. כב' השופט הומינר סקר את כל הבעיות הכרוכות בנושא.

ביום 14.12.93, פסק כב' השופט גורן, שכאשר חברה מסונפת היא מהותית לעסקיו של התאגיד הציבורי, והיא חברה פרטית הנמצאת בשוק תחרותי, תסתפק הרשות בקבלת דוח מקוצר, אשר יהיה בו כדי לספק את צרכיו של המשקיע הסביר, ולא יהיה בה נתונים אשר יש בהם כדי לגלות זהותם של לקוחות וספקים וכיוצ"ב.

ביום 4.12.97, על פי בקשה מוסכמת של אמישראלגז, דלק והרשות לניירות ערך בוטל פס"ד של כב' השופט גורן.

אמור מעתה, האקלים המשפטי עליו נשענת ההגנה, נוצר, לכאורה, בנסיבות המיוחדות של אמישראלגז-דלק החל משלהי חודש מאי 91. מספר חודשים לאחר גיבוש וסיכום ה"פתרון".

צווי הביניים שיצאו מלפני ביהמ"ש בפרשת דלק-אמישראל, לא שינו את ה"מצב המשפטי". צווי הביניים (שנתנו בד"כ בהסכמה) הקפואו את ההכרעה בשאלות הספציפיות שעלו שם.

במאמר מוסגר אוסיף ואציין (ראה פירוט בפרק ההטעיה) את האינטרס הממשי שהניע את הנאשמים ב"פתרון". ציינתי לעיל את העובדה, שחברת דסק"ש היתה האחרונה לעשות מעשה, שעלול היה לסייע למתחרים של ישקר, ובכך לפגוע ברווחי ישקר ודסק"ש. הנאשמים ראו נתונים מזדקרים אלה לנגד עיניהם. נאשם 2 והנאשמים התאוו להסתיר את הנתונים. האפשרות לפעול בדרך הפעולה שנקטה בסכסוך בין אמישראל-דלק, עמדה בניגוד לאינטרסים הכלכליים שכיוונו אותם בהחלטתם. דרך פעולה משפטית, דרך פעולה גלויה היתה דרך בלתי קבילה עבורם. דרך העלולה לערער את מטרותם.

לאמור, סכסוך אמישראל-דלק לא היה לנגד עיניהם ולא שימש אותם, כל עיקר, בנושא עניינו.

מבצע עיקרי – מסייע

התביעה בסיכומיה בכתב (עמ' 45-38), ב"כ נאשם 3, עו"ד וגמן (עמ' 104-99 סיכומי הגנה, פרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02) וב"כ נאשם 6, (סיכומים בכתב עמ' 44-41) הקדישו פרק נכבד למבחנים שנקבעו בהלכה הפסוקה לאבחנה בין המבצע העיקרי למסייע.

נוכח הסקירות הנרחבות שהובאו ע"י הפרקליטים, אתייחס בקיצור לפסיקה בנושא.

פס"ד מנחה הינו [דני"פ 1294/96 עוזי משולם ואח' נ' מ"י \(פורסם פד"י נ"ב, \(5\) עמ' 1\)](#).
 כב' השופט מצא מאמץ פסק דינו של כב' הנשיא ברק [ב.ע.פ. 4389/93 מרדכי ואח' נ' מ"י \(פד"י נ 3\)](#) עמ' 239):

**"...השוני בין המבצע בצוותא לבין המסייע מתבטא בכך שהמבצעים בצוותא משמשים גוף אחד לביצוע המשימה העבריינית. כולם עבריינים ראשיים...
 אכן לענין הביצוע בצוותא תתכן חלוקת עבודה בין העבריינים, באופן שהם יפעלו במקומות שונים ובזמנים שונים, ובלי שכל אחד מהם מיצה את העבירה, ובלבד שחלקו הוא מהותי להגשמת התוכנית המשותפת. אחדות המקום והזמן אינה חיונית, ובלבד שחלקו של כל אחד מהם הוא חלק פנימי של המשימה העבריינית."**

לאמור, המבחן הינו מהותי להגשמת התוכנית המשותפת, אחדות המקום והזמן אינם חיוניים, כאשר מדובר במעגל הפנימי של המשימה העבריינית.
 תרומת המסייע היא חיצונית, אין הוא חלק פנימי של המשימה העבריינית עצמה. אין הוא היוזם, אין הוא המחליט על הביצוע ואין הוא שולט על הביצוע. אין הוא אדון לביצוע.
 המבחן הפונקציונלי הוטעם על ידי כב' הנשיא [ב.ע.פ. 2796/95 פלוני נ' מ"י \(פורסם פד"י, מט, \(5\) עמ' 534\)](#).

מתוך המבחנים הנ"ל פנתה ההלכה אל המבחן המשולב (ראה עמ' 30-23 לפס"ד, כב' השופט מצא).

בפס"ד משולם מצטרף כב' הנשיא ברק לניתוחו של כב' השופט מצא וקובע:

"...אכן, המבצעים בצוותא הם גוף אחד, הפועל באמצעות זרועות שונות. לא נדרש שכל זרוע תבצע מעשה שהוא בגדר עבירה שלעצמה..."

[ב.ע.פ. 8573/96 מרקדו ואח' נ' מ"י \(פורסם פד"י נ"א \(5\), עמ' 481\)](#) סקר כב' השופט גולדברג את ההלכה והאבחנה בין המבצע בצוותא "טיפוסי" לבין מסייע "טיפוסי". איכות תרומתו של המסייע לביצוע העבירה פחותה מאיכות תרומתו של המבצע העיקרי. האבחנה בין המבצע בצוותא לבין המסייע באה לידי ביטוי גם ביסוד הנפשי. יחסו הנפשי של המסייע חלש מזה של המבצע העיקרי. אחד מסממניו של היחס החפצי הוא במידת המודעות לפרטים הנוגעים לביצועה של העבירה. השופט גולדברג קובע כי דרגת המודעות של המבצע העיקרי אינה מצטמצמת בידיעת המסגרת הכללית של המעשה, אלא במודעות לפרטיו, המעידה על מעורבות נפשית גבוהה:

"...סיווג מעמדו של הנאשם כמבצע בצוותא או כמסייע מתקבל כתוצאה מסינתזה של שני המבחנים הנ"ל, שהלא כבר נאמר כי 'בין היסוד הנפשי (קרי):

הנכונות לתרום לפגיעה משותפת בערך חברתי מסוים) לבין היסוד העובדתי הקבוע בעבירה קיימת זיקת גומלין... (ע.פ. 4188/93 לוי ואח' נ' מ"י) מדובר איפוא במבחן משולב...

המבחן המשולב כמוהו כמקבילית כוחות. ככל שהיסוד הנפשי של עושה העבירה (מבחינת מידת הענין שלו בביצועה) רב יותר, יש מקום להסתפק בדרגה נמוכה יותר של היסוד העובדתי. ברוח זו כבר נאמר כי 'משהוכח יסוד נפשי זה אין עוד חשיבות לחלוקת התפקידים בין המעורבים באירוע'... ולהיפך, ככל שמידתו של היסוד העובדתי אצל עושה העבירה, מבחינת איכות תרומתו לביצועה, רבה יותר, כן ניתן להסתפק בדרגה נמוכה יותר של היסוד הנפשי...

ניתן לטעון שלא כל תרומה פיזית, מינימלית ככל שתהא, די בה כדי 'להפעיל' את מקבילית הכוחות. משתרומתו הפיזית לביצוע העבירה לא עברה רף איכותי מינימלי, אינו ראוי כלל להיקרא 'מבצע' של אותה עבירה, זאת גם אם מבחינת היסוד הנפשי הוא שאף כי העבירה תבוצע. ההגיון העומד מאחורי סינון המקדמי של התרומות הפיזיות הוא, כי מידת האנטי חברתיות שעוצרת תרומה מינימלית לעבירה, אינה מספיקה להטלת האחריות החמורה של מבצעה בצוותא. יוצא איפוא כי תנאי מקדמי לבחינת המרכיב הנפשי שבמקבילית הכוחות הוא תרומה פיזית בת ערך לביצועה של העבירה... (שם, עמודים 548-549).

כב' הנשיא ברק בע.פ. 2796/95 פלונים נ' מ"י פד"י נ"א, (3) עמ' 388, 403, קבע בין היתר:

"...המאפיין את המבצע בצוותא שהוא אדון לפעילות העבריינית. בידי השליטה הפונקציונלית-מהותית. יחד עם המבצעים בצוותא אחרים, על העשייה העבריינית, הוא חלק מהחלטה משותפת לביצוע העבירה. הוא חלק מהתוכנית הכוללת להגשמת הפעולה העבריינית האסורה. הוא פועל עם המבצעים בצוותא האחרים, כך שכל אחד מהם שולט – יחד עם האחרים – על הפעילות כולה. מעמדו ביחס להקלטה לביצוע העבירה הוא של איש 'פנים'. תרומתו היא 'פנימית'. חלקו הוא מהותי להגשמת התוכנית המשותפת..."

ודוק: יש להבחין בין החלטה משותפת הנשארת בגדר הכנה בלבד, לבין החלטה משותפת העוברת לשלב הביצוע. המבצע בצוותא אחראי לתוכנית המשותפת שבה הוא משתתף והמוצעת מהכוח אל הפועל..."

(שם, עמ' 403)

כב' הנשיא ברק ציין את הקשיים שבאבחנה בין מבצע בצוותא למשדל או מסייע:

"...לשם קביעת האבחנה בין השותפים השונים. ביסוד אמות מידה אלה עומדת התפיסה, כי המבצעים העיקריים הם השולטים על ביצוע העבירה. הם 'הגוף המבצע' הפועל באמצעות זרועות שונות (המבצעים בצוותא), כאשר כל זרוע היא חלק 'פנימי' של אותו גוף. השותפים האחרים תורמים אף הם לביצוע העבירה, אך תרומתם היא 'חיצונית' למבצעים בצוותא..."

(שם עמ' 406 מול "ג")

בפס"ד משנת 1997, שפורסם אך לאחרונה, ע.פ. 2463/94 גולשווילי נ' מ"י פד"י נ"א (1), עמ' 10, קובע כב' השופט קדמי:

"...מקום שמתבצעת עבירה על ידי מספר אנשים, כאשר לכל אחד מהם 'תפקיד' בביצועה, באים כולם בגדר 'מבצעים בצוותא', ואין נפקא מינה מה טיבו של ה'תפקיד' שממלא כל אחד מהם, היכן הוא מתבצע ומתי. אכן, מן ההיבט ה'לשוני' אפשר שעל פי טיבו של התפקיד, יראה אחד מן המבצעים 'עיקרי', כאשר האחרים 'מסייעים' לו. ברם, זאת תהיה הבחנה 'לשונית ספרותית' ולא הבחנה משפטית. בעיני המשפט, כולם 'מבצעים'.

ה'מסייע' – אינו 'מבצע' הממלא 'תפקיד עזר' בביצוע ומאפשר בכך ל'מבצע' אחר לשכלל את מעשה העבירה; אלא – הוא מצוי מחוץ למסגרת ה'מבצעים', ומעשה הסיוע שלו הינו 'חיצוני' לביצוע העבירה. ה'מסייע' אינו נוטל חלק בביצוע העבירה; ותרומתו לביצוע מתבטאת ביצירת התנאים לביצוע העבירה על ידי העברין העיקרי..."

(שם, עמ' 446)

בהמשך הכרעת הדין אתיחס לפועלו של כל נאשם ונאשם, ולכוונה הפלילית שקננה בלבם. בסיכום פרק זה חשוב לציין, כי הנאשמים כולם כאחד משתייכים למעגל הפנימי של מבצעי העבירה.

הנאשמים כולם כאחד התחבטו, שקלו וקיבלו ביחד את ה"פתרון". הנאשמים, שניהנו בתפקידים הבכירים והמובילים בחברת דסק"ש בחנו ה"דילמה" שהונחה לפתחם, ומצאו להעבירה מן העולם על ידי השקעתה עמוק מעיני ציבור המשקיעים, שהיא עטופה במיני כיסויים של צעדי הסתרה, כפי שיפורט מכאן והלאה. הנאשמים בחרו שלא לשתף מנהלים בכירים אחרים בדסק"ש. בדומה לא שיתפו ממלאי תפקידים בכירים אחרים במתווה של ה"פתרון", ובהגשמתו. נאשם 2 היה ראש וראשון לנאשמים. אוטוריטה בפני עצמה, בעל הכוחות והסמכויות, על פיו ישק דבר.

נאשם 3 היועץ המשפטי, הקנה בהתנהגותו את אצטלת הדין. ניתן לייחך בנתיב שנבחר. עולם נוהג כמנהגו והולך בדרכו, דרך עקמומית - של מכתבים נלווים, שנועדו להסתיר ולהטעות (כמפורט בפרק ההטעיה), מסמכים מנוסחים כדבעי - בנתיב ה"פתרון" שנתקבל על ידי כולם. נאשם 5, האיש שעל הדוחות הכספיים, האיש שעל "אושיות" ה"דילמה" עמה התמודדו הנאשמים. נאשם 4, מיוזמי ה"פתרון", עבד תחתיו, תחת ניהולו ופיקוחו הישיר. נאשם 5, חתם על דוחות רבעוניים, דוחות כספיים שנתיים, ומסמכים אחרים בהם נדרשה חתימתו להוצאת ה"פתרון" מן הכוח אל הפועל.

נאשם 6, האיש של חברות ישקר בחברת דסק"ש. נאשם 6 היה "המוציא והמביא", איש הקשר בין החברות, שהניח, למעשה, את ה"דילמה" והכרוך בה לפני הנאשמים. האיש שהיה בצומת הכוחות אשר הניעו את חבורת המנהלים הבכירים, את הנאשמים, להתכנס ולתחבל בצוותא את שיטת ההפצה, ה"פתרון", שגלגל את הנאשמים כולם אל ספסל הנאשמים.

כאן המקום לעבור ולבחון גירסאות הנאשמים, כל אחד בנפרד, כל אחד לעצמו.

נאשמת 1

התביעה משתיתה אחריות נאשמת 1 לעבירות המיוחסות לה בכתב האישום על [סעיף 23 לחוק העונשין](#).

[סעיף 23](#) קובע היקף אחריותו הפלילית של תאגיד, כדלהלן:

"... (א) תאגיד ישא באחריות פלילית -

- (1) לפי ס' 22, כשהעבירה נעברה על ידי אדם במהלך מילוי תפקידו בתאגיד;
- (2) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות, אם, בנסיבות הענין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול עניני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה, ובמחשבתו הפלילית או ברשלנותו, את מעשהו, ומחשבתו או שלנותו, של התאגיד.
- (ב) בעבירה שנעברה במחדל, כאשר חובת העשייה מוטלת במישרין על התאגיד, אין נפקה מינה אם ניתן לייחס את העבירה גם לבעל תפקיד פלוני בתאגיד, אם לאו..."

נשיא ביהמ"ש העליון, כב' השופט ברק, בע"פ. 3027/90, [חברת מודיעים בינוי ופיתוח בע"מ נ' מ"י, פורסם פד"י מ"ה](#), (4), עמ' 364, ניתח את אחריותו הפלילית של התאגיד, תורת האורגנים, כפי שמוצאת מקום במשפט ארצנו.

בין השאר, קבע כב' השופט ברק (כתוארו דאז):

"...מן הראוי לציין, כי בצד האחריות האישית של התאגיד בפלילים, קיימת האחריות האישית של בני האדם הפועלים בתאגיד. אחריות אישית זו של בני האדם הפועלים בתאגיד - בין שהם אורגנים ובין שאינם אורגנים - עומדת על רגליה שלה. האחריות האישית של התאגיד לחוד, ואחריות הפועלים בשמו לחוד. התאגיד עשוי להיות אחראי אישית בפלילים, למרות שהפועלים בשמו אינם אחראים אישית בפלילים, הפועלים בשם התאגיד עשויים להיות אחראים אישית בפלילים מבלי שהתאגיד יהיה אחראי אישית בפלילים. עצם העובדה, שפלוני פועל כאורגן של תאגיד, אינה משחררת אותו מאחריות פלילית לה היה נתון לולא פעל כאורגן "האורגן המבצע נושא תמיד באחריות, וכי העובדה שהשתמש בחברה כמכשיר לא תעמוד לו כהגנה בפני התביעה" (השופטת בן פורת, בע"פ 137/79 וכן

הנ"ל בעמ' 749). אכן, האחריות הפלילית נקבעת על פי הנורמה הפלילית. התאגיד אחראי בפלילים אישית, אם הוא מקיים – בסיוע תורת האורגניזם – את היסודות הנדרשים לשם גיבוש האחריות על פי אותה נורמה. בני האדם הפועלים בתאגיד אחראים בפלילים אישית, אם הם מקיימים את יסודותיה של הנורמה. על כן עשוי התאגיד להימצא אחראי בפלילים אישית – באמצעות תורת האורגניזם – לביצועה של עבירה פלונית (הדורשת יסוד נסיבתי מסוים), ואילו האורגניזם יימצא אחראים בפלילים אישית לביצועה של עבירה אלמונית, אך לא לביצועה של עבירה פלונית, שכן הם נעדרים אותו יסוד נסיבתי..."

[ראה אימוץ ההלכה בע.פ. 7399/95 נחושטן תעשיות מעליות בע"מ ואח' נ' מ"י (פורסם פד"י נ"ב, (2), עמ' 105, 125)].

פרקליטיה המלומדים של נאשמת 1, אינם טוענים כנגד עמדה זו. אחריותה הפלילית של נאשמת 1 תוכרע על פי האחריות הפלילית של נאשמים 2 – 6.

נאשם 2

הנאשם, דב תדמור, פעל בנשוא ענייננו, כציר מרכזי שהכל סבב וסובב על ידו.

מדובר באדם מרכזי ודומיננטי. בעל עוצמה מקצועית, עוצמה ששאב מתפקידו, מקור סמכותו. לא פחות חשוב, עוצמה אישית שנחרטה ובלטה לאורך ישיבות ביהמ"ש מעדויות העדים והנאשמים. הנאשם הכיר בכוחו ובשליטתו המוחלטת בחברה, ובאנשים בה. הנאשם היה מודע לגודל הישגיו ושגשוגה הכלכלי של החברה. תרומתו להצלחת החברה היתה נהירה לו, ולחבר עוזריו. נאשם 2, מנכ"ל דסק"ש, שלט בכיפת החברה ובכל עניין מענייניה. נאשם 2 הכיר נוהגי החברה והלכותיה, כל רז לא אנס לה. הנאשם חתום על מרבית המסמכים הנוגעים לנשוא ענייננו. מסמכים המעידים על מלוא נגיעתו ומודעותו למסיבות ענייננו.

בחקירתו ברשות הציג הנאשם עמדה מתחמקת. עמדה של אדם הנתפס בכפו, ומאמץ כל יכולותיו ונתוניו כדי להחלץ מהאמת הנכוחה, שלנגד עיניו. הנאשם התכחש לעובדות ולפרטים ברורים בעליל. נאשם 2 שלל מודעותו, כשהוא הראשון לדעת, כי תשובתו כוזבת ומכזיבה. נאשם 2 ניסה לגלגל על עוזריו הנאמנים אחריות לביצוע העבירות. נסיון שדוף ועלוב למלט עצמו ממוקד ההכרעה. מוקד בו ניהל ביד רמה ונחרצת את עניני דסק"ש, לטוב ולרע. כגודל מעמדו ורום תפקידו, כך תהום קלונו, שנגלה בחקירתו.

בביהמ"ש שינה הנאשם 2 מטעמו. תצוגתו בבימ"ש שונה מהופעתו ברשות. לא מדובר על היפוך לב. מדובר על שינוי חזית. נאשם 2 מוכן היה לקבל חלקית גרסאות חבריו לכתב האישום. נאשם 2 מוכן היה להכיר בעובדות מוצקות, כמו אלו, שרשומות עלי מסמכים. מסמכים שנערכו על פיו, ובחתימתו.

גרסתו הבסיסית של נאשם 2 בביהמ"ש, כי הוא זה שהחליט, כמנכ"ל חברה, לצרף את הדוחות לרשות ולהמנע מצירוף דוחות שלוש החברות לרשם החברות ולבורסה (ראה למשל עמ' 131 שורה 29).

בחקירתו ברשות הכחיש נאשם 2 בצורה גורפת קבלת החלטה שכזו על ידו. רק למשל: "אני לא החלטתי. שאלת אותי כבר 100 פעם את אותה שאלה ואינך נוהגת בהגינות" (ת/עמ' 4 שורה 14).

נאשם 2 הסביר את גרסתו במהלך חקירותיו ברשות בהיותו תחת "טראומה קשה מאוד" "בלק אאוט מוחלט", "תדהמה". הנאשם ביקש בביהמ"ש לצייר את מצבו הנפשי הקשה, מצב נפשי שהובילו לערפול חושים מוחלט, ולמסירת דברים בלתי מדויקים.

האם אכן כך?

חוקרת הרשות, הגב' רוני בלקין, הקפידה ליתן לנאשם הפסקות לאורך כל חקירותיו. בשעת הצהריים הופסקה החקירה לשעתיים וחצי. לאחר זמן הפסקה נוספת, ואחר כך עוד הפסקה. מוצג ת/136 מצביע על ההתחשבות המרבית שגילו חוקרי הרשות עם נאשם. לאחר חקירתו השניה ביום 15.11.98, נשאל ע"י הגב' רוני בלקין אם מועד ה-19.11.98- יתאים לתוכניתו. נאשם 2 השיב: **"...נקבעו לו כבר מספר פגישות בחו"ל וכי הנסיעה מתואמת עם אנשים נוספים כך שאינו יכול לשנותה"**. גב' בלקין ביקשה לקבוע את המשך החקירה לשבוע מאוחר יותר, ואז: **"מר תדמור אמר לי כי במקרה שתהיה לו בעיה עם המועד הנ"ל, יודיע לי על כך שבוע מראש. קבענו כי במקרה שכזה תתקיים החקירה ביום א' שלאחר מכן ה-29.11.98"** (ת/136). באופן ניהול חקירתו של הנאשם 2 ברשות, היה כדי להפיג הלם, טראומה או בלק אאוט. הנאשם שוחח עם חוקרת הרשות כאיש המכיר בערכו ומעמדו. על פי תפיסתו בעת חקירתו על חוקרי הרשות להכין חקירתו עפ"י לוח מועדים הנוח עמו. בכל מקרה, הנאשם אינו מתנהג כאדם הנמצא בלחץ נפשי המכביד על שיקול דעתו.

למותר לציין, הנאשם לא התלונן בפני הגב' בלקין, כי אינו חש בטוב, או שתשו כוחותיו. לדבריו, לא היה מודע למצבו (עמ' 161 שורה 18). תוך כדי החקירה, העיר הנאשם 2 הערות כמו, השאלה אינה רלוונטית, הכחשה גורפת, ובכלל, הערות המעידות על אדם השולט בענייניו. הנאשם במשך מספר חודשים לא היה מודע לכך שהוא בערפול חושים? הנאשם לא היה מודע לשקיעת זכרונו בתהום הנשייה? תמהני.

ועוד, בין חקירתו הראשונה לחקירתו השניה פנו פרקליטים בענייניו של הנאשם. עו"ד יגאל ארנון ועו"ד ד"ר אמנון גולדנברג פנו לרשות וביקשו את אשר ביקשו (ת/130, ת/131). לאחר חקירתו השניה פנה עו"ד יגאל ארנון (ת/132). לאמור, הנאשם לא עמד בודד ועזוב מול חוקרי הרשות האימתנים. הנאשם שת עצה עם פרקליטים נכבדים.

ועוד, החקירה לא נחתה על ראשו של נאשם 2 לפתע פתאום. שבוע ימים טרם החקירה, התקשרה עו"ד גלית כהן ושוחחה עם הנאשם. עו"ד כהן השיבה לשאלת הנאשם, כי החקירה תארך מספר שעות (ת/129). גם לחקירתו השניה, זומן הנאשם ימים טרם החקירה (ראה ת/133). שלושה ימים לאחר הזימון, פנתה מזכירתו של הנאשם 2 לחוקרת, רוני בלקין, ושאלה אם דב תדמור יוכל לקבל את דרכונו, הנחוץ לו לצורך נסיעה, בימים שישי ושבת, שלאחר החקירה. החוקרת השיבה, שאינה צופה בעיה, אך ראוי לנקוט בפרוצדורה הרגילה, ואז המזכירה השיבה: **"...עורך דין יגאל ארנון לא נמצא, כנראה, בארץ..."** (ת/134), והחוקרת ציינה בפניה, שניתן לחתום על התחייבות גם ללא עזרתו של עו"ד ארנון. נושא הדרכון עלה גם בתום חקירתו השלישית של נאשם 2. הנאשם שאל את החוקרת אם יוכל לקבל: **"...כבר היום את דרכונו הנחוץ לו לצורך נסיעתו הקרובה לחו"ל..."** (ת/138), והחוקרת הסבירה את הנוהל, והנאשם: **"...אמר לי כי ישלח מחר בבוקר שליח עם מכתב חתום לקבל את דרכונו..."** (ת/138). לאמור, התנהלותו של הנאשם יאה למעמדו וכובד תפקידו. לא מדובר באדם שאינו יודע מימינו ומשמאלו, כנטען על ידו.

ועוד, מדובר במספר מפגשים. המפגש הראשון התקיים ביום 11.8.98. המפגש השני ביום 22.10.98 המפגש השלישי ביום 1.12.98 והמפגש הרביעי ביום 14.1.99. לנאשם היה זמן די והותר להתאושש ולהתעשת. חלפו נקפו שבועות ארוכים בין חקירה לחקירה, ולנאשם היה מלוא האמצעים והכוחות להתארגן לקראתם כדבעי.

חשוב לזכור, הנאשם מילא באותם ימים תפקיד נכבד ורם מעלה. לא אפריז אם אומר שהנאשם מילא את אחד התפקידים המרכזיים במשק הישראלי. משהואשם בביצוע עבירה פלילית הנוגעת לתפקידו הציבורי, מסתמא, שהרהר במיוחס לו הרהר היטב. לא יהיה זה מרחיק לכת להניח, שהנאשם העמיק חקר בטענות שהוטחו בו, ועשה כל אשר לאל ידו, על מנת לשחזר ולבנות נדבכי הגנתו. קשה, קשה מאוד לגרוס "בלק אאוט", במצב דברים שכזה.

ועוד, נושא החקירה בכללותו לובן בהרחבה על ידי הנאשם, עוזריו ופרקליטיו, תקופה לא ארוכה קודם לחקירת הרשות.

ביום 30.1.96, פנה חנן קרמרמן לדסק"ש במכתבו (ת/94), ודרש לדעת האם אכן הדוחות הכספיים של ישקר שהוגשו לרשות, לא צורפו לעותקים של אותם דוחות כספיים, שהוגשו לבורסה ולרשם החברות.

להטעמת הדברים, אצטט המוצג במלואו:

" הנדון: צירוף דו"חות כספיים

א. לאור כתבות שפורסמו בעיתונים בימים האחרונים בקשר לדוחות הכספיים של ישקר בע"מ... התעורר אצלנו ספק שמא הדוחות הכספיים של ישקר בע"מ, שצורפו לדוחות הכספיים שלכם לתקופות קודמות שהוגשו לרשות, לא צורפו לעותקים של אותם דוחות כספיים שהוגשו לבורסה ולרשם החברות. אנו מבקשים איפוא את הבהרתכם האם אכן כך קרה.

ב. אם אמנם אלה הם פני הדברים, נבקשכם כלהלן:

1. להמציא את הדוחות הכספיים של ישקר בע"מ למועדים הרלבנטיים לבורסה ולרשם החברות.
2. להמציא לנו את הסברכם לאשר ארע"

הנאשם אישר בביהמ"ש את הצעת הסניגור, עו"ד וגמן: "אני מסכים איתך שהרשות חושבת שזה לא בסדר, אחרת לא היה מכתב" (עמ' 151 שורה 17). עו"ד וגמן המשיך והקשה:

"ש. תסביר את העדות שלך בעמ' 135 שרק באוגוסט 98 הזמינה הרשות אותך לחקירה, אבל עד אז לא ידעת שיש למישהו השגות כלפי הדיווח?
ת. כך אני זוכר את הדברים"

(עמ' 151 שורות 20-18)

בהודעה שהוגשה מטעם הרשות לבית המשפט העליון, בע"א 218/96, ישקר נ' דסק"ש ואח', על ידי עו"ד יעל ורבה-זלינגר, אוזכר מוצג ת/94, תשובת דסק"ש, תוך ציון: "...התברר לרשות, לתדהמתה, שאכן כך היו פני הדברים. הרשות דרשה את תיקון המצב בנוגע לעבר, וזה אכן תוקן. היבטים אחרים של העניין מצויים בבדיקת הרשות...
הרשות מבקשת להבהיר כי אף היא הוטעתה לאורך כל הדרך, ולא עלה על דעתה בשום שלב שקדם לפרסום אותן כתבות בעיתונים (בסוף ינואר 96), שעותקי הדוחות הכספיים של השקעות דיסקונט שהומצאו לה, שונים מהעותקים של אותם דוחות שהוגשו לבורסה לניירות ערך ולרשם החברות..." (הדגשות שלי ד-ר. ס/36).

לאמור, חקירת הרשות לא באה בחלל ריק. חקירת הרשות היתה צפויה. בכל מקרה, הנאשם 2, כמו עוזריו, נדרשו לדיונים נרחבים עם פרקליטים נכבדים בסוגיות המשפט. הנאשם 2 לא יכול היה לטעון במשפט את שטען, אלא, אם בחר להסתתר מאחורי מחסה שקוף ומחורר ככברה.

התובעת המלומדת, עו"ד מודעי, הציגה לנאשם בחקירתו הנגדית את מוצג ת/135. בין מוצג זה הינו זיכרון דברים, שנרשם ביום חקירתו השנייה של הנאשם 2 ברשות (22.10.98). בין השאר, הביע הנאשם עמדתו, כי הרשות פועלת מתוך שיקול פוליטי: "שמטרתו להראות לציבור כי הרשות פועלת". לדעת הנאשם באותה שיחה, חוקרי הרשות בנו תזה מסוימת, גישתם אינה אובייקטיבית, ומתאימים את שאלותיהם לתזה שבנו. הנאשם ציין, בין היתר: "...את עובדת ההליכה המשותפת במשפט נגד ישקר וקבלת פסה"ד המחייב חברות פרטיות למסור את הדוחות הכספיים שלהן. לכן, כך לדבריו, הוא תוהה מה טעם מצאה הרשות לחקור דברים משנת 1991, הקשורים לחברה שכבר נמכרה..." (ת/135). עפ"י אותו מזכר ביקש נאשם 2 לסיים את חקירתו באותו יום בשעה מוקדמת, לאור ישיבת מועצת המנהלים המתקיימת מחוץ לעיר. מזכר ת/135 מצביע לגישת התובעת על היות הנאשם "צלול לגמרי" במהלך חקירתו ברשות.

"ש. אתה שם לב שאתה לא עונה לי על השאלה. פה אתה ערני, מתווכח עם החוקרת, זה בן אדם בבלק אוט?
ת. כנראה שהייתי בבלק אוט."

(עמ' 163 שורות 15-13)

קריאת מוצג ת/135 מגלה טפח מערנותו ומחשבותיו של הנאשם במהלך חקירתו. קשה לייחס לאדם המתבסס על תביעה משפטית, ותקדים משפטי, טשטוש חושים. בוודאי, שקשה לייחס טשטוש שכזה לאדם המדבר על תזה, שיקולים פוליטיים, עומד על הזקקותו להשאר הדרכון ברשותו, וסיום חקירה בשעה מוקדמת, על מנת שיהא ספק בידו להגיע לישיבת מועצת מנהלים.

עפ"י זיכרון הדברים מיום 17.11.98, הנאשם מציין בפני החוקרת: **"...כי נקבעו לו ישיבות מועצת מנהלים ופגישות עם אנשים מחו"ל..."** (ת/137) (ראה גם ת/138).

כמצוטט לעיל, הנאשם נשאל על כך ב"רחל בתך הקטנה", פניו איששו את הנחת התובעת, אך לשונו נצמדה לקו הגנתו: **"כנראה שהייתי בבלק אאוט"**. אמר ולא יסף דבר.

בחקירתו הראשית הסביר הנאשם 2 את הטראומה שפגעה בו, משנחקר בחקירה פלילית לראשונה בחייו (עמ' 130 שורה 5).

בחקירתו הנגדית של עו"ד וגמן הוחוור, שחקירתו ברשות לניירות ערך, לא היתה חקירתו הראשונה. נאשם 2 נחקר כ-8.5 חודשים קודם לכן ברשות להגבלים עסקיים (ראה ס/16).

כזכור, ציין הנאשם בחקירתו ברשות, שאינו זוכר את ניגוד האינטרסים בין דסק"ש למשפחת וורטהיימר. הנאשם ציין כי ההחלטה שלא לצרף את הדוחות הכספיים של חברת ישקר וטכנולוגית להבים לא נתקבלה על ידו. מדובר בעניין של דיווחים, שהוא כמנכ"ל לא עסק בהם. ("אני לא יכול לזכור שאי פעם ניהלנו שיחות עם משפחת וורטהיימר" ת/1 גיליון 6, גיליון 10 וגיליון 14).

בביהמ"ש הסביר: **"...בחקירה הזאת הייתי בבלק אאוט, לא זכרתי שום דבר ולכן אני מקבל את מה שאומר אשל שהוא היה במגע עם החברים האלה וזה מה שהוא אמר לי"** (עמ' 160 שורות 7-8).

עפ"י דבריו בביהמ"ש, בנקודה זו, אינו זוכר את הדברים. לאמור, מהותית זכרונו בביהמ"ש, שנתיים לאחר חקירתו ברשות, לא השתבח והשתפר.

יש ממש בדבריה של התובעת המלומדת, עו"ד מודעי, כי גם כיום זכרונו סלקטיבי (עמ' 111 לסיכומי התביעה).

אמור מעתה: גירסתו של הנאשם בבית המשפט על מצב טשטוש, ששלט בו במשך חודשים לאורך חקירותיו, מצב של "אובדן חושים", הנה גירסה מופרכת מן היסוד.

העברת דבריו של הנאשם במנסרת ההגיון מובילה למסקנה דומה.

בחקירתו ברשות תיאר נאשם 2 מערכת יחסים קואופרטיבית ונטולת אינטרסים מתנגשים בין דסק"ש למשפחת וורטהיימר. אביא מעט ציטוטים מתיאורי הנאשם בחקירתו ברשות:

"ש. ספר על השיחות שקיימת עם מר רפאל רקנטי, אלי כהן ומשפחת וורטהיימר על ניגוד האינטרסים שקיים בין החברה של חברה ציבורית להגיש דוחות לבין הצורך של חברה פרטית שלא לחשוף את נתונה.
ת. אני לא יכול לזכור שאי פעם ניהלנו שיחות עם משפחת וורטהיימר ולא עם רפאל רקנטי ואלי כהן על נושא זה. היתה לנו שותפות לא הכי חמה. אבל אנחנו קיבלנו באופן מסודר את הדוחות מחברת ישקר וטכנולוגית להבים"

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/1 גיליון 6 שורות 12-6)

בהמשך:

**"ש. לאורך כל התקופה ישקר מתנגדת לחשיפת הנתונים העסקיים שלה ומתנגדת לחשיפת דוחותיה הכספיים לציבור - מה אתם עושים בעניין זה?
ת. זוהי השערה שלך.**

ש. האם איתן וסטף וורטהיימר יודעים כי אתם מצרפים את דוחות ישקר וטכנולוגית להבים לרשות?

ת. לא יכול לענות לך על כך. אנחנו את הדוחות קיבלנו מהם באופן מסודר"

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/1 גיליון 10 שורות 31-24)

וביתר שאת:

ש"ש. האם יכולת לצרף את הדוחות של משפחת וורטהיימר, של ישקר וטכנולוגית להבים לדוחות שצירפתם לבורסה?

ת. כן יכולנו באופן פיזי כמו שצירפנו לרשות.

ש. מה היה קורה?

ת. לא יודע.

ש. למה לא עשיתם את זה?

ת. דנו בזה כל הבוקר. זה נוהל שהיה בחברה. המשכנו בנוהל עד אשר שונה.

ש. האם אתה מאשר את העובדה שלאורך כל תקופת ההתקשרות ביניכם ככלל ובשנות ה-90 בפרט התנגדו איתן וסטף וורטהיימר נחרצות לחשיפת הדוחות הכספיים שלהם בציבור?

ת. אינני יכול לאשר זאת כי העובדה היא שקיבלנו את הדוחות ללא תנאים. ועובדה שצירפנו את הדוחות לרשות. וגם את תפרון צרפנו.

ש. ממתי אתה יודע על הנוהל הזה?

ת. זה התחיל בסביבות 88.

ש. כיצד אתה מסביר את העובדה ששלמה כהן, אשל, בוק ובנקירר יודעים את העובדות לאשורן, קרי שקיבלתם במודע את החלטה לצרף את דוחות ישקר וטכנולוגית להבים רק לדוחות שאתם מגישים לרשות ולא לצרף אותם לדוחות שאתם מגישים לבורסה כבר משנת 1991 ומייחסים לך בלבד את קבלת החלטה הזאת?

ת. אני לא צריך להסביר דברים שאת אומרת. אני גם לא יכול להסביר. העובדות ידועות. אני לא זוכר שהתקבלה החלטה כזאת ואני לא זוכר שנתתי החלטה כזאת. אני המנהל של החברה. לא עוסק בדיווח. הדיווחים לרשויות נעשו כפי שנעשו וכפי שעולה מהמסמכים הדבר תוקן ברגע שהרשות הפנתה תשומת לב, לא היתה שום כוונה לעבור על החוק ולא היתה שום כוונה להסתיר. כל מה שנעשה נעשה בתום לב. זה היה נוהל בעבר. פרטים מדויקים על כל הליך והליך איני זוכר"

"(ההדגשות שלי ד.ר. ת/1 מגיליון 13 שורה 33 עד גיליון 14 שורה 28)

ובחקירה מאוחרת יותר:

ש"ש. איזה נזק היה צפוי לחברה לו הייתם מגיעים לעימות עם משפחת וורטהיימר, בראשית שנות ה-90?

ת. שאלה היפותטית שאני יכול לענות עליה. בכלל לא היה לנו סכסוך איתם בשנת 91. לא היו שום אי הבנות איתם ולכן איני יכול לענות על שאלה תיאורטית.

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/3 גיליון 2 שורות 25-28)

הנה נא, הנאשם לא זוכר ניגוד אינטרסים בין דסק"ש למשפחת וורטהיימר, שמאנו לחשוף נתונים על החברות הפרטיות שבבעלותם. לא רק שהנאשם אינו זוכר זאת, אלא לדידו, זוהי השערה של החוקרת. שאלה היפותטית, שאלה תיאורטית. משמונחת לפניו העובדה, שכל עוזריו הבכירים מהיועץ המשפטי דרך החשב ומנהל הכספים מעידים על החלטה, שלא לצרף את דוחות הכספיים של ישקר לבורסה ולרשם החברות, הנאשם לא יכול להסביר זאת. יותר מכך: "אני לא זוכר שנתקבלה החלטה כזאת ואני לא זוכר שנתתי החלטה כזאת". לגישתו, מדובר בעניין טכני שהוא כמנהל חברה לא עסק בכך.

גרסתו זו של הנאשם מעידה על גמירת דעתו המוחלטת במהלך החקירה להרחיק עצמו מנושא החקירה עד ירכתי ארץ. הנאשם מנהל, כביכול, שאינו עוסק בזוטות. צירוף הדוחות לדידו, זה עניין שולי של עוזרים ועוזריהם, ולא לו.

נסיונו זה של הנאשם להעמיק בקע בינו לבין עוזריו הבכירים, בולט בכמישותו הנואלת. בביהמ"ש ניסה למלא את הבקע וליישר ההדורים.

"...הסתבר לי שיעקב אשל בזמנו דיווח על זה שיש בעיות עם וורטהיימר בקשר למתן הדוחות אם הם יפורסמו ברבים ואני מקבל את זה. אני מקבל מה שאשל אמר. מקובל עלי. אני בחקירה הכחשתי שהיו בעיות עם משפחת וורטהיימר מפני שלא זכרתי את זה"

(עמ' 160 שורה 4-1)

צרתו, שדבריו של אשל הוצגו לנאשם, חודשיים מאוחר יותר, בהמשך חקירתו ברשות. ברם, תשובתו לא נשתנתה: **"אין לי מה להוסיף בעניין זה ממה שאמרתי בחקירה הקודמת"** (ת/2 גיליון 1 שורה 18).

כאמור, בתחילת חקירתו הראשית, סיפר נאשם 2 על דרכו ומכלול התפקידים שמילא עד כניסתו לכהן בתפקיד מנהל כללי של נאשמת 1. הנאשם 2 ציין, כי התמחה במחלקה המשפטית בעיריית תל אביב, אבל כעו"ד לא עסק (עמ' 125 שורה 20).

מייד בתחילת חקירתו הנגדית ע"י פרקליט הנאשם 3, עו"ד וגמון, אישר נאשם 2 ששימש כיועץ משפטי בחברת דלק בין השנים 61-55. הנאשם לא ידע לציין הסיבה להימנעותו מלאזכר היותו יועץ משפטי של חברת דלק במשך כ-6 שנים (עמ' 133 שורה 3). לא מדובר רק בסתירה שנפלה בין דברים שמסר בעדותו הראשית, לדברים שמסר דקות אחר כך בחקירתו הנגדית. לא מדובר בהשמטה סתמית.

עוצמת רגישותו של מי שהיה יועץ משפטי לדקדוקי החוק הינה רבה וניכרת משל מנכ"ל אחר. הנאשם ביקש לעטות כסות על תקופת בה שימש בתפקיד משפטי, תפקיד הכרוך, מטבע העולם, בחיכוך והתמודדות יום יומית עם סוגיות משפטיות של דיני עסקים וחברות.

ועוד, במהלך חקירותיו הונחו בפני הנאשם עשרות מסמכים וראיות. המסמכים מדברים בעד עצמם. לפלא הוא הכיזד אלה לא רעננו הכרתו, ולא הציפו זכרונו. קריאה תמה של אדם זר ונוכרי למסמכים, ילמדו משמעותם. קל וחומר בן בנו של קל וחומר, של אדם המעורב עד צוואר בעשיית המסמכים ובמגע עמם. גרסתו של הנאשם הינה גירסה מרוטה למדי.

ועוד, חוקרת הרשות הגבי בלקין הציגה לנאשם את גרסאות עוזריו הבכירים. עדויות עוזריו הבכירים, מנהלים נכבדים - לא הביאו לשינוי המצופה. הנאשם המשיך בהיצמדותו ההדוקה לגרסתו בחקירה.

ת/41 הינו מסמך חתום על ידי הנאשם המופנה לרשות. להלן תוכן המסמך:

"אנו מגישים בזה את הדוח התקופתי של חברתנו לשנת 1992 הכולל גם עותק של הדוחות הכספיים של חברתנו לאותה שנה ואליו בלבד מצורפים עבורכם הדוחות הכספיים של חברות ישקר בע"מ, טכנולוגית להבים בע"מ ותפרון אחזקות (1990) בע"מ לשנה הנ"ל."

מוצג ת/25א', הינו מוצג דומה לשנת 1990.

ת/33 הינו מסמך דומה לשנת 1991.

ת/49, הינו "דיווח מיידי - חברת השקעות דיסקונט בע"מ". בין השאר מדווח במסמך על הגשת עותקים של הדוח התקופתי של דסק"ש לשנת 1993 ואליו בלבד מצורפים הדוחות הכספיים של חברות ישקר וטכנולוגית להבים לשנה האמורה.

ת/57 הינו מוצג דומה לת/49 לשנת 1994.

הנאשם 2 אישר בחקירתו בביהמ"ש, שהוא כמנכ"ל חתום על גבי המוצגים ת/41, ת/25א', ת/33, ת/49, ת/59. מדובר בדוחות תקופתיים ו"זה לא מקרי שמנכ"ל החברה חותם" (עמ' 135 שורה 9). לדבריו, רק משזומן לחקירה נודע לו שהדיווח אינו תקין (עמ' 135 לפרוטוקול).

הנאשם הוסיף וציין, כי: **"מנהל חותם במשך היום על עשרות מסמכים, מכתבים, דוחות... אם זה דיווח שגרתי, ואם זה דיווח של איש שאני סומך עליו כדבר שבשגרה, אני לא קורא"** (עמ' 150 שורות 4-11). הנאשם גם נותן סימן בתיבות "דיווח שיגרתי": **"מסמך שחוזר יותר מפעם אחת 10-15 פעמים בשנה, זה ביצוע שיגרתי"** (עמ' 177 שורה 4).

עקת הסבר הנאשם, שמוצג ת/25א' הינו הראשון בשורת מסמכים דומים שהוגשו לרשות. ת/25א' נחתם ע"י הנאשם ביום 27.3.91 (עמ' 150 שורות 20-12).

משהוטח הדבר בפניו, נקלע הנאשם לכף הקלע ואמר: **"אמרתי שאני לא מזהה שזה בדיוק החתימה שלי"** (עמ' 177 שורה 8). עו"ד וגמון קם מכיסאו והצהיר, שיכול הנאשם להעזר בו, בלשון סגי נהור, שכן ברשות הפרקליט חו"ד מומחה המזהה את החתימה כחתימת נאשם 2. עו"ד יגאל

ארנון חשך משולחו את אי הנעימות, והסכים שהחתימה על גבי ת/25 א' הינה חתימתו של מר תדמור (עמ' 185 שורה 20). הנאשם מתגלה בכלימתו.

הנאשם מסביר באריכות כיצד כמנהל כללי אינו יכול לדעת על מה הוא חותם. חתימתו המתנוססת על מסמכים, אינה מלמדת דווקא על הכרתו את תוכנם, וידיעתו את בוריים. קיימים מסמכים שגרתיים, שהינו משרבט את חתימתו, למעשה, כך סתם. משמונח בפניו מסמך, שגם עפ"י גישתו, אינו חוסה בצל התיבות "מסמך שגרתיים". מנסה הנאשם להחליף ולמלט אחריותו בהכחשת חתימתו. הכחשה, שלאחר זמן קצר, מתבהרת כהכחשה סובבת כחש.

ועוד, הנאשם אישר בביהמ"ש את מעורבותו בעריכת מוצגים ת/126, ות/96. [להזכיר ת/126 הינו מסמך הטיוטא לת/96. מוצג אחרון זה, נשלח כתשובה למר חנן קרמרמן (ת/94), שצוטט לעיל]. צא וראה, מוצגים ת/96 ות/126, מלמדים על מודעותו המלאה של נאשם 2 לנושא, שהרי מדובר במכתב תשובה למסמך הרשות בו נרשם באותיות קידוש לבנה ע"י מנהל מחלקת החשבונאות ודיווח ברשות: "שמא הדוחות הכספיים של ישקר בע"מ... לא צורפו לעותקים של אותם דוחות כספיים שהוגשו לבורסה ולרשם החברות" (ת/94). ת/126 רווי תיקונים ושינויים המובאים לאישור הנאשם טרם הפצת המכתב בנוסחו ת/96.

הנאשם נשאל הכיצד יכול היה לטעון ששאלת צירוף הדוחות הזדקרה לעיניו רק באוגוסט 98 בעת שנחקר ברשות. תשובת הנאשם: "...אנחנו למדנו שצריך להגיש את הדוחות של ישקר לפי הדרישה שהיתה מהרשות בשנת 96. על הבעייתיות שיש עבירה ידעתי רק כשהוזמנתי לחקירה ברשות" (עמ' 156 שורות 23-24). תגובה זו מוטב היתה ולא באה לעולם מאשר באה. בכל מקרה, תגובתו של הנאשם מעידה נגדו.

בעדותו בביהמ"ש נשאל נאשם 2 על המצב המשפטי והדעות שרווחו בקרב אנשי דסק"ש לאור החלטת כב' השופט גורן בפרשת אמישרגז. נאשם 2 השיב, כדלהלן:

"הוויכוח בין אמישרגז ודלק התחיל בדצמבר 90. הדיבורים עם עוה"ד והגשת צו המניעה היה מן הידועות אז. זה לא דבר שנודע ביום שהוגשה הבקשה או שניתן הצו. זה היה ידוע מזמן. לפיכך, זה שבמרץ 91 היה ידוע שיש בעיה עם חברות פרטיות ושעומדת להיות בקשה לצו מניעה וכל זה, זה היה בחלל האוויר. זה היה נוגע למאזנים של סוף 90 שצריכים לפרסם אותם עד מחצית מרץ 91. הדיון היה בסוף 90 עד מרץ 91. לאחר שהם קיבלו הם הלכו לביהמ"ש וצו המניעה ניתן במאי. ש. השאלה שלי היתה שלא היתה אי בהירות משפטית בעקבות ההחלטה של גורן? ת. בתקופה הזאת כפי שאמרתי קודם, היתה בעייתיות כיוון שדלק צריכה להגיש את המאזן שלה עד מחצית מרץ 91. סביר להניח שהיה דין ודברים בין דלק, אמישרגז ועוה"ד. צו המניעה לא נולד בחודש מאי. זה נוגע לתקופה שדלק צריכה לפרסם את הדו"ח"

(עמ' 154 שורות 1-10)

הנאשם מעיד בביהמ"ש על מצב משפטי שנולד בעקבות צו המניעה, שיצא מלפני כב' השופט גורן (ס/14). יתר על כן, נאשם 2 מדגיש, כי עוד טרם יצא צו המניעה אל אוויר העולם, המצב המשפטי היה נתון ובלשונו: "צו המניעה לא נולד בחודש מאי". בהודעתו ברשות, מעיד הנאשם אחרת. החוקרת, רוני בלקין, שואלת מה הבין הנאשם או הסיק מפרשת אמישרגז - דלק ותשובת נאשם 2:

"...לא הייתי מעורב בצד המשפטי. אני לא יודע מה הקשר בין תביעת אמישרגז ודלק לעניין ישקר.

ש. האם אז החלטתם לשלוח את דוחות ישקר רק לרשות ניירות ערך?
ת. אני לא החלטתי. שאלת אותי כבר 100 פעם את אותה שאלה ואינך נוהגת בהגינות.

ש. האם אז החלטתם לשלוח את הדוחות רק לרשות?

ת. זה לא רלבנטי לא מתקשר ולא שייך"

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/2 גיליון 4 שורות 10-17)

עינינו הרואות, בחקירתו בביהמ"ש מבקש הנאשם לצקת יסודות לבסיס הגנתו. הנאשם 2, משפטן, כמי שהיה יועץ משפטי של חברת דלק, מדבר דבר דבור על אפניו על צו המניעה שריחף בחלל האוויר, ועל מצב משפטי שהכל מודעים לו ודנים בו.

שנתיים קודם לכן, בעת חקירתו מדגיש הנאשם בצורה שאין בלתה, כי אינו יודע מה הקשר בין תביעת אמישרגז ודלק לעניין ישקר. גדולה מזו: "זה לא רלבנטי לא מתקשר ולא שייך".

בנושא העברת הדוחות:

תחילה ביקש נאשם 2 להרחיק עצמו מאופן העברת הדוחות: "אני לא ממונה על משלוח דיווחים לרשויות. אני לא נתתי הוראה זו או אחרת איך לשלוח את הדוחות" (ת/3 גיליון 1 שורות 28-29). ובהמשך:

"ש. ממתי ידעת כי החברה מצרפת את דוחות ישקר וטכנולוגית להבים רק לדוחות שהיא שולחת לרשות?"

ת. איני יכול לומר בדיוק מתי. זה משהו שהתחיל מזמן. המעשה הסתבר לי בזמן בירור המשפט שניהל נגדנו ורטהיימר. אז בהודעה שמסרו לביהמ"ש וגם לרשות ניירות ערך נודע לי על עובדות שהיה צריך לשלוח את הדוחות גם לבורסה ולרשם החברות ומייד זה תוקן.

ש. ממתי ידעת ששולחים רק לרשות?"

ת. לא יכול להגיד לא זוכר. אני רק יכול להגיד שלא עסקתי בזה והדיווחים נעשו כמו שצריך לעשות, הרשות קיבלה את הדוחות לא הופנה תשומת לבי שהרשות העירה שהדיווח צריך לעשות בצורה אחרת. אני ידעתי שמדווחים כמו שצריך לדנוח... אני פעלתי כאן כמנהל כללי מתוך הנחה שהדברים שנעשים נעשים כמו שצריך לעשות. לא פעלתי כמשפטן. אני יושב פה כמנהל כללי ולא עומד לבחינה כמשפטן. כמנהל כללי איני אמור לטפל בזה, והערכת הדברים נעשים כמו שצריך. כשנודע לי שצריך לעשות אחרת זה תוקן."

(הדגשות שלי - ד.ר. ת/3 גיליון 2 שורות 24-7)

הנאשם מביט במסמכים שנלוו לצרף הדוחות הכספיים לרשות. מסמכים חתומים על ידו, מזהה את חתימותיו ונצמד לגרסתו שלא היה מודע לעובדות הרשומות במסמכים טרם שנת 1996: "... שהרשות ביקשה ליתן גם את הדוחות של שנים קודמות. עד אז לא היתה בעיה בכלל" (עמ' 135 שורה 27). הנאשם חתום על המסמכים, אך הוא לא ידע, כביכול, על תוכנם.

בחקירתו ברשות לניירות ערך מיום 11.8.98, נשאל הנאשם מדוע נהגה דסקש לצרף את הדוחות של ישקר רק לרשות, ולא עשתה כן בדוחות שהגישה לבורסה. תשובת הנאשם "לא יודע". ובהמשך:

"ש. מי יכול לענות לי על השאלה?"

ת. לא יודע... אני לא יכול לענות לך למה נהגה ככה. כנראה שחשבו שזאת הדרך הנכונה.

ש. מי חשב?"

ת. לא יכול להצביע על מישהו ספציפי. מה שנעשה זה לא בחדרי חדרים הכל גלוי והכל בכתובים. אין לי מה להוסיף לכתוב.

...

ש. מי יכול לענות לי על השאלה מדוע החברה נקטה במדיניות דיווח שכזה?"

ת. אני לא יכול להסביר.

ש. מר תדמור אתה מנכ"ל החברה - האם ההחלטה הזאת התקבלה בלא ידיעתך?"

ת. יתכן.

ש. אחד את השאלה: האם אתה מר תדמור מנכ"ל החברה לא ידעת כי החברה החליטה לנקוט במדיניות דיווח כפולה. האחת לרשות אליה צירפה את הדוחות הכספיים והשניה לבורסה אליה לא צרפה את הדוחות הכספיים של החברות הכלולות?"

ת. לא זוכר, אני גם לא אמור לזכור.

ש. מי קיבל את ההחלטה?"

ת. לא יודע.

...

ש. מה היתה מטרת הדיווח הכפול?"

ת. לא היתה שום מטרה ושום כוונה. היא נהגה כפי שנהגה משום שכך היא חשבה לנכון. לא היה פה שום כוונה לנהוג לא בסדר. זו חברה עם מסורת של שמירת סדר

וחוק. זו חברה ציבורית עם רקורד טוב ולא היו פה כוונות כל שהן, כלומר שעשו זה מתוך הנחה שכך צריך לעשות ואם התגלה שמהו פורמלי לא בסדר, אז זה יתוקן.
 ש. כחברה שפועלת כחוק, מדוע החלטתם שלא לצרף את הדוחות של החברות הכלולות גם לרשות ולבורסה כמתחייב בחוק?
 ת. אני לא חושב שהיתה החלטה כזאת. היה נוהג בחברה והחברה חשבה שהנוהג מקובל. הרשות לא הפנתה תשומת הלב שלנו לכך. החברה לא הסתירה כלום. החברה לא הסתירה שום עובדה. אני לא עוסק באופן ספציפי בדיווח ואני לא יכול לענות לך"

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/1 גיליון 7 שורה 27 עד גיליון 9 שורה 3)

ובחקירה מיום 22/10/98:

"ת. אני יכול לענות רק מה שאמרתי בחקירה הקודמת. אני לא עסקתי במשלוח הדוחות, עסקו בזה במזכירות ובהנהלת החשבונות. אני לא נתתי שום הוראה איך לשלוח את הדוחות. אני לא אחראי על מעשיהם של אחרים, באחריות פלילית.
 ש. מיהם האנשים במזכירות ובהנהלת החשבונות אשר היו אחראים על משלוח הדוחות?
 ת. מזכיר החברה - שלמה כהן, ובהנהלת החשבונות היה עמוס בנקירר וג'ון בוק. מי שאחראי על הכנת הדוחות הפיננסיים זה הנהלת החשבונות היו תקופות שהיה ג'ון בוק והיו תקופות שעמוס בנקירר".

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/2 עמ' 1 משורה 25 עד גיליון 2 שורה 1)

ובהמשך:

"ש. מממצאי החקירה עולה כי אתה הוא זה שקיבל את ההחלטה לשלוח את דוחות ישקר לרשות בלבד - תגובתך?
 ת. לא נכון.
 ש. מי קיבל את ההחלטה?
 ת. אני לא יודע. לא עסקתי בדיווח לא עסקתי במשלוח הדוחות, ולא קיבלתי שום החלטה לשלוח בצורה זו או אחרת.
 ...
 ש. גם אחרים שנחקרו בפרשה ייחסו לך את קבלת ההחלטה - תגובתך?
 ת. אני לא נתתי הוראה. הנחתי שהדיווח בסדר. לא התכוונתי ולא הייתה לי כוונה לעשות משהו לא בסדר. לא הטעינו ולא הייתה לנו שום כוונה להטעות.
 ...
 ש. האם הנחת כי צירוף דוחות ישקר טכנולוגית להבים ותפרון רק דוחות ששולחים לרשות הוא בסדר?
 ת. אני אענה רק מה שאני יודע. אני הנחתי שהדיווח כפי שהוא נעשה הוא בסדר.
 ש. איך נעשה הדיווח?
 ת. כפי שנעשה.
 ש. איך?
 ת. יש אנשים בחברה שזה עבודתם והנחתי שמה שהם עושים זה בסדר.
 ש. מממצאי החקירה עולה כי ידעת ושוחחת על כך עם חבריך בדסק"ש; אשל, בוק, בנקירר, וכהן כי חובת הדיווח היא לשלוש הרשויות; רשם החברות, בורסה ורשות, וכי במשלוח הדוחות לרשות בלבד אתם עוברים על החוק - תגובתך?
 ת. לא נכון"

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/2 גיליון 6 משורה 25 עד ת/2 גיליון 8 שורה 21)

הנה נא בהודעתו זו מסיר נאשם 2 כפפותיו. האחריות הינה של עוזריו הבכירים - לא שלו. עוזריו הבכירים הם האמונים על ביצוע זוטות כמו דיווחים וצירוף דוחות כספיים. זה לא מתפקידו, לא מעניינו ולא מאחריותו.
 גרסת הנאשם בביהמ"ש שונה בתכלית השינוי. הוא זה שהחליט על הדיווח כפי שהוצע: "לאחר שקראתי את החומר אני אומר שזה נעשה בהסכמתי וידיעתי" (עמ' 137 שורה 30). בהמשך:

"...אני חוזר ואומר היום אני עומד בפני ביהמ"ש ואומר דברים ברורים, אני אחראי, אני קיבלתי החלטה. בחקירה לא זכרתי דבר, לא היה צריך לעשות את זה. כל מה שעשינו נעשה לטובת בעלי המניות..." (עמ' 144 שורות 3-5).

עו"ד וגמן, דוחק בעד חזור ודחוק שבשנת 91 ידע גם ידע, שחובת דסק"ש לצרף הדוחות הכספיים של חברות ישקר. תשובת הנאשם 2: **"לא היה ברור לי בכלל"** (עמ' 140 שורה 6). תשובה זו אינה מתיישבת עם ישיבת הנהלת דסק"ש מיום 13.1.91 (ת/101). עפ"י הפרוטוקול החתום ע"י נאשם 2, הוא דיווח על החלטת הרשות, לחייב את דסק"ש לצרף לדוחותיה הכספיים את הדוחות הכספיים של חברות ישקר, טכנולוגית להבים ו-תפרון אחזקות: **"התקיים דיון בעניין וסוכם לפעול לשינוי החלטה זו"** (ת/101 למטה).

הזכרתי לעיל, את פניות פרקליטיו של הנאשם 2 במהלך חקירותיו. לגישת הנאשם לא התייעץ עם פרקליטיו, במהלך חקירותיו (עמ' 168 שורה 1). לדבריו, כל ששוחח עם הפרקליטים עו"ד יגאל ארנון, ועו"ד ד"ר אמנון גולדנברג, היה בעניין נסיעותיו לחו"ל. עו"ד יגאל ארנון פונה אל עו"ד ברק, ושואל: **"...הוא רצה לדעת אם יש טעם שיבוא לדבר אתנו בענייניו של דב תדמור והאם שיחות מעין אלה נהוגות ומקובלות, שכן לא היה רוצה לחרוג מהמקובל..."** (ת/139). הנאשם העיד בביהמ"ש, כי פנייתו לעו"ד ארנון באותה תקופה היתה בקשר לדרכונו (עמ' 168 שורה 14). הוא לא התייעץ עמו בנושא החקירה. דבריו אלה של הנאשם, מוזרים למדי. הנאשם ממלא תפקיד ציבורי כלכלי רב מעלה, כוח וחשיבות. הנאשם מואשם בעבירה פלילית, לא פשוטה, ולדידו כל שפנה לפרקליטיו היה בנושא דרכונו !?

ת/104 הינו פרוטוקול של ישיבת מועצת המנהלים של דסק"ש. שנתקיימה בימים 28.8.95 ו- 29.8.95. נאשמים 2-3 דיווחו על הבעיות הכרוכות בהודעת משפחת וורטהיימר להפסיק מסירת דוחותיה הכספיים של ישקר לדסק"ש, כבעבר. בין השאר דווח, שנבדקו גם אפשרויות חשבונאיות לעריכת הדוחות הכספיים של החברה ללא תלות בקבלת הדוחות הכספיים של ישקר. דווח על פניית ישקר לביהמ"ש בבקשה לאסור על דסק"ש לפרט בדוחותיה הכספיים את הרווחים של ישקר וכל נתונים כספיים אחרים הנוגעים לפעילותה. עו"ד כהן הציג את נימוקי הבקשה של ישקר לביהמ"ש. (ראה ת/104). לא נאשם 2 ולא נאשם 3 מצאו לציין בישיבת מועצת המנהלים, ולו במילה אחת, את שיטת הדיווח, שנפרסה לאורך 5 שנים, של החברה לבורסה, לרשם החברות ולרשות.

לא זו אף זו, הנאשם 2 שמש בתפקיד רם ונכבד. רב ניסיון, הישגים והצלחות עסקיות רבות ומשוכללות. הנאשם יודע היטב חובותיו כשותף, ובוודאי חובת הנאמנות שחב כדירקטור בחברות ישקר. הנאשם לא מצא לדווח לשותפיו, להנהלת חברת ישקר, בה כיהן כדירקטור, על "הפתרון" בו בחר לייצג בדיווח לשלושת הרשויות, כמו לא על מסירת דוחות ישקר לרשות. לא מדובר על העדר דיווח בישיבה האחת. מדובר על העדר דיווח ועדכון, שנמשך לאורך מספר שנים.

הנאשם 2 נשאל בבית המשפט, הכיצד הסתיר נתון זה משותפיו, למרות שהדבר היה בניגוד לעמדתם ורצונם המפורש. הנאשם הניע לשונו, ותשובה לא נתן (ראה עמ' 186 ש' 12-16). לאמור, דרכו של הנאשם עם שותפיו העסקיים, אינה שונה מהותית מדרכו במשפט. הנאשם בוחר מה לגלות ומה להסתיר על פי העדפותיו הנקרות באותו עניין. קו האמת אינו קו מוכר המדריכו בדרכו.

ועוד, הנאשם 2 נשאל, לו היו פונים משקיעים להתעניין באותם דוחות שלא פורסמו, האם דסק"ש היתה מפנה את המשקיעים לעיין בדוחות ברשות. תשובת נאשם 2 מפליאה:

"לא, אם היו פונים היינו נותנים להם".

(עמ' 186 ש' 24).

לשמוע ולא להאמין.

לדברי נאשם 2 בביהמ"ש - לאחר שנטל, כביכול, אחריות על "הפתרון", והכה משהו על חטא - דסק"ש לא היו מהססים וחושפים בפני המשקיעים את הדוחות הכספיים של ישקר. דוחות כספיים, שבגינם בוצעו מעשים שלא ייעשו, לו רק ביקשו משקיעים אלמונים פלמונים את הדוחות, היו מוסרים להם !!

קשה, קשה מאוד, לקבל דבר מדבריו של נאשם 2. יתר על כן, נאשם 2, היה מוסר את הדוחות לאותם משקיעים, וממשיך להסתיר את הדוחות מאותם רבים רבים של משקיעים, שלא ידעו את שאינם יודעים. רבים רבים של משקיעים, שהאמינו בהגינות מנהלי דסק"ש, שהאמינו שחובת הגילוי הינה נר לנגד עיניהם של מנהלי דסק"ש, כמו שחובת הגילוי הינה עיקרון בסיסי בשוק ההון, עיקרון חרוט עלי חוק. עיינו הרואות, הנאשם ב"מיטבו". בתשובה ספונטנית וישירה, מסביר כי מנקודת מבטו ניתן להפלות בין משקיעים שונים. אלה שיודעים לשאול יופנו אל המקורות. כל האחרים, יסברו שהם יודעים, ולא יידעו שהם מוטעים במתכוון.

סיכום ביניים: לא ניתן להתבסס על עדותו של נאשם 2 בבימ"ש. אין בעדותו בבימ"ש, ולא כלום.

הרחבתי בניתוח עדותו של נאשם 2, ולא בכדי. נאשם 2 היה ראש וראשון לדעת את נתיבי הצעידה ל"פתרון". נאשם 2 ידע והכיר כל תו ותג איבחה וקול של הדמויות שנטלו תפקיד יחד עמו, תחת הנהגתו, בגיבוש ה"פתרון", והוצאתו אל הפועל. נאשם 2 השתרך בתשובותיו עיוה אותן לעקלקלות מיוחדת המעידה נגדו. על המחשבה הפלילית ארחיב בהמשך. בשלב הזה, ניתן לומר, כי התנהגותו של נאשם 2, כפי שנשקפה במהלך חקירותיו ברשות, מצביעה על מלוא הכרתו הפלילית.

נאשם 3

בפרק העובדות הבאתי את עיקרי גרסתו של נאשם 3, כפי שפורטו על ידו בתצהירו, שהוגש במסגרת חקירתו הראשית. למעשה, נאשם 3 אינו מסיר משכמו עול אחריות לרבים מן המעשים המיוחסים לו עלי כתב האישום. יתר על כן, נאשם 3 דיבר בבית המשפט, ומכלל עדותו ניכרה הכרת מחויבותו ונשיאתו באחריות למהלכים והצעדים, שהובילו אותו ואת חבריו לכתב האישום אל ספסל הנאשמים.

נאשם 3 תיאר בדקדקנות את שיחותיו עם נאשם 2, נאשם 4 ואחרים. מר שלמה כהן חידד את הזהרותיו והדגשותיו בפני נאשם 2, כי אי צירוף הדוחות הכספיים של החברות הכלולות, הינו מעשה העולה כדי עבירה פלילית וחושף את דסק"ש גם במישור המשפט האזרחי. מר כהן אישר לתובעת, כי ידע בשנת 1991 על בקשת הפטור ועל תוכנה. התובעת שאלה:

ש" - בעצם הגשת בקשת הפטור לגבי שנת 90, לגבי החברות המדוברות, חברת דסק"ש למעשה מצהירה שהחברות הללו הם חברות כלולות מהותיות בשנת 90, ומאחר ואינה רוצה לצרף את דוחותיה, היא מבקשת פטור?
ת - זה נכון שביקשו לגביהן.
ש - תאשר לי שהיית מודע להסדר החוקי שבמידה ודוחות של החברה כלולה צורפו על פי החלטת החברה הציבורית לדוח השנתי שלה, הרי בשנה שלאחר מכן, ברבעונים הבאים, צריך גם לצרף את הדוחות של אותה חברה?
ת - נכון."

(ההדגשות שלי ד.ר. - עמ' 207 ש' 30 עד עמ' 208 ש' 5)

נאשם 3 חזר וציין בבטחון, כי היה זה הוא שהציע לכתוב לרשות, כי הדוחות הכספיים מצורפים רק אליהם. הנאשם אימץ את דבריו בחקירתו, כדלהלן:

ש" - אתה כיועץ משפטי של החברה יודע כי החברה עומדת לפעול בדרך עבריינית. מדוע נתת ידך לכך?
ת - לא נתתי את ידי לכך. אני מבחינתי לא מסוגל לכפות החלטה כזו או אחרת. אני רק יכול להבהיר את משמעויותיה. יתרה מכך, כאשר נוכחתי שהמנכ"ל דבק באפשרות של צירוף לעותק המוגש לרשות בלבד, אמרתי לו, אם זו תהייה החלטתך, לפחות תאמר לרשות בכתב שזה מה שאתה עושה. זה הרעיון של המכתבים שנשלחו לרשות. בנוסף לכך בסוף אותה שיחה אחרי שכבר התקבלה ההחלטה והתחילו לצאת מחדרו, שוב אמרתי לו שמה שהוחלט לעשות הוא עבירה על החוק. האם הוא בטוח שזה מה שהוא רוצה לעשות בייחוד שהוא גם עורך דין, הוא הבין את המשמעות. על כך הוא ענה ואת התשובה הזו אני לא אשכח: 'צריך גם

להגן על החברה ובעלי המניות'. זה בהקשר של החשש שצירוף כדת וכדין יגרור את החברה לתסבוכת עסקית עם ישקר ויגרם מן הסתם נזק.

ש - כעורך דין היה לך ברור כי גם אם אתה מיידע את הרשות שאתה מצרף רק לה, אין בכך לפטור אותך מקום שהחוק מחייב אותך לצרף את הדוחות והרשות לא נתנה פטור - מדוע אפוא נתת ידך לביצוע העבירה?

ת - אני חוזר. אני לא נתתי ידך לביצוע העבירה. אילו הדבר היה נתון להחלטתי לא היה נעשה הדבר הזה. לא היה לי אינטרס לעשות דבר שהוא בניגוד לחוק.

ש - מדוע אפוא ביצעת את ההחלטה?

ת - ביצעתי את ההחלטה כי זה תפקידי. אני יכול להתפטר אך איני יכול לומר איני עושה את עבודתי.

ש - הפקודה היא בלתי חוקית בעליל. מדוע לא סירבת לבצעה?

ת - יתכן שטעיתי בשיקול הדעת, אך עם זאת ההחלטה אז כמו כל החלטה אחרת, אני יכול או לבצעה או להתפטר מתפקידי. לפחות תחושתי דאז היתה שאם אכן מודיעים לרשות שזה מה שנעשה, ההודעה הזו תקטין מחומרת העניין."

(ההדגשות שלי ד.ר.ת/112 - עמ' 5 ש' 33-7)

נאשם 3 מבקש להתמזער בחלקו, אבל מודעותו והבנתו מלמדים על הכרת אחריותו. היועץ המשפטי של דסק"ש, קרא את התמונה בצורה בהירה ונכוחה. ההחלטה שנתקבלה מלפני נאשם 2 וחבר עוזריו הנאמנים, היתה לפעול בניגוד מפורש לחוק. נאשם 2 בחר לייילך לא בדרך פתלתלה של בין הטיפות, אלא בדרך עבריינית, טפופה, שלמה וברורה.

היועץ המשפטי ידע, שבמכתבים לרשות אין דבר וחצי דבר, כדי להפיג ולהסיר את האי חוקיות הטבועה בהחלטת המנכ"ל (עמ' 211 ש' 7). לדבריו, אמר את הדברים בישיבה: "...באופן חד משמעי נאמרו הדברים ונאמרו בצורה ששמעו אותם אחרים שצירוף לרשות בלבד אינו תואם את החוק. כל מי שנכח בישיבה חייב היה לשמוע זאת..." (עמ' 211 ש' 9, ת/113 עמ' 5 ש' 22-18).

היועץ המשפטי של דסק"ש, נאשם 3, ידע ידוע היטב, כי אי צירוף הדוחות הכספיים לבורסה ולרשם החברות, פירושה - הסתרת הדוחות מן הציבור.

נאשם 3 אישר בבימ"ש, בלא הסתייגות, את דבריו בחקירתו ברשות (עמ' 211 ש' 24):

"ש. למה זה נעשה כך.

ת. הגשה לבורסה ולרשם החברות פרושה גילוי לציבור ולכן לא צורפו הדוחות לעותקים שהוגשו לרשות האלה.

ש. הגשת הדוחות של ישקר, תפרון, וטכנולוגית להבים לרשות ניירות ערך אין פרושם גילוי לציבור?

ת. כנראה רק חשוב, שזה לא יגיע לידיעת הציבור..."

(ת/115 עמ' 5 ש' 10-4)

ביתר תוקף, נאשם 3 מאשר בעדותו בביהמ"ש את דבריו בחקירתו בנושא בחירת דרכי הפעולה, האלטרנטיבות, שנשקלו ע"י המשתתפים (עמ' 211 ש' 28-26):

"ת. ראשית לשאלה זו לא היה ענין של הסכמה לנקוט בשיטה.

וב. וזה העיקר ההחלטה לא נתקבלה כאימוץ של פרקטיקה כזו או אחרת שבחברה נוקטת בה אלא מתוך מגוון האפשרויות שהוצגו בחר המנכ"ל בדרך שנראתה לו "נאותה", הכי מתאימה לפתרון הבעיה שהטרידה אותו בנושא ישקר.

ש. אילו אלטרנטיבות נוספות הוצאו לפתרון הבעיה?

ת. ככל שאני זוכר האלטרנטיבה האחרת היתה לצרף דוחות כספים רק לעותק אחד שמוגש לכל אחד מהרשויות, בעיקר המשמעות היא לגבי הבורסה. ואת בעותקים המשוכפלים המופצים לחברי הבורסה, באמצעות הבורסה, להגיש ללא הדוחות המצורפים.

האלטרנטיבה הנוספת היתה כפי שבפועל נקטה החברה השקעות דיסקונט כלומר צירוף רק לרשות.

האפשרות השלישית צירוף מלא לכל עותק שיוצא מהחברה.

ש. מדוע נפסלו האלטרנטיבות האחרות?

ת. זו היתה החלטת המנכ"ל.

ש. כיצד הסביר דב תדמור את החלטתו?

ת. החשש שצירוף הדוחות אפילו נעשה לעותק אחד שמוגש לבורסה ולרשם יהווה פרסום של הדוחות לציבור ויגיע לידיעת הציבור באמצעות העיתונות ואמצעי התקשורת. ולכן נקט באלטרנטיבה של צירוף רק לרשות".
(הדגשות שלי – ד.ר. – ת/112 עמ' 2 עד ש' 32 ועמ' 3 ש' 12)

נאשם 3 אינו מתכחש לתרומתו הניכרת לקידום וביצוע החלטת נאשם 2. נאשם 3 ניסח את המכתבים הנלווים והדוחות המיידיים, נאשם 3 ביצע את הצירוף הסלקטיבי, והפצת הדוחות הכספיים בניגוד לחוק, (ת/112 עמ' 24 ש' 8-9).
אביא מדבריו בביהמ"ש בנקודה זו:

"ש: אם אשל אמר מספר פעמים שמטרת השיטה היתה למנוע פרסום הדוחות אתה מסכים.
ת: כן.

ש: תאשר לי שאתה ניסחת את כל המכתבים הנלווים והדוחות המיידיים?
ת: כן.

ש: על חלק מהם אתה לא חתמת אבל את כולם ניסחת.
ת: כן.

ש: במשלוח המכתבים הנלווים ו/או הדוחות המיידיים האלה עזרת למעשה להוציא את החלטת תדמור לפועל נכון.
ת: נכון.

ש: בהפצת הדוחות במתכונת חסרה לבורסה ולרשם החברות גם כן עזרת להוציא את החלטת תדמור לפועל.
ת: נכון.

ש: מפנה לת/113 עמ' 6 שורות 13-19: 'הם מנסים לגלגל אחריות על מישהו אחר. ש. גם אתה אומר שאין לך אחריות. ת. הייתי חלק מהמעשה האחריות שלי היא שהגשתי את הדוחות כפי שהוגשו. האחריות נובעת כולה מהחלטת המנכ"ל. כל מי שהשתתף בביצועה הוא אחראי'. מאשר?
ת: מאשר."

(עמ' 212 שורות 19-4).

על משמעותם של המכתבים הנלווים, אעמוד עוד בהמשך בפרק ההטעיה. כאן אציין, כי הסירכות הדביקה במכתבים הנלווים לעבירות הפליליות בולטת. נאשם 3 "כיכב" בנושא.

תרומתו כיועץ משפטי לפרישת כסות פרוצדורלית, שגרתית ו"מרדמה", באמצעות המכתבים הנלווים - משקיעה אותו עמוק בבור האפל של מתכנני העבירה ומבצעה.

נאשם 3, מר שלמה כהן, העריך בחקירתו הראשית, בהמשך לחקירתו ברשות, כי עמידתו על קיום החוק היתה מביאה לפיטוריו או לניטרולו. נראה שהדירקטוריון לא היה נותן יד למעשה זה. ברם, הדירקטוריון לא דווח, ולא קצת שבמקצת, לפעולות הבלתי חוקיות שבוצעו בהנחיית המנכ"ל (ראה ת/104, ת/105, ת/106, ת/112 עמ' 23 ש' 30 ועד הסוף, עמ' 219 ש' 9-5).

בחנתי עדותו של נאשם 3 בבית המשפט בקב חומטין. השתכנעתי, ניתן להסתמך על חלקים נכבדים מעדותו.

לא אוכל לקבל פרשנותו של נאשם 3 לענין המכתבים הנלווים (כפי שיפורט בהמשך). כמו כן, לא אוכל לקבל עדותו בנושא גישת מר תדמור ובנקירר: "...שעסקו בדוחות הכספיים של החברות המדוברות והכירו אותם, היתה שבעיני דסק"ש אין בדוחות כספיים אלה מידע שחשוב להדגיש בפני או להביא לידיעת הציבור השוקל החלטת השקעה במניות דסק"ש, מעבר למידע הבא כבר לידי ביטוי בדוח התקופתי של דסק"ש, ושעניינית לא ייגרם לציבור הזה נזק כתוצאה מכך שהדוחות הכספיים הללו אינם מצורפים בשלמותם. זאת – להבדיל מעיני החוק, המחייב להביא אותם דוחות כספיים בשלמותם לידיעת ציבור זה ע"י צירופם לדוחות הכספיים של דסק"ש. (ב.מ. 2 עמ' 14 ש' 31 עד עמ' 15 ש' 4)

הנאשם 3 נראה כאן כמי שמכין קו הגנה, לענין "כוונתו הפלילית". דברים אלה לא צוינו על ידו בחקירותיו ברשות. למשמעות עובדה זו.

פרקליטו המלומד של נאשם 3 אינו מסכים עם קביעה זו. הסניגור המלומד הביא בסיכומיו מדברים, שמסר נאשם 3 בחקירתו ברשות (ת/112 עמ' 9 שורות 2-5). עיון בדברים אלה מלמד, כי אין בהם לשמש עוגן ויסוד לקו ההגנה, שהוצג במהלך עדות נאשם 3 בביהמ"ש. הסניגור, בלמדנותו, ביקש לצטט מדברים שאינם קשורים, ולחברם לענייננו (ראה סיכומי הגנה, פרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02, עמ' 57-58).

הסניגור המלומד ציטט בסיכומיו מדברים שמסר הנאשם בתצהירו, כמו למשל: "...ההבנה שלי שאי הצירוף לבורסה ולרשם החברות במקרה הנדון אינו מסתיר מהמשקיעים במניות דסק"ש מידע שחשוב להם..." (במ/2 עמ' 11 שורות 26-27).
הווי אומר, נאשם 3 לא נסמך על הערכות מומחים, על הערכות אנשי מקצוע, אלא על הבנתו, שלו, כיועץ משפטי. בהמשך:

"...התחושה של האנשים בדסק"ש, ה"ה תדמור ובנקירר, שעסקו בדוחות הכספיים של החברות המדוברות והכירו אותם, היתה שבעיני דסק"ש אין בדוחות כספיים אלה מידע שחשוב להדגיש בפני או להביא לידיעת הציבור השוקל החלטת השקעה במניות דסק"ש, מעבר למידע הבא כבר לידי ביטוי בדוח התקופתי של דסק"ש, ושעניינית לא ייגרם לציבור הזה נזק כתוצאה מכך שהדוחות הכספיים הללו אינם מצורפים בשלמותם. זאת – להבדיל מעיני החוק, המחייב להביא אותם דוחות כספיים בשלמותם לידיעת ציבור זה על ידי צירופם לדוחות הכספיים של דסק"ש..."

(במ/2 עמ' 14 שורה 31 עד עמ' 15 שורה 4).

שוב, נאשם 3 אינו מציין "מומחה" כלשהו, אלא מדבר על תחושות שנקלטו בקרבו. יושם אל לב, מדובר בתצהיר, שהוכן במשרדו של עו"ד וגמן. תצהיר שכל מילה בו מדודה ובדוקה.

להדגיש, מדובר ביועץ משפטי. בחקירותיו ברשות ובביהמ"ש נקב ירד למעמקי תחושות ורגישויות, שם פתח קופסא עצמית פרטית לחלוטין לגלות עוצמת התלבטותו בסוגיות תיק זה. האיש משפטן במקצועו, ובתפקידו יצא כנגד המנכ"ל עתיר סמכות וכוח להזהירו מהסתבכות פלילית ותביעה אזרחית. האם באותו מעמד לא היה נאחז ונשען על מוצא חוקי, שאין בדוחות החברות הכלולות מידע שחשוב להביאו לידיעת הציבור – לו זה היה רלבנטי או מועלה באופן כלשהו ע"י מי מהמשתתפים באותן פגישות !!
התשובה ברורה מאליה.

לא אחד מהמשתתפים הציע דרך מילוט, או אפשרות חוקית להתמודדות, מפני שכולם כאחד ידעו, שאין באפשרות זו ראשית דבר.

הסניגור המלומד ניתח והמחיש באמצעות מסמכים כיצד טרחו נאשמים 2, 4 ו-5 על הכנת בקשות הפטור, והכרוך בהן, מספר שנים טרם נתגבש ה"פתרון". הכל בכל, בלא בקשת ייעוץ מנאשם 3, ובוודאי בלא מעורבותו.

הסניגור ביקש בניתוחו ללמד על חלקו המשני של נאשם 3 בביצוע העבירות. ניתוחו הבהיר של הפרקליט המלומד מוכיח, שכל עוד צעדו הנאשמים בנתיב הלגיטימי שמרו את היועץ המשפטי מחוץ לתמונה. ברם, משנוחלה תקוותם לקבל ה"פטור", פנו אל היועץ המשפטי, ובצוותא חדא עמו, הטו דין, בהולכים החברה לנתיב פלילי למהדרין.

כללו של דבר : בעת ביצוע העבירה קלע נאשם 3 בכף הקלע.
מצד אחד, הכיר בכל מאודו, ובכל ישותו, כי הוא וחבריו מגבשים "פתרון", שהינו בלתי חוקי. מצד שני, במצבו הפיזי (כמפורט על ידו בתצהירו) ביקש שלא להסתכן באיבוד משרתו. נאשם 3, לאחר שהתריע בפני נאשם 2 וחבריו לספסל הנאשמים התעשת, והחל לפלס הנתיב הפלילי, ולכבשו. נאשם 3 רקח, יזם וביצע. הנאשם ניסח מכתבים, חתם על אחרים, וידא הפצת הדוחות, ועשה כל שנדרש למימוש מטרתם המשותפת להסתרת הדוחות הכספיים של שלוש החברות, תוך הטעיית ציבור המשקיעים.

נאשם 5

בפרק העובדות הבאתי את עיקרי גרסתו של נאשם 5 בביהמ"ש.
נאשם 5 אימץ בביהמ"ש את כלל דבריו במהלך חקירותיו ברשות (עמ' 224 ש' 4).

נאשם 5 העיד על ה"פתרון" שנבחר. לדבריו תמך בפתרון זה, משנודע לו עליו בזמן חתימת הדוחות או תיכף לפני זה:

"...זה נודע לי מעמוס ומשלמה, הם אמרו לי אנחנו שולחים לרשות בלבד. אני שאלתי 'זה בסדר'? והם אמרו לי 'זה פתרון'. שזה פתרון לבקשה של הרשות לצרף את הדוחות בפתרון לנו להמנע מהפצה של הדוחות לציבור. מה שוחחת עם שלמה כהן ועם עמוס בנקירר ועם דב תדמור על כך שהרשות לא יודעת שהדוחות מצורפים רק אליה?
 ת. אני לא חושב שלעולם דיברתי על השאלה הזאת. זה שאלה שלא שאלתי. אולי העדפתי לא לשאול.
 ש. מה נאמר בישיבות הדירקטוריון בקשר לבקשות הפטור, דחייתן והפתרון שנמצא לכך?
 ת. למיטב זכרוני זה לא הגיע ולא דווח לישיבות הדירקטוריון. אם מישהו היה צריך לדווח על זה זה המנכ"ל".

(הדגשות שלי – ד.ר. ת/7 עמ' 7 ש' 19-4)

ובהמשך:

"קיבלנו את הפתרון הזה ארבעתנו, שלמה, עמוס דב ואני. אני תמכתי בפתרון הזה כי הבנתי מעמוס ושלמה שזה בסדר, שזה עונה על הדרישות של הרשות. את הרעיון יזמו או שלמה או עמוס, לפי זכרוני, והם הביאו אותנו לדב ואלי. אני לא חושב שדב הוא זה שיזם אותו, כי דב לא היה יוזם משהו שונה מהחוק. שלמה ועמוס לא היו יוזמים מראש דבר שהיה נגד החוק, הם לא היו אומרים בואו נצפץ על החוק, אבל בדיעבד זה מה שיצא, זה כנראה מה שיצא... כולם קיבלו את הפתרון. קיבלנו ותמכנו בפתרון וידענו שזה פתרון זמני, כי או שהכלב ימות או שהפריץ ימות. כי אני לא חושב שמישהו בדיעבד היה חושב שזה היה נמשך 5 שנים, ושהיה לכאורה מביא לעבירה על החוק. כי בארץ חיים מיום ליום, רבעון לרבעון..."

(הדגשות שלי – ד.ר. ת/7 עמ' 9 ש' 17-1)

בהמשך:

"...זה היה הפתרון המוצע, ולקחנו אותו. לא בהתלהבות, ולא בהתנדבות. אלא זה היה הפתרון שאפשר ליישם. ברור שהיה יותר נוח אם היינו מקבלים פטור מהרשות. כי אז היינו יכולים להמשיך לפרסם את הדוחות בלי לפרסם את הדוחות של ישקר, כמו שרצינו לעשות, ואפילו בלי לשלוח אותם לרשות. ראינו בזה פתרון שאפשר לחיות איתו. לי לא היה ברור שלא עמדנו בדרישות החוק אז, כי לו הייתי יודע הייתי אומר בפרוש אז שזה לא בסדר..."

(הדגשות שלי – ד.ר. ת/7 עמ' 13 ש' 25-19)

שלושה חודשים מאוחר יותר, בחקירה נוספת ברשות, מתאר נאשם 5 את הטיפול בצירוף הדוחות. לתיאורו, האחריות לדוחות הכספיים היתה של החשב, והוא זה שהיה צריך לטפל בכל הנושא (ת/8 ש' 28).

נאשם 5 זוכר דיון, או ליתר דיוק רצון ללמוד מניסיוןן של חברות אחרות בקשר לזה (ת/8 עמ' 2 שורה 23) (ראה גם ת/8 עמ' 4 ש' 29), (ת/8 עמ' 6 ש' 14), (ת/8 עמ' 8 ש' 15). לדברי נאשם 5 בחקירתו:

"...הנושא הזה שהפתרון לשלוח לרשות בלבד נעשה עם ידיעה של היועצים המקצועיים של החברה. הם חשבו שזה עונה על דרישות התקנות או החוק".

(ת/8 עמ' 8 ש' 6-5)

האחריות להכנת הדיווח והצגתו לחברה (מנכ"ל או/ו מועצת המנהלים): "...היה בידיים של החשב, עמוס בנקירר, ... לאחר מכן הוא היה מאוד עצמאית בפעילותו בחשבות, והכפיפות היתה טכנית למרות שחמתני על הדוחות..." (ת/8 עמ' 9 ש' 26-22).

נאשם 5 לא יודע לציין בעיה: "סביב הפסקת המסחר במניות החברה הציבורית". מה דובר על כך. בדומה לא זוכר אם דובר מה עלולות להיות התוצאות: "... במקרה בו ישקר תסרב להעביר את הדוחות" (ת/8 עמ' 16 ש' 13).

הנה נא, נאשם 5 מאשר בביהמ"ש, כי היה שותף מלא לקבלת ה"פתרון", ולהגשמתו. נאשם 5 מציון. ש: "...לקחנו אותו. לא בהתלהבות ולא בהתנדבות...". הנאשמים, אליבא דנאשם 5, חשבו שמדובר ב"פתרון זמני" ו: "או שהכלב ימות או שהפריץ ימות...". רוצה לומר, גם על פי גירסת נאשם 5 בביהמ"ש, היה מוחזר, שלא מדובר ב"פתרון נאות". מדובר היה בפתרון זמני, שנסמך ויחל ל"מות הכלב או הפריץ". יותר מאלה, נאשם 5 לא דיבר עם שותפיו לגיבוש ה"פתרון" על השאלות הסובבות אותו. לא מדובר בהימנעות משיחה בעלמא: "...זו שאלה שלא שאלתי. אולי העדפתי לא לשאול...". לאמור, נאשם 5 מעיד על עצמו, כי הכיר בהיות ה"פתרון" נגוע. "פתרון", שיש לתפוס ממנו מרחק, לא לדבר ולא להתקרב.

נאשם 5 אינו מתכחש למעורבותו הרבה במעשים, צעדים ופעולות מטעם החברה לקידום ה"פתרון" והוצאתו מן הכוח אל הפועל. נאשם 5 חתם על מכתבים נלווים; נאשם 5 חתם על דוחות כספיים. טביעות אצבעותיו מוטבעות וניכרות בצעדים שנקטו על ידי דסק"ש, בעקבות קבלת ה"פתרון", צעדים הסובבים את ה"פתרון".

ב"כ נאשם 5 אינם כופרים, למעשה, לאחריותו של נאשם 5 לביצוע עבירה, לפי ס' 53(א)(8) לחוק ניירות ערך. לגישתם, מכאן ועד הרשעתו בעבירה לפי ס' 53(א)(4) לחוק ניירות ערך: "...והכל כדי להטעות משקיע סביר" המרחק רב עד ירכיטי ארץ. לשיטתם, נאשם 5 סמך על היועץ המשפטי. בכל מעשיו לא התכוון להטעות משקיע סביר.

פרקליטתו המלומדת של נאשם 5, עו"ד נויט נגב: "...בעיניו של הליימן ג'ון בוק להתנהגותו של היועץ המשפטי בהמשך. עצם העובדה שהוא מציע את ההצעה ליידע את הרשות היא הצעה שהיא חלק מהפתרון וניסוח והכתיבה של המכתבים לרשות. המכתבים שנלווים לדוחות התקופתיים שהוא מכין לחתימה, בין היתר לבוק, והוא בעצמו חותם למכתבים שנלווים לדוחות הרבעוניים. את זה לא ניתן להבין אלא כתמיכה בפתרון. מבחינתו של ג'ון בוק המכתבים של שלמה כהן ניסח היו גיבוש ויישום של הפתרון שעליו הוחלט ומבחינתו לא יכול להיות סימן ברור יותר, שהפתרון הוא על דעתו של כהן והוא אומר בענין הזה בעמ' 242...".

אני רק אפנה כאן ולא ארחיב לגבי מספר מסמכים נוספים שבהם עולה עמדת כהן בהמשך... על רקע כל הדברים האלה ברור לג'ון בוק, וכך הוא האמין, שהפתרון הוא חוקי ותקין ועומד בדרישות... (עמ' 131 החל משורה 13 עד עמ' 132 שורה 2 פרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02).

לא אוכל לקבל עמדת הפרקליטה המלומדת. אחריותו של היועץ המשפטי, עו"ד שלמה כהן, לגיבוש ה"פתרון" ולרקמת האצטלות העוטפות אותו (ראה למשל, משמעות המכתבים הנלווים בפרק - ההטעיה), הינה בולטת על פי כל אמת מידה. לבקש ללמוד מצעדים שנקטו על ידי הנאשמים - בליווי ובהנחיית היועץ המשפטי, נאשם 3 - כדי לכסות על ה"פתרון" הינו מעיקרו דדינא פירכא. נאשם 5 השתייך לתבורת המנהלים, שנקלעה, לדידם, לבעיה כלכלית שבה חברת יסקר, שהיתה עבור דסק"ש "מכרה זהב", או "תרנגולת המטילה ביצי זהב", חששה מחשיפת סודותיה המסחריים. הנאשמים העמיקו עצה, והחליטו לייצג בדרך בלתי חוקית. בדרך זו נתקלו במהמורות אותם ביקשו לכסות. כיסויים אלה - לכך נועדו על ידי הנאשמים כולם, ראה גם בפרק ההטעיה - לא יכולים לשמש תמיכה וחיזוק לנאשם 5.

פרקליטיו המלומדים של נאשם 5, עו"ד שינמן ועו"ד נגב, טוענים לעדות פתוחה וגלויה של נאשם 5. לדבריהם, מתחילת הדרך, לאורך כל חקירותיו, עמד נאשם 5 והציג עמדה עקיבה וישרה. נאשם 5 לא ידע, שמדובר בקשר פלילי להטעות משקיע סביר. נאשם 5 העריך והאמין בחבריו להנהלת דסק"ש, וכך את היועץ המשפטי, שהכשיר את פעולותיו שלו לקידום ה"פתרון". הפרקליטים המלומדים גורסים, שנאשם 5 לא שמע, בשום פנים ואופן, את אזהרתו של היועץ המשפטי על היות ה"פתרון" בלתי חוקי. הפרקליטים המלומדים מפנים לעדות נאשם 3, שלא היה מוכן לתקוע כף, ולומר בבטחון, כי אכן נאשם 5 נכח בישיבה המכרעת בה השמיע הוא את אזהרתו החד משמעית. נאשם 4, כמו נאשם 5. נאשם 4 לא שמע את אזהרותיו של היועץ המשפטי. במצב דברים זה, לא יכול היה מר ג'ון בוק, נאשם 5, לסבור כי מדובר במעשה בלתי חוקי בעליל. נאשם 5 היה רשאי לסמוך על חבריו, להנהלת דסק"ש, אותם הכיר שנים רבות כאנשים נאמנים וישרים.

בפרק הבא המוקדש לנאשם 6, מר אשל, העמקתי בניחות עדויותיו. דקתי בפרטי הפרטים של העדויות. זאת לא רק בגין ההכרעה בעניינו של נאשם 6, שהיא כשלעצמה מחייבת בדיקה דווקנית, אלא גם בשל כוחן של העדויות הנ"ל לתאר ולהאיר את מעורבותם השונה של שאר הנאשמים.

נאשם 6 נחקר ברשות במשך ימים ושעות ארוכות. נאשם 6 פרש עדויותיו בפרוטרוט. נאשם 6 כאדם קפדן, המקפיד על חוט השערה, דקדק בכל מילה ומילה שמסר. בסיום כל עדות, התייגע ועבר על עדותו, כשהוא נשמר שלא ירשמו תיבה או משפט, שאינם על דעתו. בסיומו של ניתוח, דחיתי עדותו של נאשם 6 בביהמ"ש. העדפתי את עדותו ברשות, על פני עדותו בביהמ"ש (ראה פרק נאשם 6).
בפרק זה, ציטוטים ארוכים מעדויותיו ברשות. אין מקום לצטטם גם כאן. ברם, בלא כלום לא ניתן.

"...האופציה שנבחרה לפעולה היא שיצורפו הדו"חות המפורטים רק לרשות ניירות ערך. זה האופציה הזו לא עונה על דרישות החוק. זה היה ברור לכל הנוכחים. דיברנו על זה דב תדמור, שלמה כהן, בנקירר, בוק ואנכי. אני לא זוכר שלמה כהן דיבר על אופציות אחרות, או דרך אחרת לפעול, ואני קיבלתי את האופציה שנבחרה...
כי אני נכחתי בישיבה, דיון, פגישה שבה נכחו גם דב תדמור, שלמה כהן, בוק, ובנקירר שבה אמר דב שהוא אישר ומאשר את ההחלטה לנהוג כך, כלומר לשלוח דו"חות מלאים רק לרשות ניירות ערך, זה היה בנוכחותי ובנוכחות בנקירר, שלמה כהן ובוק והוא, דב תדמור, אמר וידע שזה לא בהתאם לדרישות החוק, שדורש לשלוח עותקים מלאים לשלושת הרשויות. כולם ידעו את זה. הרעיון לצרף את המכתב לוודאי לרשות שבו כתוב 'ואליו בלבד' הניסוח הזה שלפניו אפשר אולי להבין שהדו"חות מצורפים רק לרשות, היה רעיון של שלמה כהן, אני חושב. זה היה מבחינתנו (דב תדמור, בוק, בנקירר, שלמה כהן) מעין מחשבה שאולי זה יקל על המצב"

(הדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 2 שורה 14 – עמ' 3 שורה שורה 29).

"...מאותן פגישות ודיונים בהם השתתפתי, בנוכחות דב תדמור, בוק, בנקירר, ושלמה כהן שנגעו גם בנושא הזה, אף אחד לא ערער על ההחלטה הזו שהתקבלה. אני זוכר שביותר מפגישה ודיון אחד בהם השתתפתי, אמר דב תדמור, בנוכחות בוק, בנקירר, שלמה כהן ובנוכחותי כמובן, ויכול להיות שגם פגישות השבועיות שהתקיימו בימי א' (פגישות שלגביהם, אמרתי לך, ניהל תרשומות שלמה כהן), אמר דב תדמור משהו בנוסח 'החלטנו שהפתרון לבעיה שהרשות לא נתנה לנו פטור ולהגיש עותק מלא לרשות ולא לצרף אותו לרשויות האחרות, ולהודיע לרשות את הדרך שדסק"ש בחרה במכתב. במכתב לוואי. זו דרך ביניים, כי זה לא עומד בדרישות החוק'."

ש - דב תדמור, בנקירר, שלמה כהן, אתה, ובוק, ידעתם שההחלטה הזו של דסק"ש אינה עומדת בדרישות החוק?

ת - וודאי. הרי לכן התלבטנו ולכן זו היתה בעיה, הרי זה בדיוק היה חלק נכבד מהדיונים והפגישות שלנו איך למצוא פתרון ביניים - מצד אחד לשמור על ישקר ולא להסתכסך עם הורטהיימרים, ומצד שני אי העמידה בדרישות החוק.

ש - האם אף אחד מהנוכחים לא התנגד להחלטה זו שלא תואמת את דרישות החוק?

ת - לא.

ש - האם היה מי שהתלבט?

ת - אני יודע שכולם התלבטו כי מדובר היה בהחלטה שאינה תואמת באופן מלא את דרישות החוק. אני יודע על התלבטויות האלה, כי דובר, דיברנו עליהן באותן פגישות. אני לא זוכר מילים מפורשות אבל כל הנוכחים, אותה קבוצת אנשים, תדמור, בוק, כהן, בנקירר ואנוכי. אם זה היה בישיבה שבועית אז נכחו גם נציגי אי.די.בי ומנהלים אחרים מדסק"ש - גדעון ארהרד, מיכה אנג'ל, אלי כהן מאי.די.בי מידי פעם נוכח דליה לב וליאון רקאנטי גם מידי פעם נכחו, צריך לבדוק בתרשומות אם נכחו בישיבות הספציפיות. בכל אופן, בפורום המצומצם לכולם היה ברור (בוק, תדמור, בנקירר, אנוכי) שהכבש תשאר שלמה והזאב ישאר שבע. שלמה כהן הוא זה שהסביר לנו (לי, לבוק, לבנקירר) מה החוק דורש, דהיינו, שיש לדווח לשלושת הרשויות. ההסבר הזה היה כמובן גם בנוכחות דב תדמור. וכשאמרתי שההחלטה התקבלה בקונצנזוס, כוונתי היא שהיו התלבטויות, גם הן כפי שפירטתי בתשובתי זו בנוכחות תדמור. בסופו של דבר, תדמור קיבל את ההחלטה על דרך הפעולה הזו הודיע לנו על כך והתקיימה לאורך שנים. אני זוכר ששלמה כהן הסביר לפורום המצומצם בנוכחותי, בנוכחות דב תדמור, בנקירר ובוק שאי צירוף

הדוחות של ישקר וחברות מוחזקות לבורסה ולרשם היא פעולה מנוגדת לחוק. וברור שאפשר לתבוע אותנו כמו כל עבירה על החוק. אנחנו דיברנו על כך, כל הפרום הזה, שצירוף מכתב הלוואי ובו הודעה לרשות שהדוחות נשלחים באופן מלא רק אליה תהווה אולי הקלה בסיכונים המשפטיים. מי שניסח את המכתבים לרשות היו שלמה כהן ודב תדמור".

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 מעמ' 6 שורה 4 עד עמ' 8 שורה 1).

"...ש: מתי התקיימו הפגישות והשיחות אותן פרטת בהודעתך זו באשר לבעיה ולפתרון שבדיווח דוחות ישקר?

ת: זה היה אחרי שקיבלנו את סירוב הרשות לבקשות הפטור שהגשנו ולכן אני מתכוון לסוף שנת 1990 או תחילת 1991, אז התקיימו השיחות והפגישות בהן נכחו, אנוכי, תדמור, ג'ון בוק, עמוס בנקירר ושלמה כהן בפורום לעיתים רשמי ולעיתים לא, לעיתים בשיחות מסדרון ולעיתים בישיבות רשמיות, שיחות והחלטות כפי שפרטתי בהודעה זו באשר לבעיה אם דיווח דוחות ישקר ועל ההחלטה שנתקבלה כפתרון לבעיה זו, על ידי דב תדמור בידיעת שאר הפורום ועדכנו – ג'ון בוק, שלמה כהן, עמוס בנקירר, ואנוכי..."

(הדגשות שלי. ד.ר. ת/12 עמ' 13 שורה 13 עד עמ' 13 שורה 25).

"...ש: האם ג'ון בוק, עמוס בנקירר, שלמה כהן, ודב תדמור התייחסו לענין בחומרה? או כמו שאתה התייחסת לענין?

ת: אני חושב שתדמור, שלמה כהן, עמוס בנקירר, וג'ון בוק התייחסו לענין כמוני. השיקולים היו ידועים לכולם ותדמור קיבל את ההחלטה בידיעת כולנו ואמר לנו את זה, וכולנו חשבנו שזו דרך שאפשר ללכת בה.

ש: למה?

ת: זו היתה בחירה אופציה בנסיבות הענין ויותר מזה אני לא יכול לומר היום. אני לא יודע להסביר למה לא קיבל הענין התייחסות חמורה יותר מצידנך."

(הדגשות שלי, ד.ר. ת/12 מעמ' 18 שורה 24 עד עמ' 19 שורה 2)

הנה נא, נאשם 6 מציב את נאשם 5 כשותף מלא, יחד עמו, לגיבוש ה"פתרון". נאשם 6 אינו מונה את חברי ההנהלה באופן אוטומטי – בכלל, "דיבור אוטומטי" אינו מתאים וזר לדמותו של נאשם 6, כפי שנשקפה בביהמ"ש – נאשם 6 מציין חברי דירקטוריון נוספים, כמו אלי כהן, גדעון אהררד ועוד, אך המה לא ידעו על ה"פתרון", וממילא לא נטלו בו חלק.

נאשם 4, מר עמוס בנקירר, תיאר את הישיבות הסובבות את קבלת ה"פתרון":

"...מה שעשינו בעקבות זה, זה קיימנו מספר ישיבות כדי לראות איך אפשר ואם אפשר לפתור את הבעייתיות בדחיה של בקשת הפטור של הרשות.

ש: מי נכח בישיבות?

ת: המנכ"ל, ומלבד אנוכי, נכח בהם ג'ון בוק, שלמה כהן, המנכ"ל. אני לא זוכר אם יעקב אשל נכח בהם.

ש: יכול להיות שהוא נכח?

ת: יכול להיות. לא יודע.

ש: כמה ישיבות היה מדובר.

ת: לא זוכר.

ש: מה היה טיבן של הישיבות. האם הן היו פורמליות?

ת: הישיבות לא פורמליות, הן חלק מסגנון העבודה שזה לא נקבע מראש ישיבה פורמלית. זה יותר ישיבה שאתה עומד במסדרון ואז בוא נכנס ונדבר על הנושא הזה. או קריאה של המנכ"ל בוא תעלה אלי..."

(הדגשות שלי. ד.ר. עמ' 76 שורות 18-31)

נאשם 4 נשאל בחקירתו הראשית בביהמ"ש על עמדתו של בוק, ותשובתו: "...כולנו הרגשנו לא נוח ונענו בכיסא" (עמ' 79 שורה 13). נאשם 4 לא ידע להוסיף דברים שאמר, אם בכלל, נאשם 5 באותה ישיבה.

רוצה לומר, נאשם 4 בחקירתו בביהמ"ש מעיד על השתתפותו של נאשם 5 בקבלת ה"פתרון".

כאמור, נאשם 3 אינו בטוח בנוכחות נאשם 5 בישיבה בה השמיע אזהרותיו. עם זאת, עדויותיו של נאשם 3 נהירות ובהירות :

**"...מר בוק השתתף בשיחה בה השתתפו גם ה"ה תדמור ובנקירר ואנוכי ובה החליט מר תדמור על צירוף לעותק המוגש לרשות ניירות ערך בלבד. כפי שפירטתי לעיל. בשיחה זו אמרתי והבהרתי לכל הנוכחים, שהחוק דורש צירוף לכל העותקים המוגשים לכל שלוש הרשויות...
וכן שצירוף לעותק המוגש לרשות ניירות ערך בלבד מהווה עילה לתביעה אזרחית וגם לפלילית..."**

(הדגשות שלי, ד.ר. במ/2 עמ' 21 שורות 4-7).

(ראה גם במ/2 עמ' 23 שורות 7-14).

ועוד :

"...המידע שמר בוק קיבל ממני היה זה שמסרתי בפגישה בחדרו של מר תדמור – שהחוק דורש צירוף לכל העותקים המוגשים לכל הרשויות ושצירוף רק לעותק המוגש לרשות לניירות ערך אינו עונה על דרישות החוק, כפי שפירטתי לעיל. לא מסרתי למר בוק מידע שונה מכך."

(הדגשות שלי, ד.ר. במ/2 עמ' 24 שורות 15-17).

(ראה גם במ/2 עמ' 25 שורות 7-8).

סיכום ביניים : נאשם 5 מאשר השתתפותו בישיבה בה נתקבל ה"פתרון". שאלת השאלות, האם שמע אזהרתו המפורשת של היועץ המשפטי, באותה ישיבה, על היות ה"פתרון" בלתי חוקי.

עדותיו של נאשם 3 נאמנה עלי, בכל הנוגע לאזהרות שהשמיע בנושא ה"פתרון". משנחה דעתי, כי אזהרותיו נשמעו באופן שתיאר בביהמ"ש, אזי המסקנה המשפטית המתבקשת : נאשם 5, שהיה שותף לקבלת ה"פתרון" שמע אזהרות היועץ המשפטי.

מסקנה זו מתיישבת עם עדויות נאשם 6 ברשות, כמובא לעיל. מסקנה זו מתיישבת עם עדות נאשם 4 בביהמ"ש, לפיה נטל נאשם 5 חלק והיה שותף לקבלת ה"פתרון".

פרקליטיו המלומדים של נאשם 5 טענו בנחישות, ובלהט לא מבוטל, להסתמכותו של הנאשם על "מצב משפטי" בקבלו בהסכמה, עם חבריו לכתב האישום, את ה"פתרון". ייחדתי מקום לדיון בסוגיה זו.

לגישתי, לא שרר בעת הרלוונטית מצב משפטי, כמו זה הנטען על ידי סניגורי נאשמים 2 ו-5.

בשולי הדברים, לא למותר לציין מספר תמיהות, שיש בהן כדי להחליש גירסת נאשם 5 בביהמ"ש.

א. ציטטתי לעיל מעדויותיו של נאשם 5 ברשות (7/), לפיהן השתתף גם השתתף בישיבה בה נתקבל ה"פתרון". נאשם 5 משחזר שם מחשבותיו לעת ההיא. במהלך עדותו בביהמ"ש נראה היה, פתאום, כי נאשם 5 מבקש לסגת, ולהרחיק עצמו מאותה ישיבה מכרעת.

"...אני לא זוכר שבישיבה זו התקבלה החלטה, והנושא עדיין לפי מיטב זכרוני, לא היה סגור. בהמשך, אני שמעתי מעמוס בנקירר, שכן הוחלט לנהוג בדרך זו, לי זה היה נראה סביר והיה מקובל עלי, ולכן אני חתמתי על המכתב שנשלח לרשות לניירות ערך בתחילת 91 כשאנו מצרפים לדוח של דסק"ש את הדוחות של ישקר..."

(עמ' 228 שורות 10-14)

כמו כן :

"...שלמה העיד שהוא אמר את זה בישיבה מסוימת שהתקיימה, איפה שנתקבלה ההחלטה. אמרתי מקודם שאני לא חושב שהייתי בישיבה הזו. לא שמעתי את זה ממנו. גם לא שמעתי אתה בהזדמנות אחרת."

(עמ' 230 שורות 11-13).

רוצה לומר, דברים שונים מהדברים הברורים שמסר בחקירתו ברשות.

ב. בעדותו בביהמ"ש התייחס נאשם 5 למסכת בדיקות שהוצעה, ואולי נעשתה, בענין התנהלות חברות אחרות בנושא הדוחות הכספיים של חברות כלולות. נאשם 5 ציין, כי המשימה הוטלה על היועץ המשפטי ו/או על נאשם 4. (עמ' 228 שורות 14-1).

נאשם 3 מכחיש בחקירתו ברשות תמונה עובדתית זו: "לא זכור לי דבר כזה שאני ערכתי בדיקה...אני לא התבקשתי לערוך בדיקה ולא ערכתי בדיקה. עמוס מסר פרטים..." (ת/113 עמ' 5 שורות 5-1) (ראה גם במ/2 עמ' 22 למטה).
נאשם 4, מכחיש בדומה: "ש: האם עשית בדיקה כלשהי. ת: לא...ש: איזה בדיקה ביצעת בשנת 1999 ת: לא ביצעתי שום בדיקה..." (עמ' 79 שורות 29-20).

רוצה לומר, הבדיקות עליהן נסמך נאשם 5 בעדויותיו – בדיקות להן הקדישו פרקליטיו המלומדים חלק נכבד מסיכומיהם – אינן מאוששות על ידי הנוגעים בדבר. אכן, פרקליטתו המלומדת עשתה רבות בנסיון להסביר דבריו (ראה עמ' 123 לפרוטוקול מוקלט מיום 2.1.02). ברם, הסברים הינם הסברים, אין בכוחם לשמש משען לקן הגנה.

ג. נאשם 5 מודע למעמדו המיוחד של היועץ המשפטי בשאלות שעל מדוכת דיונו. נאשם 5 הטעים מתחילת הדרך, כי לא שמע על האזהרות. נאשם 5 ניסה להתרחק בביהמ"ש מאותה ישיבה מכרעת בה התקבל ה"פתרון", חרף עמדתו הנחרצת של היועץ המשפטי. תפיסתו את מעמד היועץ המשפטי בסוגיה, שבמוקד הדיון, ניכרת גם בחקירתו מיום 10.11.98, שם ביקש אפילו לומר, כי "פתרון" דומה הוצג בפניהם, והיועץ המשפטי. עו"ד שלמה כהן קבע: "...שכנראה הפתרון הזה מקובל על ידי הרשות." (ת/8 עמ' 3 שורה 19). נאשם 5 לא היה משוכנע בתיאורו, אך מצא לצינו. עמדה זו לא הושמעה מפי היועץ המשפטי. רוצה לומר, דבריו של נאשם 5 מלמדים על אופן ראייתו את מקום היועץ המשפטי. האחרון עלול לקשרו בעבותות למעשים הבלתי חוקיים שבוצעו, וראוי "להתמודד" עמו...

כללו של דבר : נאשם 5 שימש מנהל בכיר בדסק"ש. נאשם 5 נקרא מתוך שורת מנהלים ליתן תשובה ל"דילמה" שנתעוררה בתחום עיסוקו ופעילותו בדסק"ש. נאשם 5 השתתף בקבלת ה"פתרון" יחד עם חבריו לכתב האישום. כמנהל הכספים, אחראי על מחלקת החשבות אשר חרצה אלו דוחות כספיים, הינם בגדר דוחות מהותיים של חברות כלולות, שיש לצרף לדוחות הכספיים של דסק"ש. נאשם 5 חתם על בקשות הפטור שהגישה דסק"ש מצירוף דוחות החברות הכלולות, כמו על מסמכים מהותיים נוספים, כמפורט לעיל. אמור מעתה : נאשם 5 אחראי משפטית לעבירות המיוחסות לו בכתב האישום.

נאשם 6

פרקליטיו המלומדים של נאשם 6, עו"ד ירון פירדי, ועו"ד עפר ברוך גורסים, שלא נתקיימה בעניינו של הנאשם העבירה של מסירת פרט מטעה "במטרה להטעות משקיע סביר". הפרקליטים המלומדים סוברים, ששיטת הדיווח שאומצה על ידי דסק"ש בקשר עם צרוף דו"חות החברות הכלולות, לא היתה תקינה, ולא תאמה את דרישות [חוק ניירות ערך](#) והתקנות על פיו. ברם, אין מדובר בתרמית או בהטעה מניפולטיבית או זדונית, שלשם נחקקה העבירה [בסעיף 53\(א\)\(4\)](#) [לחוק ניירות ערך](#).

לגישת הסניגורים המלומדים לא רק שיש לדחות את התזה המשפטית לה טענה התביעה, אלא בעניינו של נאשם 6, כל הקונספציה העובדתית הבסיסית של כתב האישום קרסה והופרכה כליל. לגישת הסניגורים המלומדים גם אם הנאשמים תדמור, שלמה כהן, בנקירר, גיון בוק חברו להם יחדיו למעשה קנוניה, ובצוותא חדא אף הוציאו אותו אל הפועל, הרי נאשם 6 יוצא מכלל חבורה זו. נאשם 6, אליבא דסניגוריו, לא השתתף אף לא באחד מבין המעשים המפורטים בכתב האישום, כך שלמעשה אין לו כלל "אקטוס ראוס". נאשם 6 : א. לא היה מעורב בהכנה ובהגשה של בקשות הפטור. ב. לא נכח ולא השתתף בקבלת ההחלטה על שיטת הדיווח או בדיון שקדם לה. ג. לא היה מעורב בצורה כלשהי בהכנת הדו"חות הכספיים של דסק"ש. ד. לא היה מעורב בצורה כלשהי בניסוחם של מכתב

הלואי או בהגשתם לרשויות. אשר כך, נאשם 6 אינו נכלל בין "המבצעים בצוותא", השותפים העיקריים בביצוע העבירה הנטענת.

טרם אני בא לראות ולבחון חלקו של נאשם 6 בביצוע המיוחס לו על ידי התביעה, אדון בעדותו של נאשם 6 בבית המשפט.

נאשם 6, מר יעקב אשל, עמד על דוכן העדים במשך מספר ישיבות. מדובר בבן אדם משכיל, בעל לשון חדה ומדויקת. מר אשל שמע את השאלות שהופנו אליו בבית המשפט בתשומת לב, עיין במסמכים שלפניו, ולאחר זאת השיב תשובות יסודיות, שלעיתים נתארכו מעבר לצריך. תשובותיו היו מסודרות וערוכות להפליא. התשובות נמסרו בקול בוטח, בצורה מדודה, ולא מעט תקיפה. לא ניתן היה לחתוך ולנתק קו מחשבתו. מדובר באזרח המכיר – בצדק – בערכו, ואין כמותו לדעת מה רוצה הוא להשיב, ועד היכן לחשוף צפונות ליבו, למען תרשמה בפרוטוקול בית משפט.

עדותו של נאשם 6 בביהמ"ש שונה מן העמדה אליה הגיע לקראת סוף חקירותיו ברשות. נאשם 6 נחקר ברשות, כפי שיפורט להלן, במספר הזדמנויות. התקדמות, והתגבשות גרסתו באה שלב אחר שלב. בביהמ"ש ניסה לשכל בשלבים אליהם הגיע בחקירות, ולעיתים נדמה היה, שמבקש הוא להחליף את השלבים. זה שלמעלה – למטה, וזה שלמטה – למעלה. במהלך עדותו בביהמ"ש, ניסה נאשם 6 לחזור בו מהודעתו ברשות, לפיה ידע על שיטת הדיווח לשלוש הרשויות, בסמוך לזמן אמת.

הנאשם 6 תיאר בבית המשפט, את הקשר ההדוק שהיה לו עם המנהלים בחברות ישקר (ראה למשל עמ' 320 ש' 1). השתתפות בישיבות, ביקורים, טלפונים, עדכונים שוטפים. נאשם 2 היה דירקטור, גם כן, בחברות ישקר ומעורב בכל החלטות שנתקבלו ודווחו. בלשון העד: "...**דב קיבל ממני דיווח על דברים שיש בהם משמעות, הנוגעים לחברות בהם שימשי כדירקטור, ובוודאי ובוודאי בחברה שחשיבותה לדסק"ש היתה רבה מאוד, כמו ישקר... דב תדמור, איתו עבדתי הרבה מאוד שנים, הוא אחד מאנשי העסקים הטובים במשק, הוא יושב בתוך העסק, הוא לא מהמנהלים 'המרחפים'. בעניינים שאני עסקתי, לא נעשה שום דבר שלא בידיעתו של דב תדמור. דב תדמור הוא מסוג המנהלים שהיו תמיד בתמונה וככה רצה להיות, הוא היה מעורב בהחלטות החברה**". (עמ' 320 ש' 10-11) (ראה גם הדגשות העד בעמ' 291 ש' 27-29).

נאשם 6 ציין, לשאלות עו"ד וגמן, את שיחותיו עם איתן ורטהיימר ואחרים, שטענו בפניו כנגד פרסומים שונים. כל נתון כספי שמגיע לידיעת הציבור, גורם נזק למעמדה התחרותי של ישקר. הנאשם דיווח על כך לחבריו בדסק"ש, ובלשונו: "...**הורטהיימרים הביעו התנגדותם לפרסום...**" (עמ' 293 ש' 24-29).

עד הרבעון השני של שנת 95, התמידה ישקר בהעברת דוחותיה לדסק"ש. דסק"ש שאפה לקבל דוחות עסקיים, לעיתים יותר קרובות מאשר אחת לרבעון. בשנים הרלוונטיות היתה ישקר מגישה לדסק"ש דוח סטטיסטי חודשי, שכלל נתונים מפורטים על היקף מכירות, לפי טריטוריות, ישקר מכרה את תוצרתה בכל רחבי תבל, עם נתוני השוואה לדוחות מקבילים בשנים קודמות. דוחות אלה הועברו על ידי ישקר לנאשם 6, שהיה מעביר אותם לנאשם 2 ולחשבי דסק"ש (עמ' 320-321).

נוכח תיאור מערכת יחסים הדוקה, ומעורבות עד צוואר של נאשם 6 בניהול עניינה העסקיים של ישקר, באה שאלתה של התובעת, הכיצד יכול היה להניח, כי החלטה בדסק"ש על פרסום הדוחות, לא הועברה לידיעתו בזמן אמת.

תשובתו של נאשם 6: "...**הנושא כולו של דיווח של דסק"ש לרשויות לא היה כלול בתחום העיסוקים שלי, לכן העניין דווח לי מבלי שאני אישית עסקתי בכך...**" (עמ' 325 ש' 21-23) - תמוהה על פניה.

נושא שהינו אבן תושבת, מרכז התעניינות בין שני השותפים, יכול ולא מדווח לאיש הקשר המרכזי!?

בעדותו בבית משפט, ציין נאשם 6, שלא השתתף בדיון, שבו הוחלט על הדרך שבה נקטה דסק"ש. בחקירתו ברשות דיבר אחרת:

"אני חושב שאני שמעתי והשתתפתי בדיונים, ובשיחות לאחר שהתקבלה כבר החלטה, שדסק"ש תצרף את הדו"ח המפורט של ישקר, לרשות ניירות ערך בלבד ולכתוב רק לרשות ניירות ערך.

ש - ספר על הבעייתיות שדנתם בה בפגישות, אתה, תדמור, בוק, בנקירר, שלמה כהן.
 ת - אני זוכר שהיתה פגישה, שבה נכחו דב תדמור, שלמה כהן, עמוס בנקירר, בוק ואני, שבה דיווח לזכרוני שלמה כהן, שהיה איש הקשר עם הרשות, שבקשתינו לפטור לא התקבלה ואנחנו מחייבים כדסק"ש, לצרף את דוחות ישקר ותפרון לדוחות הכספיים של דסק"ש, ושהאופציה שנבחרה לפעולה היא שיצורפו הדוחות המפורטים רק לרשות ניירות ערך. זה שהאופציה הזו לא עונה על דרישות החוק, זה היה ברור לכל הנוכחים. דיברנו על זה דב תדמור, שלמה כהן, בנקירר, בוק ואנוכי. אני לא זוכר ששלמה כהן דיבר על אופציות אחרות, או דרך אחרת לפעול, ואני קיבלתי את האופציה שנבחרה, וסמכתי על חברי שהם אנשי מקצוע, שלמה כהן הוא עו"ד, בנקירר רואה חשבון, בוק איש כספים ותיק ומנוסה, דבר בעל השכלה משפטית כמובן, כולם אנשי מקצוע מצוינים ומנהלים מנוסים. דסק"ש מנוהלת כמו שצריך."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12, עמ' 2 ש' 1-25).

התובעת קוראת לעד מדבריו בחקירתו ברשות, ומבקשת אישורו, שידוע ידע, בסמוך למועד קבלת ההחלטה, שלא לצרף את דוחות ישקר לבורסה ולרשם החברות - ולא כמו שאמר, כאמור, בחקירתו הראשית: "...כל מה שאני יודע בעניין הזה התגבש סופית בידיעתי בשנת 95..." (עמ' 272 - צוטט לעיל).

נאשם 6 השיב: "כבר אמרתי שמקובל עלי שידיעה שלי היתה משנת 91 סמוך לאחר קבלת ההחלטה". (עמ' 327 ש' 16).

לאמור, מול דברים נחרצים, שמסר בחקירתו, מתרצה העד, ומאשש הצעת התובעת. התובעת לא מרפה, כשהיא מקשה מדוע היה צריך לדווח על בקשת הפטור לאחר קבלת ההחלטה שלא למסור את דוחות ישקר לרשות? לשאלה זו לא מוצא נאשם 6 תרוץ. אפילו נאשם 6 אינו יכול להסביר את הבלתי ניתן להסברה. (עמ' 327 ש' 19). כמו שאינו יכול להסביר, הסבר ממשי, מדוע לאחר קבלת ההחלטה, כביכול, החלו המעורבים לדון בנושא כאילו הסוגייה נתונה על המדוכה, ועדיין לא הוכרעה.

הפכפכות בבית המשפט נשקפה עוד: "... נאמר לי על ידי חברי כי הרשות מיועדת לדרך הדיווח של דסק"ש ולא שמעתי מחברי כי נתקבלה תגובה מן הרשות על כך ולכן עד כמה שזה נוגע אלי, הנושא בכלל לא העסיק אותי עד שהועלה מחדש בשנת 95..." (הדגשות שלי - ד.ר. עמ' 331 ש' 6-8).

התובעת המלומדת מציגה לעד דברים שמסר בחקירתו, בין השאר: "...לא קיבלנו שום היתר על כך מהרשות ולא קיבלנו שום הבנה מהרשות שכך יהיה..." (ת/9 עמ' 34 ש' 16-17). הנאשם מאשר את הדברים, ברם, אין בכוחו ליישר את הסתירה בדבריו, ובלשונו: "...קשה לי להבין מה אמרתי שם" (עמ' 331 ש' 16-25).

מן הפלא הוא, כיצד נעלם מזכרונו של נאשם 6 דברים מפורטים וארוכים, שמסר בחקירתו ברשות. הנאשם 6 ידע שם על שיטת הדיווח המיוחדת בתקופה הרלוונטית, ועל הכרתם, שמדובר בשיטת דיווח בלתי חוקית. נאשם 6 התעלם בחקירתו הראשית בבית המשפט במכוון, מאזהרתו של היועץ המשפטי. בלשונו העשירה מצא את התיבות "מעריך", "יודע פוזיטיבי".

לגביי גבהים "עלה" נאשם 6 בתשובות שמסר לשאלות עו"ד יגאל ארנון:

ש" - במשפט הזה אין אף אדם שאמר לך ששולחים רק לרשות ושנתקבלה החלטה כזו. האם אתה בטוח שמישהו אמר לך דבר כזה לפני שנת 95?

ת - אמרתי את זה בעדויותי ובחקירותי, שאני יודע בוודאות שבשנת 95 הדבר היה ידוע לי.

ש - האם אתה יכול לומר בבטחון שלפני שנת 95, מישהו אמר לך שנתקבלה החלטה לשלוח רק לרשות ולא לבורסה ולרשם החברות, ומישהו אמר לך שככה באמת פועלים?

ת - לא יכול בבטחון.

ש - לכן אתה גם לא יכול להגיד מי אמר לך דבר כזה.

ת - נכון.

ש - אתה גם לא יכול להגיד שמישהו אמר לך לפני 95 שמה שנעשה לגבי הדיווח לרשות אחת ולא לשני רשויות אחרות, שמישהו אמר לך שזה לא חוקי.

ת – נכון...”

(ההדגשות של ד.ר. עמ' 282 ש' 24-14).

דבריו של הנאשם 6 בבית המשפט אינם מתיישבים, בשום פנים ואופן, עם אלה, שמסר בחקירותיו ברשות:

”...אני יודע שדב תדמור הוא זה שהחליט ואישר את ההחלטה לאחר שהובאו בפניו כל הפרטים, כי אני נכחתי בישיבה, דיון, פגישה, שבה נכחו גם דב תדמור, שלמה כהן, בוק, ובנקירר, שבה אמר דב שהוא אישר ומאשר את ההחלטה לנהוג כך, לומר לשלוח דוחות מלאים רק לרשות ניירות ערך, זה היה בנוכחותי ובנוכחות בנקירר, שלמה כהן ובוק. והוא דב תדמור, אמר וידע שזה לא בהתאם לדרישות החוק, שדורש לשלוח העתקים מלאים לשלושת הרשויות. כולם ידעו את זה...”

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 3 ש' 23-13).

הנה נא, נאשם 6 משיב תשובה ארוכה המדקדקת בפרטים. נאשם 6 מציין כי נכח בישיבה, שיכול ולא היתה ישיבה פורמלית אלא דיון או פגישה, מציין את שמות המשתתפים ועיקרי הדברים שיצאו מפי נאשם 2.

יתר מכך, באותה חקירה מיום 10.11.98, מציין הנאשם ש:

”...מאותן פגישות ודיונים בהם השתתפתי, בנוכחות דב תדמור, בוק, בנקירר, ושלמה כהן שנגעו גם בנושא הזה, אף אחד לא ערער על ההחלטה הזו שהתקבלה. אני זוכר שביותר מפגישה ודיון אחד בהם השתתפתי, אמר דב תדמור, בנוכחות בוק, בנקירר, שלמה כהן ובנוכחותי כמובן, ויכול להיות שגם פגישות השבועיות שהתקיימו בימי א' (פגישות שלגביהם, אמרתי לך, ניהל תרשומות שלמה כהן), אמר דב תדמור משהו בנוסח 'החלטנו שהפתרון לבעיה שהרשות לא נתנה לנו פטור ולהגיש עותר מלא לרשות ולא לצרף אותו לרשויות האחרות, ולהודיע לרשות את הדרך שדסק"ש בחרה במכתב. במכתב לוואי. זו דרך ביניים, כי זה לא עומד בדרישות החוק'.

ש - דב תדמור, בנקירר, שלמה כהן, אתה, ובוק, ידעתם שההחלטה הזו של דסק"ש אינה עומדת בדרישות החוק?

ת - וודאי. הרי לכן התלבטנו ולכן זו היתה בעיה, הרי זה בדיוק היה חלק נכבד מהדיונים והפגישות שלנו איך למצוא פתרון ביניים - מצד אחד לשמור על ישקר ולא להסתכסך עם הורטהיימרים, ומצד שני אי העמידה בדרישות החוק.

ש - האם אף אחד מהנוכחים לא התנגד להחלטה זו שלא תואמת את דרישות החוק?

ת - לא.

ש - האם היה מי שהתלבט?

ת - אני יודע שכולם התלבטו כי מדובר היה בהחלטה שאינה תואמת באופן מלא את דרישות החוק. אני יודע על התלבטויות האלה, כי דובר, דיברנו עליהן באותן פגישות. אני לא זוכר מילים מפורשות אבל כל הנוכחים, אותה קבוצת אנשים, תדמור, בוק, כהן, בנקירר ואנוכי. אם זה היה בישיבה שבועית אז נכחו גם נציגי...”
(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 6 ש' 4 עד עמ' 7 ש' 7).

וכן:

”...אני יודע שכולם התלבטו כי מדובר היה בהחלטה אינה תואמת באופן מלא את דרישות החוק. אני יודע על ההתלבטויות האלה, כי דובר, דיברנו עליהם באותן פגישות. אני לא זוכר מילים מפורשות אך כל הנוכחים, אותה קבוצת אנשים, תדמור, בוק, כהן, בנקירר ואנוכי...”

בכל אופן, בפורום המצומצם לכולם היה ברור (בוק, תדמור, כהן, בנקירר, אנוכי). שהכבשה תשאר שלמה והזאב ישאר שבע, שלמה כהן הוא זה שהסביר לנו (לי, לבוק, לבנקירר) מה החוק דורש, דהיינו, שיש לדווח לשלושת הרשויות. ההסבר הזה היה כמובן גם בנוכחות דב תדמור. וכשאמרתי שההחלטה התקבלה בקונצנזוס, כוונתי היא שהיו התלבטויות, גם הן כמו שפרטתי בתשובתי זו בנוכחות

תדמור. ובסופו של דבר, תדמור קיבל את ההחלטה על דרך הפעולה הזו, הודיע לנו על כך והיא התקיימה לאורך שנים..."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 7 ש' 1-23)

ובמקום אחר:

**"ש - אבל מה היו השיקולים שחיזקו את ההחלטה לפעול שלא בהתאם לדרישות החוק?
ת- להגן על ערך ההשקעה של דסק"ש בישקר. ואלה דברים שכולנו החלטנו יחד.
כלומר דיברנו עליהם - בוק, בנקירר, כהן ותדמור. ואני שמעתי מספר פעמים, כמו שאמרתי לך קודם בהודעה זו, דב תדמור הציג את ההחלטה הזו, שהוסכמה בסופו של דבר על כולם, והוא זה שקיבל ואישר אותה כמנכ"ל החברה והסביר אותה.**

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 8 ש' 22-31).

ועוד:

"...השיקולים היו ידועים לכולנו ותדמור קיבל את ההחלטה בידיעת כולנו ואמר לנו את זה, וכולנו חשבנו שזו דרך שאפשר ללכת בה..."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 18 ש' 29-31)

הנה נא, הנאשם משתמש בשפה המובנת לכל נפש. נאשם 6 מדבר בפרוטרוט על המשתתפים באותן פגישות שבועיות ואחרות. נאשם 6 מדבר על ההתלבטות של המשתתפים, נוכח מלוא ידיעתם והבנתם, שהחלטת דסק"ש אינה עומדת בדרישות החוק.
נאשם 6 בבית המשפט, צמוד לעמדתו, שדברים נחרצים אלה אינם מוכיחים, שאכן השתתף באותן ישיבות. לדבריו הדברים דווחו לו על ידי החברים, דיווח לפרטים (עמ' 328 ש' 22-23).
עם כל הכבוד, גירסה זו של הנאשם בבית המשפט, אינה מתיישבת עם דברים שחרט בהודעתו הנ"ל. הודעה זו מפורטת, עשירה בפרטים. הנאשם חוזר ומתאים בהודעתו את נוכחותו והשתתפותו בקבלת ההחלטה. הנאשם מציין את הלכי הרוח שרווחו, ועמדות המשתתפים בשיחות.

חשוב לזכור, לא מדובר באזרח רגיל הנמצא בחקירה, המאפשר לחוקרו לרשום דברים כאוות נפשו.

מר אשל נחקר בזהירות, כשחוקרו מקפידים על תנאי חקירה הולמים והוגנים. נאשם 6 לא נעצר, ואפילו לא שוחרר בערבות במהלך חקירתו. חקירותיו לא התקיימו בסמיכות זו לזו. החוקרים ערכו הפסקות, והציעו לו מזון ושתייה, אפשרו לו לטלפן לביתו (תשובות לעו"ד וגמ' עמ' 303-304).
מר אשל הינו אדם משכיל, חכם, מכיר עולם והלכותיו.

מר אשל קרא בסיום יום חקירה את הודעותיו בזהירות רבה (עמ' 322 ש' 19). מר אשל הקפיד לתקן טעויות ואי דיוקים שנפלו ברישום ההודעה (עמ' 322 ש' 26) (עמ' 323 ש' 18). מר אשל יזם גביית הודעה נוספת ממנו (ת/10) (עמ' 324 ש' 18).

בתו של מר אשל הינה פרקליטה ידועה ומנוסה. מר אשל שוחח עם פרקליט מן השורה הראשונה, עו"ד ד"ר ויינרוט, לפני חקירתו הראשונה או מיד אחריה. מר אשל נפגש עם עורכי דינו והתייעץ עימם. משנסתיימה חקירתו ביום 10.11.98, בשעה 17.05, קרא את הודעתו במשך 55 דקות והוסיף תיקונים על פי רצונו (ראה ת/12 עמ' 28).

תיקוניו מלמדים על הקפדתו בבחירת מילותיו. נאשם 6 מוצא לציין, שבעמוד מסוים לא מדובר על "ציטוט מדויק", בעמוד אחר התיבה "אולי", מיותרת. בעמוד אחר מדגיש, כשמדובר ב"ניסיונות שלי" הכוונה לניסיונות של דסק"ש. וכיוצא באלה תוספות ותיקונים.

אמור מעתה: ניתן ליתן לדבריו של נאשם 6 בחקירתו מיום 10.11.98, ברשות תוקף ומשקל. ועוד, בחקירתו ביום 11.8.98, בסיום יום החקירה, מציין נאשם 6:

"...אנחנו, כולנו ידענו שצריך לדווח לשלושת הרשויות לפי החוק, ואם לא עשינו זאת אז אנחנו עוברים על החוק, גם דב תדמור ידע זאת, היינו יחד בשיחות על כך. אני מסכים שיש פה טעות בשיקול דעת גם בפעולה עצמה וגם בניסוח של

המכתבים לרשות, אבל לגבי הניסוח ומשמעותו המטעה אני למד היום מתגובתה של הרשות...

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/9 עמ' 33 ש' 27-33)

חודש אחר כך, ביום 10.9.98, בחקירה נוספת, מציין הנאשם:

"ש-בחקירתך הקודמת אמרת כי שוחחתם ביניכם מספר פעמים כי במשלוח הדוחות לרשות בלבד, אתם עוברים על החוק. נא ספר בהרחבה על שיחות אלה. ת-אני יודע שזה לא היה בהתאם לדרישות החוק. ידעתי שכך נוהגים. היתה החלטה וכך נהגנו. לא זכור לי שיחות..."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/11 עמ' 2 ש' 15-19).

אפילו נאשם 6 מתקשה להסביר סתירה זו (עמ' 307 ש' 18). הנאשם מתכחש לשיחות אותן ידע לתאר בצורה בהירה בחקירתו הקודמת. הווי אומר, הנאשם נוטל על עצמו אחריות, ואחר כך מבקש לפוגגה, ולהרחיקה הימנו.

נאשם 6, מר יעקב אשל, מציין בהודעתו:

"...אני זוכר ששלמה כהן הסביר לפרורם המצומצם בנוכחותי, בנוכחות דב תדמור, בנקירר, ובוק, שאי צירוף הדוחות של ישקר לחברות מוחזקות לבורסה ולרשם היא פעולה מנוגדת לחוק, וברור שאפשר לתבוע אותנו כמו כל עבירה על החוק. אנחנו דיברנו על כך, כל הפרורם הזה, שצירוף מכתב הלוואי ובו הודעה לרשות שהדוחות נשלחים באופן מלא רק אליה, תהווה אולי הקלה בסיכונים המשפטיים. מי שניסח את המכתבים לרשות היו שלמה כהן ודב תדמור..."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/12 עמ' 7 ש' 24 עד עמ' 8 ש' 1)

הנאשם מתכחש בבית המשפט לדברים אלה: **"לא הייתי באותה ישיבה, כל מה שנאמר כאן סופר לי ודווח לי"** (עמ' 329 ש' 1).

הנה נא שוב, הנאשם מתכחש לדברים ברורים וחד משמעיים שהשמיע בחקירתו ברשות. לא מדובר בזוטי זוטות. מדובר בבריה התיכון של הודעתו. הנאשם מציין, כי היועץ המשפטי של החברה, בה היה מנהל בכיר, אמר דברים שהיו כפגיונות חדים. פגיונות שהיו אמורים להינעץ ולגזור תוכניות ומחשבות לגזרי גזרים. על פי הודעתו, שאלת חוקיות ההחלטה שנתקבלה - גרמה להתלבטות של כל הנוכחים והמשתתפים בפגישה.

נאשם 6 לא ביקש לתקן את דבריו בסיום גביית עדותו, וממילא לא תקנס. הותירם במלוא אונם ויציבותם.

נאשם 6 התייעץ לפני מסירת הודעתו, בוודאי אחרי מסירת הודעתו, עם מיטב הפרקליטים. לא יהיה זה מרחיק לכת להניח, כי דברים אלה שמסר לחוקריו, הועברו לידיעת פרקליטיו. דברים אלה לא תוקנו על ידו בהמשך, ולא באה ממנו בקשה לתקנם (כמו שידע לעשות לאחר מסירת ההודעה ת/9).

דבריו של הנאשם 6 בחקירתו, משתזרים בעדותו של היועץ המשפטי בבית המשפט.

הנאשם מאשר לתובעת את דבריו בחקירתו, כי דסק"ש נמנעה מלשלוח החל משנת 91 דוחות כספיים של ישקר לבורסה, מתוך מגמה: **"שדוחות ישקר לא יפורסמו בציבור במלואם..."** (ת/9 עמ' 25 ש' 13) (עמ' 329 ש' 30).

מר אשל ביקש במהלך חקירתו הנגדית בבית המשפט לטעון, שידע מחבריו, שהרשות: **"...מיודעת לדרך הדיווח של דסק"ש ולא שמעתי מחברי כי נתקבלה תגובה מן הרשות על כך..."** (עמ' 331 ש' 7-8).

בחקירתו ברשות ביום 11.8.98, מציין הנאשם, פעם אחר פעם, כי על בקשות הפטור לרשות נודע לו רק בשנת 1995.

הנאשם 6 תיקן גירסה זו בהמשך חקירתו. אולי, לא למותר להביא מדבריו:

"...אני לא יודע החלטתו של מי בדסק"ש זו היתה, אני לא הייתי שותף להחלטה הזו, ואני לא ידעתי עליה עד שקראתי חומר לקראת ההליך המשפטי בין דסק"ש לישקר, זה לפי זכרוני. אני לא מעורב ולא הייתי מעורב בדיווח פורמלי כלשהו, ואני

לא יודע איך היתה שיטת הדיווח של דסק"ש, כי לא התעסקתי עם זה. אני יודע שישקר העבירה את הדוחות הכספיים שלה לדסק"ש, ורק בדיעבד, כמו שאמרתי, בתחילת ההליך המשפטי בין החברות, נודע לי רק אז לזכרוני, שהיו בקשות פטור של דסק"ש מהרשות, פטור לגבי צירוף הדוחות הכספיים של ישקר לדוחותיה של דסק"ש...

אני חוזר ואומר לך שאני ידעתי, לפי זכרוני, על בקשות פטור אלה, רק בדיעבד, רק קרוב להליך המשפטי בין דסק"ש לישקר ולא במועד שהוגשו הבקשות האלה. למיטב ידיעתי, איתן וסטף ורטהיימר לא ביקשו את הפטור הזה. אני לא יודע, מי בדסק"ש ביקש את הפטור הזה, ואני מסכים איתך שאני כדירקטור הייתי צריך לדעת על זה, כי זה עניין מהותי, אבל אני לא ידעתי על זה.

ש - אנא רענן את זכרוניך והמנע מעדות שקר.

ת - הרעיון של למסור עדות שקר מזעזע אותי ואני מוחה על העלאתו בכלל. לפי זכרוני אני ידעתי על בקשות אלה לרשות ניירות ערך רק בדיעבד, בזמן ההליך המשפטי ו/או ההכנה לו, אולי לפני, אני לא זוכר. בוודאות לא הייתי חלק בדיווח ובבקשות פטור לרשות ניירות ערך ובהחלטה לבקש את הפטורים האלה וגם לא ידעתי על כך בזמן שזה קרה...

אני לא ידעתי עד אז, עד לתחילתו של ההליך המשפטי, שדסק"ש לא ממלאת את חובתה על פי חוק, לדווח לכל שלושת הרשויות: הבורסה לניירות ערך, רשם החברות, והרשות (רשות ניירות ערך), ומדוחות רק לרשות ניירות ערך. לא ידעתי על זה, במועד שזה התקיים לפי טענת הרשות..."

(ההדגשות שלי ד.ר. ת/9 עמ' 6 שי 17 עד עמ' 8 שי 15).

אין מחלוקת, עמדה זו של נאשם 6 בחקירתו אינה נכונה בעליל. אין מחלוקת, נאשם 6 תיקן גירסה זו בהמשך חקירתו ["]אני ידעתי עוד משנת 1991 על כך שדסק"ש ביקשה פטור מרשות ניירות ערך מהגשת דוחות ישקר, אני ידעתי שהרשות ענתה על כך בשלילה, ידעתי בזמן אמת. אני ידעתי על רצונם של הורטהיימרים שלא יופצו דוחות ישקר לציבור עוד מהשנים 1991 כשהם ביקשו זאת. על פני כל התקופה שהם ביקשו זאת..." (ת/9 עמ' 37 שי 31 עד עמ' 38 שי 4).

יותר מכך:

<> />

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח